

Programmabegroting 2014

Inhoudsopgave

Inleiding		3
1.	Uiteenzetting financiële positie	5
2.	Programma's	16
2.1	Samenleven	16
2.2	Werken & Leren	21
2.3	Wonen	28
2.4	Verkeer	31
2.5	Landschap & Recreëren	34
2.6	Interne zaken	37
2.7	Reguliere werkzaamheden	40
3.	Paragrafen	43
3.1	Lokale lasten	43
3.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	46
3.3	Onderhoud kapitaalgoederen	62
3.4	Financiering	68
3.5	Bedrijfsvoering	74
3.6	Verbonden partijen	78
3.7	Grondbeleid	95
Bijlage I	Meerjarenraming 2015-2017	100
Bijlage II	PNL 2014-2017 met toelichting	104
Bijlage III	Toelichting reserves en voorzieningen 2014-2017	116
Bijlage IV	Overzicht incidentele baten en lasten	139
Bijlage V	Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	141
Bijlage VI	Recapitulatiestaat	142

Inleiding

Het krachtenveld waarin we als gemeente opereren is complexer en minder voorspelbaar aan het worden. Verandering en onzekerheid worden steeds meer een constante factor in ons werk. Zo neemt ons takenpakket met de decentralisaties sterk toe. We zijn ons meer dan ooit aan het oriënteren op samenwerking met andere gemeenten. Ook de samenwerking met andere partners wordt steeds belangrijker voor het realiseren van onze doelstellingen. We zijn in ons werk sterk afhankelijk van Den Haag. Dat brengt met zich mee dat we moeten kunnen inspelen op een nieuwe en soms snel veranderende politieke werkelijkheid.

Voor de invoering van de decentralisaties hebben we weinig tijd, waardoor we werkwijzen aan het ontwikkelen zijn, terwijl we eigenlijk nog niet precies weten hoe de wet er uit gaat zien. Deze onzekerheden gaan gepaard aan sterk onder druk staande financiële kaders waarbinnen we moeten opereren. Uit deze begroting blijkt dat we ook in financiële zin de komende tijd weer voor een grote opgave gesteld worden.

Dat vergt van ons de nodige flexibiliteit. Niet voor niks staat dat onderwerp binnen de overheid en in het bedrijfsleven sterk in de belangstelling. De mate waarin een organisatie zich weet aan te passen aan zijn omgeving en aan nieuwe omstandigheden wordt gezien als een belangrijke factor voor het succes en de overlevingskans van een organisatie. Of we behendig, lenig en flexibel genoeg zijn zal de toekomst ons leren.

Wel weten we dat we de afgelopen jaren daar veel in geleerd hebben. We hebben met elkaar meerdere financiële opgaven zonder grote problemen op kunnen vangen. We hebben de structuur en belangrijke werkwijzen van de organisatie verbeterd en bij de tijd gemaakt. Een vergelijking tussen de omvang van vergelijkbare organisaties en de onze laat zien dat wij inmiddels 7,5% kleiner zijn dan de benchmark¹ door een strakke sturing op het personeelsbudget.

We hebben in de afgelopen jaren ons aanpassingsvermogen vergroot. Dat is ook nodig, omdat de uitdagingen er niet minder op worden. Onze verwachting is dat de komende jaren het thema van de terugtrekkende overheid - minder overheid, meer samenleving - veel aanpassingsvermogen zal vragen. Niet in het minst van de overheid zelf. Kunnen we loslaten? Hoe geven we onderwerpen en verantwoordelijkheden terug aan de maatschappij? Accepteren we de risico's en de ongelijkheid die hiermee gepaard gaan? Belangrijke vragen en mooie opgaven waar wij ons nu en straks een nieuwe raad en een nieuw college zich over mag gaan buigen.

Toon van Asseldonk

Burgemeester van Overbetuwe

¹ Zie ook de paragraaf bedrijfsvoering

1. Uiteenzetting financiële positie

1.1 Algemeen

In dit gedeelte van de Programmabegroting 2014 schetsen wij op beknopte wijze het financiële beeld voor de periode 2014-2017.

Bij de samenstelling van deze Programmabegroting zijn de uitgangspunten gehanteerd uit de Kadernota 2014, die u op 25 juni jl. hebt vastgesteld. Enkele belangrijke uitgangspunten daarvan zijn:

- verhoging OZB en enkele overige heffingen met 1,5%
- geen verhoging rioolheffing
- PNL op basis van de Kadernota, echter met aanpassing van MFC Valburg op basis van amendement 1, het opnemen van nieuwe posten 2014 en 2015 wegens extra voorbereidingskredieten voor de decentralisaties in overeenstemming met motie 1 en nieuwe post 2014 voor de beveiliging van de fietsenstallingen bij de stations.

In de volgende paragraaf schetsen wij in twee stappen de ontwikkeling van het begrotingssaldo 2014 en het meerjarenperspectief vanaf de Kadernota 2014 t/m deze Programmabegroting 2014.

Daarna kijken wij in paragraaf 1.3 vooruit naar de verwachte grote negatieve financiële consequenties van de aanvullende rijksbezuinigingen die rond september zullen plaatsvinden.

1.2 Het begrotingssaldo 2014 en meerjarenperspectief 2015-2017 in 2 stappen

In de Kadernota 2014 werd het volgende meerjarenperspectief gepresenteerd:

Stap 1 Meerjarenperspectief Kadernota 2014

2014	2015	2016	2017
+ 1.260.000	+ 1.082.000	+ 384.000	+ 720.000

(saldi van de voorgaande jaarschijf werken telkens door in volgende jaarschijf)

Hierbij was nog geen rekening gehouden met o.a. de nadelige financiële consequenties van de meicirculaire 2013. Tijdens de informatiebijeenkomst voor de raad van 11 juni 2013 is een eerste indicatie gegeven van de financiële consequenties van die circulaire waarbij o.a. is toegelicht dat:

- jaarschijf 2014 per saldo iets gunstiger zou worden;
- over de hele meerjarenperiode het overschot in jaarschijf 2017 van ruim € 7 ton zou omslaan in een fors tekort van ongeveer € 9 ton, dus een nadelig verschil van € 1,6 miljoen.

Inmiddels is de uitgebreide Productenraming 2014 opgesteld en de hierop gebaseerde Programmabegroting 2014 met meerjarenraming 2015-2017. Hierin zijn o.a. verwerkt:

- de definitieve berekeningen van de algemene uitkering o.b.v. de meicirculaire
- actuele gegevens over ontwikkeling van uitkeringsgerechtigden
- nieuwe uren- en toerekeningen en diverse overige mutaties.

Dit alles heeft geresulteerd in het volgende financiële perspectief.

Stap 2 Overschot 2014 en meerjarenperspectief van deze Programmabegroting

2014	2015	2016	2017
+ 746.000	- 827.000	- 1.276.000	- 1.775.000

Dit meerjarenperspectief van deze programmabegroting (zie ook meerjarenraming op **bijlage I**) is ongunstiger dan de eerste globale indicatie die tijdens genoemde informatiebijeenkomst is gegeven, waarbij alleen een eerste indicatie van de consequenties van de meicirculaire 2013 werd gegeven. De oorzaken van de nadelige verschillen zijn vooral gelegen in andere noodzakelijke mutaties die zijn doorgevoerd.

Hieronder geven wij eerst een analyse van het verschil van het saldo 2014 in de begroting t.o.v. de Kadernota en vervolgens van het verschil in het totale meerjarenperspectief t.o.v. van de Kadernota.

Een begrotingsoverschot 2014 en een verschillenanalyse

Het overschot van de Programmabegroting 2014 bedraagt € 746.000 en is € 514.000 lager dan het geraamde saldo 2014 van € 1.260.000 in de Kadernota. Hieronder een toelichting op de belangrijkste verschillen.

Voordelen (+) t.o.v. de Kadernota 2014:

Hogere algemene uitkering o.b.v. meicirculaire en bijstelling diverse uitkeringsmaatstaven + 280.000

Lagere WMO-uitgaven (vervoersvoorzieningen € 108.000 en persoonsgebonden budgetten € 59.000) + 167.000

Per saldo hogere toerekening loonkosten aan kostendekkende onderdelen:

- enerzijds lagere toerekening van uren/loonkosten aan grondexploitatie door afname van grondexploitatieactiviteiten (uren gaan nu op het gemeentebudget drukken) - 179.000
- anderzijds budgettaire voordelen door hogere toerekening van uren aan afvalverwijdering (121.000) en riolering (op basis van nieuwe GRP 207.000). Deze worden verwerkt in resp. de afvalstoffen- en rioolheffing en drukken dus niet meer op het gemeentebudget + 328.000

Per saldo een structureel voordeel van + 149.000

Verlaging structurele financiële ruimte voor personeelsuitbreiding (zie toelichting in de paragraaf bedrijfsvoering en verdere verlaging met € 60.000 op pagina 8)

+ 59.000

Nadelen (-) t.o.v. de Kadernota 2014:

In de Programmabegroting 2014 is rekening gehouden met een extra toename van het aantal WWB-ers en actualisering van diverse ramingen op dit onderdeel	- 349.000
Verwacht resterend structureel nadeel op het onderdeel bouwleges na afronding nader onderzoek en uitvoering vervolgacties	- 260.000
Structureel nadeel op regionalisering brandweer per 1-1-2014	- 254.000
Schrappen structurele stelpost "anticiperen op voordelig rekeningsaldo"	- 250.000
Nieuwe PNL-post beveiliging fietsenstallingen (zie toelichting PNL)	- 50.000

Zie nadere toelichtingen op de eerstvermelde 4 nadelen onder deze analyse.

Diverse overige verschillen	- 6.000
Lager begrotingsoverschot 2014 t.o.v. Kadernota	- 514.000

In de Kadernota was op basis van informatie op dat moment rekening gehouden met een beperkte toename van het aantal uitkeringsgerechtigden Wet Werk en Bijstand (WWB, +16). In de Programmabegroting 2014 is nu rekening gehouden met een extra toename van het aantal WWB-ers met 51 t.o.v. de Kadernota en actualisering van diverse ramingen op dit onderdeel. Dit heeft geleid tot per saldo hogere lasten van € 349.000. Enerzijds door een hogere rijksbijdrage op basis van de nadere voorlopige beschikking 2013 t.g.v. een sterke toename (macro) van de aantallen uitkeringsgerechtigden en anderzijds de hogere netto uitgaven (na aftrek extra algemene uitkering) door een verdere toename van het aantal WWB-ers in onze gemeente ten opzichte van de raming in de Kadernota.

In de Kadernota 2014 (pagina 24) hebben wij al aangegeven dat er in de begroting 2014 rekening dient te worden gehouden met een structureel nadeel op het onderdeel leges bouwvergunningen.

In de Voorjaarsnota 2013 was namelijk al geconstateerd dat de legesopbrengst structureel € 519.000 te hoog was geraamd. Er vindt een onderzoek plaats naar mogelijkheden tot verlaging van uitgaven en verhoging van inkomsten. Het tussentijdse resultaat van dit onderzoek is dat de formatie teruggebracht kan worden, waardoor de lasten met € 45.000 afnemen. Vooruitlopend op de verdere uitkomsten van het onderzoek gaan we er vooralsnog van uit dat we met aanvullend te treffen maatregelen de helft van de verlaging van de inkomsten kunnen opvangen. We werken daarom aanvullende voorstellen uit, waarmee we verwachten voor € 215.000 aan lasten te kunnen verlagen en/of de inkomsten kunnen verhogen. Voor dat bedrag is een taakstellende stelpost opgenomen. Wanneer we vinden dat de voorstellen leiden tot onwenselijke gevolgen, bijvoorbeeld voor de hoogte van de tarieven, dan zullen we alternatieve dekking gaan zoeken.

In deze Programmabegroting hebben wij de (andere) helft van het totale nadeel van € 519.000 structureel ten laste van het gemeentebudget gebracht.

Verder zal per 1 januari 2014 de regionalisering van brandweertaken een feit zijn. Uit die regionalisering vloeit voor deze gemeente een structureel nadeel voort van € 254.000, bestaande uit:

- ten laste van de gemeente blijvende overheadkosten ad € 274.000
- minus € 20.000 lagere exploitatielasten.

Tenslotte een nadere toelichting op het schrappen uit de begroting van de voordelige stelpost van € 250.000. Deze structurele post was bij de heroverwegingsoperatie Schatgraven 2010 ingevoerd en bedoeld om te anticiperen op voordelige rekeningsaldi. Op begrotingsbasis werd er dus al een voorschot genomen op mogelijke voordelige rekeningsaldi.

Nu de gemeentefinanciën steeds meer onder druk komen te staan en er de laatste jaren geen sprake meer is van voordelige rekeningsaldi, is deze stelpost niet meer reëel en vormt een financieel risico. Daarom hebben wij besloten om deze post m.i.v. 2014 niet meer als (verwacht) structureel voordeel op te nemen in de begroting.

Grote tekorten 2015-2017 en een verschillenanalyse

Het meerjarenperspectief bij deze begroting resulteert in een tekort van € 1.775.000 in de laatste jaarschijf (2017). In de Kadernota werd in dat jaar nog een overschot geraamd van € 720.000. Een nadelig verschil dus ten opzichte van de Kadernota van € 2.495.000.

Hieronder de belangrijkste oorzaken van dit grote nadelige verschil.

Nadeel op de algemene uitkering op basis van de meicirculaire:

a. korting wegens door het rijk verwachte voordelen op gemeentelijke apparaatskosten door meer samenwerking	- 375.000	
b. nadelen t.g.v. negatieve ontwikkelingen op de rijksbegroting die via de normeringsystematiek doorwerken naar de algemene uitkering (samen de trap op en af)	- 1.440.000	
		- 1.815.000

waarvan in de voorlichtingsbijeenkomst dus al een verwacht nadeel van 1,6 miljoen was gemeld o.b.v. de meicirculaire; zie de toelichting op de vorige pagina

Doorwerking structureel hoger begrotingstekort uit 2014 (zie ook vorige pagina)	- 514.000
---	-----------

Hogere netto uitgaven WWB door verdere toename aantal uitkeringsgerechtigden in 2015; zie toelichting in de meerjarenraming	- 221.000
---	-----------

Voordeel m.i.v. 2015 door verlaging financiële ruimte voor personeelsuitbreiding (naast de verlaging van € 59.000 op vorige pagina m.i.v. 2014, dus structurele verlaging P-budget met per saldo € 119.000 t.o.v. de Kadernota)	+ 60.000
---	----------

Overige kleine verschillen	- 5.000
Per saldo hoger nadeel 2017	- 2.495.000

1.3 Vooruitblik op aanvullende rijksbezuinigingen

De vaste gedragslijn is om de begroting en meerjarenraming te baseren op de meicirculaire en geen rekening te houden met de financiële consequenties van de septembercirculaire. De provincie beoordeelt de begroting ook altijd op basis van de meicirculaire. Het bij stap 2 gepresenteerde begrotingsoverschot van € 746.000 en het bijbehorende meerjarenperspectief 2015 t/m 2017 met een structureel tekort van bijna € 1,8 miljoen in 2017 zijn dus formeel de financiële resultaten van deze Programmabegroting. Hierbij wordt dus geen rekening gehouden met de consequenties van de septembercirculaire 2013 die op het moment van samenstelling van deze stukken ook nog niet beschikbaar was.

Dit jaar willen we in deze Programmabegroting toch alvast een financiële vooruitblik geven op de ingrijpende aanvullende rijksbezuinigingen van € 6 miljard, die waarschijnlijk rond september bekend zullen worden en waarvan de financiële consequenties voor de gemeenten zoveel mogelijk in de septembercirculaire bekend gemaakt zullen worden. Gelet op deze bijzondere omstandigheden en mede op verzoek van de provincie om de raad al in een vroeg stadium te wijzen op het naderende onheil, hebben wij besloten om dit jaar al in de Programmabegroting een eerste grove indicatie te geven wat een en ander voor onze gemeente kan betekenen. Hierbij hebben wij ons voorlopig gebaseerd op een globale indicatie die de VNG in juli 2013 heeft gepubliceerd. Op basis hiervan zal de totale rijksbezuinigingen van € 6 miljard resulteren in een structurele verlaging van de algemene uitkering van Overbetuwe met ongeveer € 750.000 (zie nadere toelichting in paragraaf 1.6).

Omdat het rijk het merendeel van de bezuinigingen al in 2014 moet doorvoeren, gaan we er vanuit dat die korting ook met ingang van dat jaar zal doorwerken in onze Programmabegroting. Dit zou in het volgende perspectief resulteren:

2014	2015	2016	2017
- 4.000	- 1.577.000	- 2.026.000	- 2.525.000

Dit is overigens nog een optimistische indicatie. In een eerder stadium is namelijk een ongunstiger scenario geschetst door onze andere adviseur van de algemene uitkering (Pauw), waarbij een berekening werd gemaakt van een korting op de algemene uitkering van € 1,2 miljoen in plaats van de hierboven gehanteerde negatieve stelpost van € 0,75 miljoen.

Zoals inmiddels bij u bekend, zijn we gestart met de voorbereiding van een nieuwe heroverwegingsoperatie om tot een sluitend meerjarenperspectief te komen. Volgens de planning zullen de voorstellen hiertoe worden verwerkt in de Kadernota 2015, die in juni 2014 in de raad zal worden behandeld. Definitieve besluitvorming hierover zal -mede gelet op de verkiezingen- in november 2014 plaatsvinden bij de vaststelling van de begroting 2015.

Zodra de septembercirculaire 2013 zal zijn verschenen, zullen wij op basis daarvan een nieuwe berekening maken. Het resultaat daarvan zal dan de basis vormen voor de te realiseren financiële heroverwegingsresultaten (naast de te bereiken inhoudelijke resultaten).

1.4 Al jaarlijkse heroverweging door nullijn

De nullijn houdt kort gezegd in dat er geen verhoging van begrotingsramingen plaatsvindt door prijsstijging en areaaluitbreiding (toename woningen/inwoners, onderhoudsbestanden wegen, plantsoenen, etc.). In deze gemeente wordt al jaren bij het opstellen van de begroting groten-

deels de nullijn gehanteerd en is slechts een beperkte afwijking van die nullijn toegestaan. Met ingang van begrotingsjaar 2005 is in het kader van bezuinigingen het totaalbedrag voor de afwijking van de nullijn door de raad al verlaagd van € 550.000 naar € 275.000. Vervolgens is naar aanleiding van de operatie Schatgraven dit resterende bedrag met ingang van 2011 nogmaals gehalveerd en vastgesteld op maximaal € 138.000 per jaar.

De volgende onderdelen zijn van de nullijn uitgezonderd (verhogingen van deze onderdelen hoeven dus niet ten laste van de € 138.000):

1. hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden;
2. hogere netto lasten sociale uitkeringen in brede zin;
3. verhoging van de salariskosten op basis van nieuwe CAO, e.d.

Jaarlijks wordt bij de aanlevering van begrotingsgegevens aan de budgethouders gevraagd om prijsverhogingen en extra kosten van areaaluitbreiding zoveel mogelijk op te vangen binnen eigen budgetten o.a. door efficiënte inkoop, toepassen goedkopere alternatieven, etc.. Op deze wijze vindt er jaarlijks organisatiebreed dus al een heroverwegings/-efficiencyoperatie plaats op de exploitatiebegroting, waardoor prijsstijgingen en extra kosten van areaaluitbreiding nagenoeg geheel worden opgevangen.

1.5 Nog geen rekening gehouden met mogelijke overige structurele mutatie Najaarsnota

Zoals gebruikelijk is in september begonnen met de samenstelling van de Najaarsnota 2013, dus op een later tijdstip dan de samenstelling van deze Programmabegroting. Met eventuele structurele voor- en nadelen uit die Najaarsnota is in deze begroting nog geen rekening gehouden. In de Najaarsnota zullen wij aangeven wat de omvang van de nog te verwerken structurele mutaties zal zijn.

1.6 Algemene uitkering

Zoals aangegeven is de algemene uitkering in deze begroting nog gebaseerd op de meicirculaire 2013. Onder 1.3 is al een eerste indicatie gegeven van mogelijke nadelige consequenties op basis van een VNG-advies. Op basis hiervan zal van de € 6 miljard structurele rijksbezuinigingen uiteindelijk circa € 750.000 negatief doorwerken naar de algemene uitkering van Overbetuwe en op wel op basis van de volgende uitgangspunten/rekenmethode.

Op basis van ervaringen met eerdere rijksbezuinigingen wordt uitgegaan van de volgende verdeling van de bezuiniging van € 6 miljard:

- € 2 miljard via belastingverhoging
- € 2 miljard op sociale zekerheid, zorg, e.d.

Bovenvermelde onderdelen zijn uitgezonderd van de rijksuitgaven/inkomsten, die doorwerken naar het gemeentefonds.

- Resteert nog een bedrag van € 2 miljard dat op de departementbegrotingen bezuinigd zal worden, waarvan de uitgaven gerekend worden tot de netto gecorrigeerde rijksuitgaven die doorwerken naar het gemeentefonds via de normeringssystematiek (samen trap op en af).

Van deze laatste € 2 miljard zal volgens de VNG-berekening 18%, is € 360 miljoen, negatief doorwerken naar het gemeentefonds. Iedere 11,9 miljoen is 1 uitkeringspunt en betekent voor Overbetuwe € 25.000.

De korting op de algemene uitkering wordt volgens deze benadering dus:

$360/11,9$ is afgerond 30 punten $\times$ € 25.000 = € 750.000.

De werkelijke financiële consequenties worden bekend na het verschijnen van de september-circulaire 2013. In de Najaarsnota en/of via de nadere informatie over aanpak van de nieuwe Heroverwegingsoperatie informeren wij u over de werkelijke consequenties van de september-circulaire.

1.7 Tariefsaanpassingen 2014 belastingen en rechten

Zoals ook vermeld in de Kadernota, blijft het uitgangspunt om ook voor 2014 de lasten voor onze inwoners zo beperkt mogelijk te houden.

De rioolheffing was in 2010 al verlaagd met 10%. Tot en met 2012 is dat lage niveau gehandhaafd. Met ingang van 2013 zijn de tarieven opnieuw verlaagd (-3%).

Op basis van het Nieuwe Gemeentelijke Rioleringsplan dat door u in augustus jl. is vastgesteld kunnen de tarieven van de rioolheffing in 2014 t/m 2016 op dit verlaagde niveau gehandhaafd blijven en is er geen verhoging noodzakelijk.

De afvalstoffenheffing is voor 2013 verlaagd met 1,3%. Op basis van nieuwe ramingen in de begroting 2014 zijn de geraamde uitgaven van afvalverwijdering € 97.000 hoger dan de inkomsten. Op basis hiervan en het uitgangspunt van 100% kostendekking, zou de afvalstoffenheffing eigenlijk met ruim 2% verhoogd moeten worden.

Onlangs is echter een nieuw contract voor het inzamelen van afval m.i.v. 2015 aanbesteed. Hieruit vloeit m.i.v. dat jaar een kostenverlaging voort van afgerond € 3 ton per jaar. Anticiperend hierop stellen wij u voor om de tarieven van de afvalstoffenheffing voor 2014 niet te verhogen.

Uitgangspunt is voorlopig om het tijdelijke tekort van € 97.000 in de loop van 2014 te besparen op de totale kosten van afvalinzameling. Tegenover dat bedrag is daarom in de begroting een taakstellende stelpost opgenomen.

De OZB, leges, e.d. worden in de lijn van voorgaande jaren verhoogd met een beperkt percentage van 1,5. Tenslotte hebt u bij de vaststelling van de Heroverwegingsnota 2012 al besloten om de hondenbelasting jaarlijks met 5% te verhogen.

Het geheel overziend kan geconcludeerd worden dat we er –ondanks de financieel moeilijke omstandigheden- nog steeds in slagen om de belastingdruk voor de inwoners zo beperkt mogelijk te houden.

1.8 PNL

Het bijgevoegde Programma Nieuwe lasten 2014-2017 (bijlage II) is nagenoeg gelijk aan het PNL bij de Kadernota 2014, behoudens de volgende aanvulling, respectievelijk aanpassing op basis van besluitvorming bij de vaststelling van de Kadernota:

- Motie 1: opnemen van nieuwe eenmalige uitgaven 2014 en 2015 van resp. € 662.000 (netto na aftrek eenmalige rijkscompensatie) en € 706.000 wegens extra voorbereidingskredieten voor de drie decentralisaties. Deze bedragen worden voorgefinancierd uit de algemene reserve en in 2015 t/m 2018 moeten stapsgewijze terugstortingen plaatsvinden ten laste van financiële ruimte die moet worden gevonden binnen het totale budget voor de decentralisaties.
- Amendement 1: duurdere optie MFC Valburg (nieuwbouw i.p.v. renovatie 't Kriekske).
- Nieuwe PNL-post 2014 voor beveiliging fietsenstalling- en stations.

De totale structurele lasten per jaarschijf van het PNL zijn nu als volgt:

2014	€ 664.294
2015	€ 294.419
2016	€ 500.000 (stelpost)
2017	€ 500.000 (idem)

Daarnaast wordt er per saldo € 1,4 miljoen uit de algemene reserve gehaald voor PNL-posten 2014-2017 met een eenmalig karakter.

1.9 Overzicht reserves en voorzieningen; algemene reserve naar dieptepunt

Op **bijlage III** geven wij een meerjarig overzicht van de reserves en voorzieningen met toelichtingen.

Achter die bijlage is een overzicht van de algemene reserve opgenomen, waarin de afzonderlijke mutaties per jaarschijf zijn vermeld.

Zorgelijk is –ondanks de extra toevoeging van € 3,4 miljoen in 2013- de snelle negatieve ontwikkeling van de algemene reserve. Het saldo zal op begrotingsbasis (inclusief de eenmalige uitgaven in bijgevoegd PNL) eind 2014 zakken tot onder de € 1 miljoen. In werkelijkheid kan er nog wat vertraging ontstaan in de beschikking over deze reserve, maar nagenoeg de hele reserve is inmiddels bestemd en er is dus geen ruimte meer voor dekking van nieuwe eenmalige uitgaven. Ook zijn er in feite geen middelen meer in deze reserve om tegenvallers in de Najaarsnota en/of de Jaarrekening op te vangen. In bijgevoegde Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is dan ook de conclusie getrokken dat het eenmalige weerstandsvermogen veel te laag is (de verhouding tussen eenmalige weerstandscapaciteit w.o. algemene reserve en eenmalige risico's).

Hierbij speelt ook nog dat de accountant bij de controle van de jaarrekening 2012 het dringende advies heeft gegeven om voortaan bij de berekening van het weerstandsvermogen geen rekening meer te houden met verwachte toekomstige stortingen in de algemene reserve, zoals de toekomstige toevoegingen van positieve grondexploitatie resultaten in 2015 en latere jaren.

Gelet op het bovenstaande zijn wij voornemens om in het kader van de heroverwegingen extra aandacht te besteden aan het zoeken naar mogelijkheden om de algemene reserve weer op een gezond niveau te brengen.

1.10 Structureel weerstandsvermogen ook te laag

Hierboven hebben wij al de zorgelijke situatie aangegeven van het eenmalige weerstandsvermogen. Door de verwachte rijksbezuinigingen geldt hetzelfde voor het structurele weerstandsvermogen. Belangrijkste doelstelling van de nieuwe heroverwegingsoperatie is dan ook om te komen tot een structureel sluitende meerjarenraming, waarmee ook het structurele weerstandsvermogen weer op een goed niveau zal worden gebracht.

Voor nadere informatie verwijzen wij naar bijgevoegde Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

1.11 Financiering

In voorgaande begrotingen en de Kadernota 2014 is bij de renteberekening uitgegaan van o.a. de volgende rentepercentages:

	Rente in %
• nieuwe investeringen (PNL)	4,5
• grondexploitatie	4,5
• lang geld	4,5
• kort geld	2,5
• reserves/voorzieningen	4

Er is weliswaar een dalende tendens in de rente, maar toch hebben wij besloten om bovenvermelde rentepercentages te handhaven. Met name voor de langere termijn kunnen dan eventuele renterisico's worden opgevangen. Op rentevoordelen in de loop van het jaar is al voldoende geanticipeerd met een stelpost die hiervoor al een aantal jaren in de begroting is opgenomen.

Voor de overige financieringsaspecten verwijzen wij naar de Paragraaf Financiering.

1.12 Eenmalige voor- en nadelen

In de begroting 2014 zijn enkele eenmalige voor- en nadelen opgenomen, die worden verrekend met de algemene reserve (om te voorkomen dat het budget hierdoor structureel zou worden beïnvloed) of waartegenover eenmalige uitgaven of inkomsten zijn geraamd van dezelfde omvang.

In overeenstemming met de begrotingsvoorschriften worden deze eenmalige posten samengevat in een afzonderlijke **bijlage IV**.

1.13 Overige bijlagen

Tenslotte treft u bij deze begroting nog de volgende bijlagen aan:

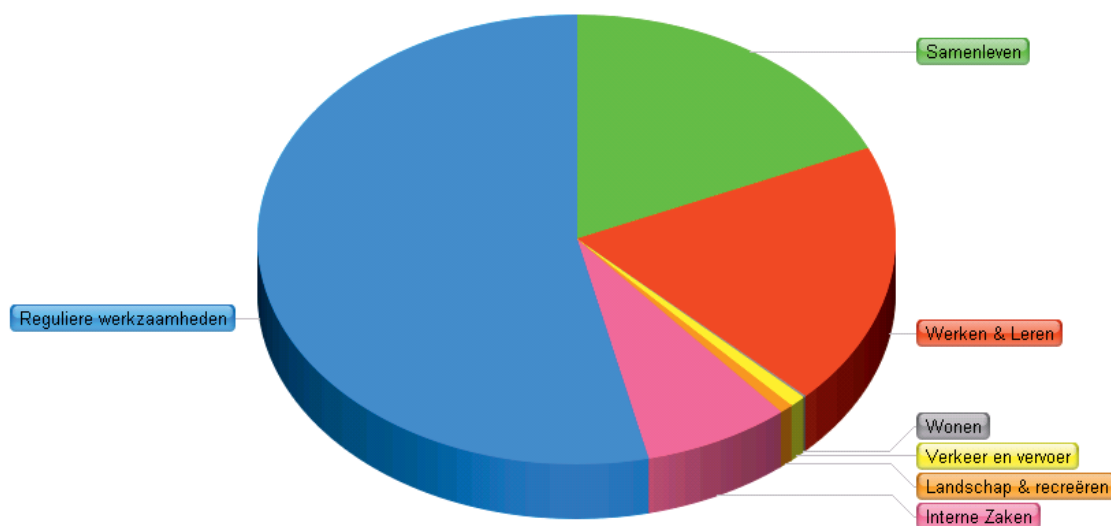
- **bijlage V** Overzicht van de algemene dekkingsmiddelen
- **bijlage VI** Recapitulatie van de cijfers van de Programmabegroting 2014

1.14 Recapitulatie

Als laatste onderdeel van het hoofdstuk uiteenzetting financiële positie is voor het eerst een recapitulatie opgenomen met de uitgaven per programma en de belangrijkste inkomsten voor de gemeente in 2014. Per saldo is er sprake van een begrotingsoverschot van afgerond € 7 ton.

In 2014 wordt ruim € 72,4 miljoen uitgegeven aan de zeven programma's en bijbehorende projecten. In onderstaande tabel ziet u hoe dat bedrag over de verschillende programma's wordt verdeeld.

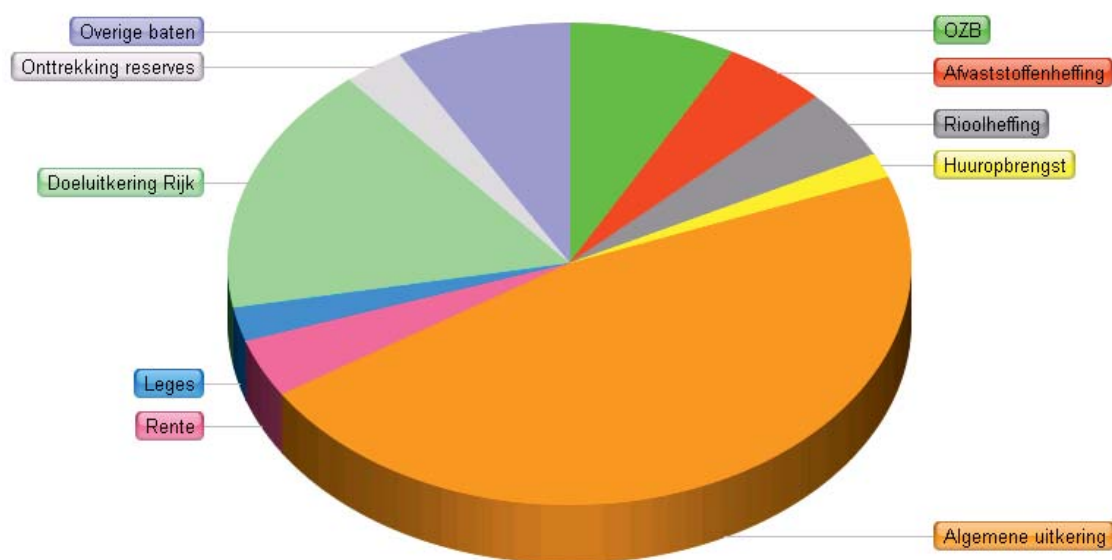
UITGAVEN 2014 (bedragen afgerond op € 100.000)	
1. Samenleven	€ 13.300.000
2. Werken & Leren	€ 13.700.000
3. Wonen	€ 100.000
4. Verkeer en vervoer	€ 600.000
5. Landschap & Recreëren	€ 500.000
6. Interne Zaken	€ 5.400.000
7. Regulieren werkzaamheden (o.a. wegen, groen, milieu)	€ 38.800.000
Totale uitgaven programma's en bijbehorende projecten	€ 72.400.000
Diverse overige lasten (onvoorz., inning belast., stort. reserves)	€ 6.200.000
Totaal uitgaven	€ 78.600.000

Tegenover bovenstaande uitgaven staan uiteraard ook inkomsten. In de tabel op de volgende pagina is een specificatie opgenomen van de belangrijkste inkomstenbronnen in 2014.

INKOMSTEN 2014 (bedragen afgerond op € 100.000)		
OZB	€	6.300.000
Afvalstoffenheffing	€	3.900.000
Rioolheffing	€	3.700.000
Huuropbrengst accommodaties (o.a. De Helster)	€	1.300.000
Algemene uitkering gemeentefonds	€	37.100.000
Rente eigen en vreemd vermogen	€	3.100.000
Leges (o.a. bouwvergunningen, APV)	€	1.800.000
Doeluitkeringen Rijk (o.a. WWB, Wsw)	€	13.300.000
Onttrekkingen uit reserves	€	2.300.000
Diverse overige baten (incl. begrotingsoverschot)	€	6.600.000
Totaal baten	€	79.400.000

2. Programma's

2.1 Programma Samenleven

2.1.1 Visie

Het programma Samenleven heeft als doel de beschikbare middelen zo in te zetten, dat zij een maximale bijdrage leveren aan een zelfredzame en verantwoordelijke samenleving. Ons beleid moet inwoners uitdagen te denken in plichten en verantwoordelijkheden, in plaats van in claims en rechten. De gemeente neemt een meer faciliterende en regisserende rol in en stimuleert zelfredzaamheid en participatie. Mensen die (tijdelijk) minder in staat zijn zichzelf te redden, kunnen rekenen op de hulp die nodig is om zelfredzaam te kunnen zijn of blijven.

2.1.2 Doelenboom

Strategisch doel: Een verantwoordelijke en zelfredzame Overbetuwse samenleving		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
1. Meer verantwoordelijkheid bij inwoners, verenigingen en instellingen voor de aanpak van maatschappelijke opgaven	1.1 Versterken formele en informele netwerken	1.1.1 Met vrijwilligersorganisaties komen tot structuren die vrijwilligerswerk stimuleren en ondersteunen 1.1.2 Actief ondersteunen en begeleiden van mantelzorgers 1.1.3 Behoeftte aan hulp wordt adequaat gesignaleerd en opgepakt door de juiste organisatie/instelling. Daar waar dat nodig is weten instellingen elkaar te vinden 1.1.4 Verenigingen bieden een ruim aanbod aan activiteiten en ontmoetingsmogelijkheden en zijn in staat, naast hun reguliere verenigingsactiviteiten, breder maatschappelijk betrokken te zijn 1.1.5 De gemeente betreft inwoners bij het maken van maatschappelijk beleid en de uitvoering daarvan

Strategisch doel: Een verantwoordelijke en zelfredzame Overbetuwse samenleving		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
	1.2 Belonen en stimuleren van activiteiten uit de samenleving gericht op samenwerking en participatie	1.2.1 Gemeentelijke accommodaties nodigen uit tot ontmoeting en het organiseren van activiteiten 1.2.2 Het beleid van de gemeente daagt de samenleving uit tot het nemen van initiatieven gericht op “meedoen” 1.2.3 De gemeente zoekt actief naar win-winsituaties in logische verbindingen tussen activiteiten in de samenleving, organisaties, verenigingen en beleidsdoelen
2. Verbeteren en bevorderen van de zelfredzaamheid van inwoners, die (tijdelijk) niet in staat zijn voor zichzelf, het huishouden waar zij deel van uitmaken en hun bredere sociale netwerk te zorgen	2.1 Maatwerk op individueel niveau, gericht op zelfredzaamheid in het dagelijks leven en met beroep op eigen mogelijkheden	2.1.1 Wmo-voorzieningen zijn passend bij de persoonlijke situatie en gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid 2.1.2 Inwoners die in een situatie terechtkomen waar zij alleen niet meer uitkomen, krijgen hulp gericht op het terugkrijgen en behoud van hun zelfredzaamheid 2.1.3 Informatie over voorzieningen en hulp is makkelijk en snel te vinden en te verkrijgen
	2.2 Stimuleren maatschappelijke participatie van mensen die ongewild aan de kant dreigen te komen staan	2.2.1 De gemeente zet actief in op en ondersteunt activiteiten gericht op het tegengaan van vereenzaming van 75+-ers 2.2.2 Inwoners die langs de kant dreigen te komen staan, worden actief gestimuleerd om te participeren

2.1.3 Vastgesteld beleid

- Nota Overbetuwe Cultureel (2009)
- Nota Teamwork in Overbetuwe (2004)
- Startnotitie sportbeleid ‘Een sterk(er) aan de basis’ (2012)
- Nota STA voor uw zaak (2004)

- STA-beleid clusters zwembaden, peuterspeelzalen en buitensport (2005)
- Nota Kunstgras ja/nee (2009)
- STA-beleid clusters binnensport, MFA's en tennis (2007)
- Nota 'Beheer en Exploitatie van Accommodaties' (2011)
- Voorzieningennota (2013)
- Nota Jeugdbeleid 2008-2011 (2008)
- Evaluatie Nota Jeugdbeleid 2008-2011 (2011)
- Nota Ruimte voor de 12+ Jeugd (2010)
- Nota Integrale Veiligheid 2010-2014 (2010)
- Plan van aanpak 2008-2011 Gelderland Midden, district Rivierenland. Jongeren, alcohol & drugs: niet te jong, niet te vaak, niet te veel (2008)
- Beleidsnota Invoering Wet inburgering (2007)
- Evaluatie Wet inburgering 2007-2011 (2011)
- Nota 'De gemeenschap, dat zijn wij samen 2007-2011'
- Beleidsplan Wmo 2011-2014 'Kantelen in Overbetuwe' (2011)
- Nota schuldhulpverlening 'Grip op de knip in Overbetuwe' (2007)
- Evaluatie harmonisatie en STA-beleid (2011)
- Evaluatienota en kaderstellende startnotitie Schuldhulpverlening (2011)
- Beleidsnota WMO 2011-2014 'Kantelen in Overbetuwe' (2011)
- Nota Vrijwilligersbeleid, mantelzorg en maatschappelijke stages (2012)
- Nota 'Buiten spelen in Overbetuwe' (2012)
- Nota Minimabeleid 'Arm in Arm' (2013)
- Sociaal-Maatschappelijke visie (2013)

Foto: Ger Loeffen

2.1.4 Hoofdthema

De streefdatum voor invoering van de nieuwe WMO, de Participatiewet en de Jeugdwet is 1 januari 2015. Dat betekent dat binnen het programma Samenleven het jaar 2014 in het teken zal staan van de voorbereiding op de decentralisatie van rijkstaken op het gebied van maatschappelijke ondersteuning. Bij het opstellen van deze begroting is nog geen van de drie decentralisatiewetten vastgesteld door het parlement. Hierdoor is nog niet exact bekend welke taken de gemeente na 2014 gaat overnemen. Wel worden de contouren van de wetten steeds duidelijker.

Met de decentralisatie van de rijkstaken krijgt de gemeente de verantwoordelijkheid voor het grootste deel van de maatschappelijke ondersteuning van kwetsbare inwoners. Dat biedt ons de kans om een samenhangend stelsel op te bouwen, dicht bij de inwoners. Dat stelsel moet zo worden ingericht, dat inwoners die afhankelijk zijn van die ondersteuning, goed geholpen worden. Het hoofdthema van het programma Samenleven voor 2014 is daarom, net als in 2013:

Het inrichten van een stelsel van maatschappelijke ondersteuning met als uitgangspunten:

- Een benadering van inwoners vanuit de eigen kracht. De inwoner staat centraal bij het formuleren van de vraag en het zoeken naar de oplossing (de kanteling).
- Het beroep op specifieke ondersteuning is afgenomen ten gunste van de ondersteuning uit de directe (sociale) omgeving en de algemene voorzieningen.
- Een systeem van integrale ondersteuning in de directe omgeving van de inwoners: één gezin, één plan, één loket.
- Een resultaatgerichte en doelmatige aanpak, gericht op verbetering van de zelfredzaamheid.

2.1.5 Wat mag het programma Samenleven kosten?

Lasten en baten programma samenleven

Lasten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	13.516.183	13.768.225	13.301.719	13.301.719	13.301.719	13.301.719
Totaal	13.516.183	13.768.225	13.301.719	13.301.719	13.301.719	13.301.719

Baten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	2.015.365	1.728.021	2.140.295	2.140.295	2.140.295	2.140.295
Totaal	2.015.365	1.728.021	2.140.295	2.140.295	2.140.295	2.140.295

Saldo programma Samenleven	11.500.818	12.040.204	11.161.424	11.161.424	11.161.424	11.161.424
-----------------------------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------

2.1.6 Met welke producten wordt het programma Samenleven gerealiseerd?

Producten programma Samenleven

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
1400.0	Openbare orde en veiligheid	346.343	380.093	33.750
5100.0	Bibliotheek	846.317	846.317	0
5110.0	Muziekonderwijs	55.750	55.750	0
5300.0	Sportsubsidiëring	269.765	269.992	227
5300.1	Sportaccommodaties	1.235.000	1.972.646	737.646
5310.1	Groene sportvelden en terreinen	447.648	536.875	89.227
5400.0	Kunst en cultuur	225.580	225.580	0
6200.0	Algemeen maatschappelijk werk	372.604	372.604	0
6201.0	Welzijnsdiensten	423.601	423.601	0
6210.0	Vreemdelingen	62.695	65.195	2.500
6220.0	WMO: huishoudelijke verzorging	3.150.687	3.760.687	610.000
6300.0	Sociaal-cultureel werk	188.353	188.353	0
6300.1	Welzijnsaccommodaties	437.639	1.096.856	659.217
6300.2	Minderheden	19.137	19.137	0
6301.0	Jeugd- en jongerenwerk	706.583	707.183	600
6302.0	Kernenbeleid	245.507	245.507	0
6520.0	Voorzieningen gehandicapten	2.128.215	2.135.343	7.128
		11.161.424	13.301.719	2.140.295
Totaal		11.161.424	13.301.719	2.140.295

2.2 Programma Leren & Werken

2.2.1 Visie

Voor iedere inwoner van de gemeente Overbetuwe is het belangrijk dat hij of zij in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien. Een belangrijke voorwaarde daarvoor is het afronden van een opleiding die het mogelijk maakt een plaats op de arbeidsmarkt te bemachtigen. De weg daar naar toe start al op zeer jonge leeftijd. Wij willen daarom als gemeente kinderen en jongeren optimaal de kans bieden hun schoolcarrière succesvol te laten doorlopen.

Voor iedereen moet het mogelijk zijn naar vermogen betaald werk te krijgen. Het vinden van betaald werk kan binnen en buiten de gemeentegrenzen plaatsvinden. Daarom benutten we ook de kansen die zich op de regionale arbeidsmarkt voordoen. Noodzakelijk hiervoor is een goede aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt en een goede lokale en regionale samenwerking.

Diegenen die (tijdelijk) niet in staat zijn in hun eigen levensonderhoud te voorzien, worden gestimuleerd naar vermogen te participeren.

2.2.2 Doelenboom

Strategisch doel: Iedereen voorziet in zijn eigen levensonderhoud of volgt een opleiding of en traject om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
1. Optimale ontwikkelingskansen voor kinderen en jongeren van 0 tot 27 jaar	1.1 Versterken van voor- en vroegschoolse voorzieningen	1.1.1 Voor- en vroegschoolse voorzieningen bieden een dekkend aanbod van voor- en vroegschoolse educatie (VVE) 1.1.2 Peuterspeelzalen en kinderdagverblijven werken intensief samen om de kwaliteit van voorschoolse voorzieningen op een hoger peil te brengen 1.1.3 Instellingen die werken met jonge kinderen werken samen om ontwikkelingsachterstanden tijdig te signaleren en aan te pakken

Strategisch doel: Iedereen voorziet in zijn eigen levensonderhoud of volgt een opleiding of en traject om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
	1.2 Versterken van de doorlopende leerlijn	1.2.1 Onderwijsinstellingen hebben duidelijke afspraken gemaakt over de overdracht naar een volgend onderwijsniveau, door het invoeren van overdrachtsformulieren en het invoeren van “warme” overdracht als de situatie daar om vraagt 1.2.2 Instellingen die werken op het gebied van onderwijs, zorg, welzijn, sport en cultuur werken samen om ontwikkeling van jongeren en kinderen breed te stimuleren 1.2.3 Schoolverzuim wordt tot een minimum beperkt
	1.3 Verhogen van de kans dat jongeren hun opleiding met minimaal een startkwalificatie afronden	1.3.1 Instellingen werken samen om voortijdig schoolverlaten tot een minimum te beperken 1.3.2 Jongeren tot 27 jaar, die voortijdig het onderwijs verlaten, worden opgespoord en teruggeleid naar een opleiding, toegeleid naar betaald werk of opgenomen in een zorgtraject 1.3.3 Jongeren tot 27 jaar, die geen startkwalificatie hebben, beschikken over een ervaringscertificaat

Strategisch doel: Iedereen voorziet in zijn eigen levensonderhoud of volgt een opleiding of en traject om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
2. Optimale aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt	2.1 Versterken en vormen van netwerken van ketenpartners (onderwijs, instellingen, kenniscentra, overheden)	2.1.1 De gemeente initieert, stimuleert en faciliteert het opzetten van een Platform Onderwijs en Arbeidsmarkt (POA) 2.1.2 Het concept "Leerdorp Elst" wordt doorontwikkeld in samenwerking met de ketenpartners en breder toegepast in de gemeente
	2.2 Verhogen van de kennis van jongeren over banen, werk en arbeidsmarkt met het oog op beroepskeuze	2.2.1 Voor alle scholieren, met name VMBO- en MBO-scholieren, zijn geschikte en gevarieerde stageplaatsen beschikbaar 2.2.2 Ketenpartners spelen een nadrukkelijke rol in de informatievoorziening over werk en banen op scholen
3. Iedereen is in staat naar vermogen te participeren op de arbeidsmarkt	3.1 Versterken van de lokale arbeidsmarkt	3.1.1 Overbetuwe heeft een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven 3.1.2 Waar mogelijk, benutten wij de kansen binnen de diverse sectoren om de werkgelegenheid te bevorderen
	3.2 Verhogen van het aantal inwoners dat in zijn eigen levensonderhoud voorziet	3.2.1 Iedereen die in een uitkeringssituatie terecht komt, wordt binnen zijn/haar mogelijkheden begeleid naar een passende vorm van (arbeids)participatie 3.2.2 Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zijn beter op elkaar afgestemd door gerichte aanbodversterking in re-integratietrajecten en ombuiging van de vraag van werkgevers 3.2.3 Gemeente en bedrijfsleven ontwikkelen samen instrumenten om uitval van laagopgeleiden en onopgeleiden te voorkomen

2.2.3 Vastgesteld beleid

Provincie

- Structuurvisie Bedrijventerreinen en werklocaties (2010), provinciaal beleidskader dat regionaal uitgewerkt is in het RPB

Stadsregio

- Regionaal plan Stadsregio Arnhem Nijmegen 2005-2020
- Regionaal Economische Ontwikkelingsstrategie KAN 2010
- Regionaal Programma Bedrijventerreinen, Stadsregio Arnhem Nijmegen (2011)
- Evaluatie Detailhandelsbeleid (2010), vervangt de Detailhandelstructuurvisie KAN 2001
- Toeristisch Recreatieve Structuurvisie KAN (2003), opgenomen als kansrijke sector in de Economische agenda (2009) van de Stadsregio
- EU programma Stadsregio Arnhem Nijmegen 2007-2013

Gemeente

- Nota Wet kinderopvang Gemeente Overbetuwe (2004)
- Breed uitgemeten. Een visie op de inhoudelijke samenwerking binnen de brede school in Overbetuwe (2007)
- Nota Invoering Wet inburgering in de gemeente Overbetuwe (2007)
- Nota Harmonisatie en kwaliteit peuterspeelzalen (2007)
- Nota Activering & Uitstroom
- Nota Re-integratie en Handhaving WWB 2007
- Nota Jeugdbeleid 2008-2011 (2008)
- Nota Blijven investeren in voor- en vroegschoolse educatie, onderwijsachterstandenbeleid (2008)
- Lokale Educatieve Agenda (LEA) (2009)
- Sociaal-Economisch Beleidsplan (SEB) 2010-2015
- "Schoolbegeleiding 2010-2014: Leerlingenzorg voor de toekomst!" (2009)
- Nota Re-integratie & Activering 2009-2012
- Visie op de Wet Participatiebudget: Niemand aan de kant. Meedoen werkt (2009)
- Debiteurenbeleidsplan 2010-2012
- Startnotitie harmonisatie peuterspeelzalen en kinderopvang (2010)
- Evaluatie inhoudelijke samenwerking (2010)
- Evaluatie Wet inburgering 2007-2011 (2011)
- Nota Wet Werken naar Vermogen; visie, strategie en ambities (2012)

2.2.4 Hoofdthema

Voor het programma Leren en Werken zijn ook in 2014 de drie decentralisaties leidend. Het zwaartepunt ligt in dit programma bij de Participatiewet en de Jeugdzorg.

Hiernaast richten wij ons in 2014 vooral op hoofddoel 2, optimale aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. De reden hiervan is dat onderwijs en arbeidsmarkt nauw verbonden zijn. Onvoldoende aansluiting kan aanleiding geven tot mismatches op de arbeidsmarkt. In deze tijd

van recessie is te zien dat vooral laag of onopgeleiden en jongeren werkloos zijn. We moeten voorkomen dat mensen langdurig in het gat van werkloosheid vallen. De ervaring leert dat het moeilijk is mensen te activeren wanneer eenmaal sprake is van een uitkeringsrelatie. In Overbetuwe is het aantal werkzoekende jongeren de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen. Er waren in december 2012 135 niet werkende werkzoekende jongeren (88 in 2009).

Foto: Ellen Koelewijn

De aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt kan alleen verbeterd worden wanneer er een goede lokale en regionale samenwerking tussen alle partijen in de keten is. Gemeenten hebben hierin vooral een indirecte, stimulerende en faciliterende rol.

Binnen het hoofdthema focussen we ons op drie sporen:

Spoor 1. Inzetten op extra stage- en leerwerkplekken en vacatures

Een belangrijk knelpunt in de huidige economische situatie is dat er onvoldoende stage-, leerwerkplekken en vacatures beschikbaar zijn voor jongeren. Met name rondom de BBL² is er een groot gebrek aan voldoende plekken.

De inzet van de gemeente richt zich in 2014 op het verleiden van werkgevers om extra stage- en leerwerkplekken beschikbaar te stellen. Vanuit de regionale aanpak jeugdwerkloosheid gaat de regio Gelderland-Midden werkgevers financieel tegemoet komen in de (begeleidings)kosten die het plaatsen van jongeren op deze plekken met zich meebrengen. Lokaal zullen we op kleine schaal een start maken met het opstellen van een sociaal-economische agenda.

² Beroepsbegeleidende leerweg

Spoor 2: Versterken van de Jongerenloketten en aanpak van "niet melders"

Hierbij onderscheiden we twee doelgroepen:

1. Jongeren die zich na afloop van de zoektijd van vier weken niet opnieuw melden bij het Jongerenloket en waarbij ook niet duidelijk is of zij aan het werk zijn of terug naar school zijn gegaan (zogenaamde niet-melders).
2. De groep "oud VSV-ers"³, die langer dan een jaar voortijdig schoolverlater zijn en daarmee niet langer begeleid kunnen worden vanuit het RMC⁴/Team VSV.

Binnen het team Werk & Inkomen zal een werkcoach zich in 2014 intensiever bezig gaan houden met de hierboven beschreven jongeren.

Spoor 3: Jongeren met multi-problematiek

In Overbetuwe neemt het aantal jongeren met multi-problematiek toe. Het vinden van werk en/of scholing biedt een oplossing voor deze jongeren: ze krijgen een dagritme en komen veelal in een positievere omgeving terecht. Ze kunnen echter niet gelijk aan het werk of met een opleiding starten. Eerst moet er het een en ander opgelost of geregeld worden.

Vanuit de regionale aanpak 2009-2011 heeft Overbetuwe gebruik gemaakt van het project 2GetThere. In dit project zijn jongeren opgeleid tot Jongerencoach. De Jongerencoaches zijn vaak "ervaringsdeskundig" en zijn daardoor goed in staat om contact te maken met kwetsbare jongeren, die door de professionele hulpverlening niet goed (meer) bereikt kunnen worden. Inzet van 2GetThere is ook in 2014 mogelijk. Momenteel zijn we bezig met de voorbereidingen voor een experiment met een gezinscoach. Dit vooruitlopend op de decentralisatie Jeugd per 1 januari 2015. De gezinscoach gaat aan de slag met multiprobleem gezinnen en zal 'gekanteld' werken (eigen kracht, netwerk, hulpverlening).

2.2.5 Wat mag het programma Leren & Werken kosten?

Lasten en baten programma Leren & Werken

Lasten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	15.500.024	13.804.700	13.731.516	13.731.516	13.731.516	13.731.516
Totaal	15.500.024	13.804.700	13.731.516	13.731.516	13.731.516	13.731.516

³ Voortijdig schoolverlaters

⁴ Regionaal Meld- en coördinatiefunctie

Baten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid - Meerjarenraming 2015-2017	6.714.317	6.602.994	6.342.888	6.342.888	6.342.888	6.342.888
Totaal	6.714.317	6.602.994	6.342.888	6.342.888	6.342.888	6.342.888
Saldo programma Leren & Werken	8.785.707	7.201.706	7.388.628	7.388.628	7.388.628	7.388.628

2.2.6 Met welke producten wordt het programma Leren & Werken gerealiseerd?

Producten programma Leren & Werken

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
3100.2	Economisch stimuleringsbeleid	265.522	320.303	54.781
4200.0	Openb. basisonderwijs, excl. huisvesting	45.977	45.977	0
4200.2	Toezicht openbaar basisonderwijs	10.867	10.867	0
4210.0	Openb. basisonderwijs, onderwijshuisvesting	628.936	654.661	25.725
4230.0	Bijz. basisonderwijs, onderwijshuisvesting	1.642.867	1.642.867	0
4330.0	Bijz. speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting	279.951	279.951	0
4410.0	Openb. voortgezet onderwijs, onderwijshuisvest.	662.156	722.942	60.786
4430.0	Bijz. voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting	458.602	458.602	0
4800.0	Leerplicht	343.229	452.043	108.814
4800.1	Schoolbegeleiding	119.654	119.654	0
4800.2	Leerlingenvervoer	1.021.899	1.023.899	2.000
4800.3	Schoolzwemmen	37.218	37.218	0
4800.4	Bewegingsonderwijs	458.304	535.876	77.572
4800.5	Logopedie	73.464	73.464	0
4800.6	Onderwijsachterstand	52.088	93.451	41.363
4800.7	Overige lokaal bestuurlijke onderwijstaken	67.426	67.426	0
4820.0	Volwasseneducatie	11.559	11.559	0
6110.0	Werkgelegenheid algemeen	160.776	160.776	0
6110.1	Arbeidstoeleiding	95.546	4.931.627	4.836.081
6230.0	Participatiebudget	8.359	1.008.196	999.837
6500.0	Kinderopvang	294.480	323.700	29.220
6500.1	Peuterspeelzalen	620.058	726.767	106.709
7230.7	Natuur- en milieu-educatie	29.690	29.690	0
		7.388.628	13.731.516	6.342.888
Totaal		7.388.628	13.731.516	6.342.888

2.3 Programma Wonen

2.3.1 Visie

De Toekomstvisie+ beschrijft de gewenste identiteit van de gemeente. Voor het programma Wonen is relevant dat hierbij de vraag wordt gesteld hoe we in de verschillende dorpen en wijken gaan samenwerken aan een prettige leefomgeving. Vandaar dat de visie (ook wel genoemd 'strategisch doel') van het programma Wonen als volgt is geformuleerd: een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe.

2.3.2 Doelenboom

In de kadernota 2013 is de aandacht voor de prettige leefomgeving - vanuit het strategisch doel - volgens onderstaande structuur verfijnd naar hoofddoelen, subdoelen en uitgewerkte subdoelen.

Strategisch doel: Een prettige leefomgeving voor de inwoners van Overbetuwe.		
Hoofddoelen	Subdoelen	Uitwerking subdoelen
Vergroten aansluiting leefomgeving bij behoeften van inwoners	Vergroten flexibiliteit woning en leefomgeving	Vormen van woningbouw (en kaders daarvoor) met voldoende ruimte voor flexibiliteit
		Basisniveau openbare ruimte (beheer, kwaliteit) met mogelijkheden voor meer flexibele inrichting
	Een meer toereikend en bestendig woningaanbod	Vraaggericht ontwikkelen
	Het vergroten van de betrokkenheid van bewoners op woning en leefomgeving	Vormen van woningbouw gericht op invloed door (toekomstige) bewoners
		Kerngericht werken gericht op betrokkenheid van inwoners bij de leefomgeving

2.3.3 Vastgesteld beleid

Lokaal:

- Woonvisie 2010-2015 (2009)
- Collectief Particulier Opdrachtgeverschap in Overbetuwe (2011)

Regionaal:

- Concessiebeleid KAN (uitgewerkt in overeenkomsten & Regionaal Plan 2005-2020)
- Regionale huisvestingsverordening (2007, actualisatie 2010)
- Van koers naar keuze (Verstedelijkingsvisie; 2011)

Provincie:

- Woonvisie Gelderland - Deel A: Keuzevrijheid en Identiteit (2003)
- Kwalitatief Woonprogramma 2010-2019 - Deel C: Keuzevrijheid en Identiteit (2010)

Rijk:

- Woonvisie (2011)

2.3.4 Hoofdthema

Zoals verwoord in beleid over wonen en woonomgeving, werken wij door aan de genoemde drie subdoelen. Op basis van het collegeprogramma, hebben wij het vergroten van betrokkenheid op de directe leefomgeving daarbij voor 2013 als hoofdthema benoemd.

Binnen dat hoofdthema werken wij ook in 2014 nadrukkelijk door aan het (laten) ontstaan van meer betrokkenheid van inwoners bij hun directe leefomgeving. Leidraad daarvoor is de 'Nota van uitgangspunten kerngericht werken 2012-2015'. Waarbij we de ervaringen uit o.a. Oosterhout een passende plek willen geven. Een en ander overigens ook gespiegeld aan ervaringen uit aanverwante trajecten. In die kern werken we namelijk concreet aan een 'kanteling' (in denken en doen) bij items die spelen in of rondom de leefomgeving, in dit geval het centrum van Oosterhout.

Dat doen we samen met de dorpswerkgroep en andere partijen die zich bezighouden met het 'beheer' van de kern. Denk hierbij aan corporaties, welzijnsorganisaties, ondernemers en de wijkagent. Waarbij een solide link naar het lokale (kern- of wijkgerichte) samenhangende stelsel van maatschappelijke ondersteuning, gezien ons bestaande beleid én de drie decentralisaties, ook hier van belang kan zijn. Een en ander om de kracht vanuit de kern goed te kunnen benutten.

Met behulp van de dialoog en vanuit een gedeelde urgentie werken we zo in Oosterhout toe naar een gezamenlijk geformuleerde agenda. Dit betreft punten waar partijen gezamenlijk de agenda, doelen en (volgens een activiteitenprogramma) praktische uitvoering op willen pakken. Op deze manier willen we - via een kanteling (in denken en doen) - toegroeien naar meer betrokkenheid bij de directe leefomgeving van inwoners in alle kernen; naar een gedeelde verantwoordelijkheid.

2.3.5 Wat mag het programma Wonen kosten?

Lasten en baten programma Wonen

Lasten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	18.459	62.377	79.299	79.299	79.299	79.299
Totaal	18.459	62.377	79.299	79.299	79.299	79.299

Baten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	24.495	18.120	11.668	11.668	11.668	11.668
Totaal	24.495	18.120	11.668	11.668	11.668	11.668

Saldo programma Wonen	-6.036	44.257	67.631	67.631	67.631	67.631
------------------------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------

2.3.6 Met welke producten wordt het programma Wonen gerealiseerd?

Producten programma Wonen

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
8200.1	Subsidiëring woningbouw	-5.809	644	6.453
8200.2	Verhuur gemeentelijke woningen	-1.026	4.189	5.215
8220.3	Uitvoering woonvisie	74.466	74.466	0
		67.631	79.299	11.668
Totaal		67.631	79.299	11.668

2.4 Programma Verkeer

2.4.1 Visie

Uitgangspunt is een zodanig verkeers- en vervoersnetwerk binnen de gemeente dat inwoners de keuze hebben uit verschillende vervoersmogelijkheden. Voor het verbeteren van de verkeersafwikkeling wordt het gebruik van het “rondje Overbetuwe” gestimuleerd. Naast het fysieke netwerk richt dit programma zich ook op het comfort, het gedrag en een relatief nieuwe verbinding: de digitale. Mensen verplaatsen zich dagelijks ten behoeve van voornamelijk werk, school, recreatie en maatschappelijke zorg. Het verbeteren van de ketenmobiliteit stimuleert mensen gebruik te maken van alternatieve vervoersmiddelen. Voor alle inwoners moeten de voorzieningen openbaar vervoer, school, werk, maatschappelijke instellingen en recreatiegelegenheden bereikbaar zijn. De mate van bereikbaarheid verschilt wel per kern.

2.4.2 Doelenboom

Strategisch doel: Een optimaal verkeersnetwerk	
Hoofddoelen	Subdoelen
1. Het verbeteren van de ketenmobiliteit	1.1 Het versterken van de OV knooppunten
	1.2 Het verbeteren van de overstappunten
2. Het stimuleren van een bewuste mobiliteitskeuze	2.1 Het verbeteren van de communicatie over de keuzemogelijkheden vervoer
	2.2 Het verhogen van de fysieke en sociale (verkeers)veiligheid
3. Een optimale bereikbaarheid van de voorzieningen	3.1 Het optimaliseren van de digitale bereikbaarheid
	3.2 Het verbeteren van een collectief vervoersvoorziening

2.4.3 Vastgesteld beleid

Rijk:

- Nota Mobiliteit (2006)

Provincie:

- Provinciaal Verkeer- en Vervoersplan (2004)

Stadsregio:

- Regionale Nota Mobiliteit (2006)
- Netwerkanalyse KAN (2006)
- Samen Leidend in Mobiliteit (SLIM) Stadsregio Arnhem Nijmegen (2009)
- Regionaal Fietsnetwerk KAN (2005)

- Stadsregiorail (2007)
- Masterplan openbaar vervoer 2008-2020 (2008)

Gemeente:

- Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe (GMO) 2003-2013 (2004)
- Discussienota Parkeren centrum Elst (2003)

2.4.4 Hoofdthema

Het programma Verkeer omvat een breed beleidsterrein. Naast de reguliere uitvoering van beleidsplannen en projecten is het goed om op een aspect focus aan te brengen. Hierdoor kan meer energie worden opgewekt binnen het programma. Deze (programma)periode is bij de uitvoering van zowel het programma Verkeer als Landschap & Recreëren meer ingezet op de fiets. Voor velen is de fiets het primaire vervoermiddel. Ook is de fiets een gezond en schoon alternatief voor de auto. Daarom is het goed meer aandacht te geven aan fietsveiligheid, voorzieningen voor fiets en fietsers en het gebruik ervan te promoten. De Stadsregio is onlangs gestart met de campagne 'Fietsen is leuker'. Belangrijk doel van deze actie is om het fietsgebruik voor korte ritten te vergroten. Bij deze actie wordt ook sociale media ingezet, zoals een Facebookpagina. De realisatie van het RijnWaalpad vordert gestaag. Toch wordt ook al gedacht aan realisatie van nieuwe aansluitingen op deze ononderbroken route. Onderdeel van deze begroting is de gemeentelijke bijdrage aan een ontbrekende schakel in het fietsnetwerk: de vrijliggende verbinding van Industrieweg Oost – Bemmelseweg. Hiermee ontstaat een aantrekkelijke route over het bedrijventerrein voor met name scholieren en werknemers.

2.4.5 Wat mag het programma Verkeer kosten?

Lasten en baten programma Verkeer

Lasten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	706.516	704.875	590.038	590.038	590.038	590.038
Totaal	706.516	704.875	590.038	590.038	590.038	590.038

Baten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	13.943	5.780	5.780	5.780	5.780	5.780
Totaal	13.943	5.780	5.780	5.780	5.780	5.780

Saldo programma Verkeer	692.573	699.095	584.258	584.258	584.258	584.258
--------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

2.4.6 Met welke producten wordt het programma Verkeer gerealiseerd?

Producten programma Verkeer

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
2110.0	Verkeersmaatregelen	279.339	279.339	0
2110.1	Verkeersafwikkeling en -circulatie	154.244	154.244	0
2110.2	Verkeersveiligheid	79.891	85.671	5.780
2120.0	Openbaar vervoer	35.779	35.779	0
2140.0	Parkeren	17.689	17.689	0
2230.0	Overzetveren	17.316	17.316	0
		584.258	590.038	5.780
Totaal		584.258	590.038	5.780

2.5 Programma Landschap & Recreëren

2.5.1 Visie

Een basis voor de toekomstige ruimtelijke structuur van Overbetuwe is het behouden van de kenmerkende landschappelijke waarden en het ontwikkelen van een sterke samenhangend landschappelijke structuur. Er moet evenwicht zijn tussen de stedelijke en de landelijke gebieden. De economische dragers verdienen ondersteuning bij het zoeken naar nieuwe, duurzame mogelijkheden binnen de ruimtelijke kaders. Hiermee kan een impuls worden gegeven aan een innovatieve, groene, lokale economie. Samenwerking tussen ondernemers, (onderwijs)instellingen en overheid is een uitgangspunt bij uitvoering van het programma. De gemeente zoekt hierbij actief de samenwerking met buurgemeenten. De gemeente onderneemt actie wanneer dat nodig is, maar treedt vooral op als regisseur; zij faciliteert waar mogelijk, stimuleert en ondersteunt partners bij het bereiken van hun doelstellingen. Vooral de onderscheidende kwaliteitskenmerken duurzaamheid, identiteit en innovatie vinden een prominente plek binnen het programma.

2.5.2 Doelenboom

Strategisch doel: Een vitaal en aantrekkelijk Overbetuws landschap.	
Hoofddoelen	Subdoelen
1. Het versterken van een vitaal en aantrekkelijk platteland	1.1 Ontwikkelen van een sterke, samenhangende, landschappelijke structuur met een Overbetuwse identiteit die tegenwicht biedt aan verstedelijking
	1.2 Het cultuurhistorische erfgoed beter zichtbaar maken
2. Het verbeteren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden op basis van Overbetuwse kwaliteiten	2.1 De educatieve en recreatieve waarde van het erfgoed verhogen
	2.2. Meer ruimte bieden aan nieuwe economische impulsen op het gebied van recreatie en toerisme
	2.3 Vergroten van het toeristische marktaandeel van Overbetuwe

2.5.3 Vastgesteld beleid

- Beleidsplan Recreatie & Toerisme (2008)
- Erfgoedplan (2004)
- Landschapsonwikkelingsplan (2010)
- Sociaal Economisch Beleidsplan (2010)
- Marketingvisie (RBT/KAN 2009)
- Nota Kampeerbeleid (2008)

- Milieubeleidsplan Overbetuwe 2011-2014 (2011)
- Toekomstvisie+ (2009)
- Bestemmingsplan buitengebied (2013)
- Park Lingezegen (structuurvisie 2010), bestemmingsplan (2012)
- Landschapsvisie Slijk-Ewijk/landgoed Loenen (2006)
- Landgoed Danenberg (samenwerkingsovereenkomst 2010)

2.5.4 Hoofdthema

Het programma Landschap & Recreëren omvat een breed terrein aan activiteiten en planvorming. Naast de reguliere uitvoering van beleidsplannen en projecten is het goed om focus aan te brengen en daarmee meer aandacht te genereren voor de uitvoering van (een deel van) het programma. Vanaf 2013 wordt bij de uitvoering van zowel het programma Landschap & Recreëren als Verkeer specifiek aandacht gegeven aan de fiets. De fiets is bij uitstek geschikt om het landschap van Overbetuwe te beleven. Daarnaast is het een belangrijke vorm van recreëren. Zowel voor inwoners van de gemeente als voor bezoekers. Via gemeente, RBT-KAN, provincie en Stadsregio wordt het gebruik van de fiets als vervoermiddel en voor ontspanning en recreatie gestimuleerd.

Foto: Ellen Koelewijn

2.5.5 Wat mag het programma Landschap & Recreëren kosten?

Lasten en baten programma Landschap & Recreëren

Lasten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	707.722	582.716	543.113	543.113	543.113	543.113
Totaal	707.722	582.716	543.113	543.113	543.113	543.113

Baten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	46.618	0	0	0	0	0
Totaal	46.618	0	0	0	0	0

Saldo programma Land- schap en Recreëren	661.105	582.716	543.113	543.113	543.113	543.113
---	---------	---------	---------	---------	---------	---------

2.5.6 Met welke producten wordt het programma Landschap & Recreëren gerealiseerd?

Producten programma Landschap & Recreëren

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
5410.0	Monumenten	46.500	46.500	0
5600.1	Recreatie	320.849	320.849	0
5800.0	Overige recreatieve voorzieningen	175.764	175.764	0
		543.113	543.113	0
Totaal		543.113	543.113	0

2.6 Programma Interne Zaken

2.6.1 Inhoud

Dit programma omvat al die activiteiten, producten en middelen die op een indirecte wijze bijdragen aan de realisatie van de doelen van de andere programma's. Het gaat om ondersteunende activiteiten en werkzaamheden. Belangrijke onderdelen zijn zaken die te maken hebben met bedrijfsvoering, maar ook met bestuur, samenwerking en dienstverlening.

2.6.2 Doel van programma

- Het verbeteren van de mate waarin ondersteunende werkzaamheden en processen de primaire processen van de organisatie ondersteunen.
- Het bevorderen van de verbindingen tussen bestuur en inwoners.
- Het bevorderen van een gemeentelijke dienstverlening die klantgericht, duidelijk en bij de tijd is.

2.6.3 Vastgesteld beleid

- Collectieve arbeidsvoorwaardenregeling en uitwerkingsovereenkomst
- Bezoldigingsregeling (2011)
- Archiefverordening (2010)
- Informatieplan Overbetuwe 2013-2017

- Algemeen delegatiebesluit (2010)
- Algemeen mandaatbesluit (2012)
- Besturings- en managementconcept (2008)
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid (2011)
- Inkoop- en aanbestedingsbeleid en bijbehorende -besluit (2013)
- Controleverordening gemeente Overbetuwe (2007)
- Financiële verordening (2007)
- Treasurystatuut (2011)
- Regeling budgethouders (2011)
- Realisatieplan informatievoorziening Overbetuwe 2008-2011 (2008)
- Raadsbesluit inzake nieuwe Huis der Gemeente (2007)

2.6.4 Speerpunten 2014

Voor de werkzaamheden die onder dit programma vallen zijn voor 2014 geen speerpunten benoemd. Een aantal belangrijke aandachtspunten is beschreven in de paragraaf bedrijfsvoering.

2.6.5 Wat mag het programma Interne Zaken kosten?

Lasten en baten programma Interne Zaken

Lasten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	5.794.945	5.231.891	5.355.740	5.355.740	5.447.740	5.887.740
- Meerjarenraming 2015-2017				92.000	440.000	291.000
Totaal	5.794.945	5.231.891	5.355.740	5.447.740	5.887.740	6.178.740

Baten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	351.757	261.295	216.215	216.215	535.215	634.215
- Meerjarenraming 2015-2017				319.000	99.000	30.000
Totaal	351.757	261.295	216.215	535.215	634.215	664.215

Saldo programma Interne Zaken	5.443.188	4.970.596	5.139.525	4.912.525	5.253.525	5.514.525
--------------------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

2.6.6 Met welke producten wordt het programma Interne Zaken gerealiseerd?

Producten programma Interne Zaken

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
0010.0	Bestuursorganen	554.597	554.597	0
0010.1	College burgemeester en wethouders	824.877	824.877	0
0020.0	Bestuursondersteuning college B en W	309.450	309.450	0
0020.1	Kabinetszaken	116.962	116.962	0
0020.3	Planning en control	613.671	613.671	0
0021.0	Rechtsbescherming	364.593	364.593	0
0022.0	Communicatie	736.397	736.397	0
0023.0	Organisatieontwikkeling	404.393	404.393	0
0050.0	Bestuurlijke samenwerking	169.707	169.707	0
0060.0	Bestuursondersteuning raad en rekenkamer	521.393	521.393	0
9140.1	Hypothecaire geldleningen #	-39.116	10.169	49.285
9221.0	Organisatieverliezen	71.996	71.996	0
9600.0	Saldo kostenplaatsen	490.605	657.535	166.930
		5.139.525	5.355.740	216.215
Totaal		5.139.525	5.355.740	216.215

betreft restanten van hypotheke van medewerkers op basis van de inmiddels stopgezette hypotheekregelingen van de voormalige gemeenten Elst, Heteren en Valburg.

2.7 Programma Reguliere Werkzaamheden

2.7.1 Inhoud

Dit programma omvat al die werkzaamheden, producten en middelen die extern gericht zijn en niet rechtstreeks, maar indirect een bijdrage leveren aan de programmacontracten. Daarom vallen deze qua aansturing niet onder de regie vanuit de programma's.

Het programma Reguliere Werkzaamheden omvat daarmee een groot deel van de werkzaamheden die door de gemeentelijke organisatie uitgevoerd worden.

2.7.2 Vastgesteld beleid

Dit omvat alle overige beleidskaders die niet in de voorgaande programma's genoemd zijn. Een totaaloverzicht van de gemeentelijke regelgeving is te vinden via www.overbetuwe.nl en via <http://overbetuwe.verordeningbeheerder.com/index.html>.

2.7.3 Speerpunten 2014

Dit programma kent geen specifieke speerpunten voor 2014, aangezien het de 'going concern' activiteiten betreft.

2.7.4 Wat mag het programma Reguliere Werkzaamheden kosten?

Lasten en baten programma Reguliere Werkzaamheden

Lasten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	51.478.495	38.397.742	38.820.484	38.820.484	39.041.484	39.041.484
- Meerjarenraming 2015-2017				221.000	0	0
Totaal	51.478.495	38.397.742	38.820.484	39.041.484	39.041.484	39.041.484

Baten	Rekening 2012	Raming				
		2013	2014	2015	2016	2017
- Bestaand beleid	29.702.380	20.224.175	19.895.023	19.895.023	19.895.023	19.895.023
Totaal	29.702.380	20.224.175	19.895.023	19.895.023	19.895.023	19.895.023

Saldo programma Reguliere Werkzaamheden	21.776.115	18.173.567	18.925.461	19.146.461	19.146.461	19.146.461
--	------------	------------	------------	------------	------------	------------

2.7.5 Met welke producten wordt het programma Reguliere Werkzaamheden gerealiseerd?

Producten programma Reguliere Werkzaamheden

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
0030.0	Gem. Basisadministratie Persoonsgegevens	510.785	510.785	0
0030.2	Documentuitgifte	383.291	383.291	0
0030.3	Straatnaamgeving	19.041	19.041	0
0030.4	Huisnummering	2.121	2.121	0
0030.5	Verkiezingen	98.165	98.165	0
0030.6	Kadaster	48.795	48.795	0
0031.0	Burgerlijke stand	94.955	94.955	0
0031.1	Naturalisatie	11.097	11.097	0
0040.0	Baten secretarieleges burgerzaken	-501.747	203.549	705.296
1200.0	Brandweer algemeen	595.287	670.287	75.000
1200.1	Proactie	0	0	0
1200.2	Brandpreventie	23.978	26.596	2.618
1200.3	Preparatie	1.126.828	1.126.828	0
1200.4	Brandbestrijding en hulpverlening	634.252	640.252	6.000
1200.5	Nazorg	3.812	3.812	0
1200.6	Rampenbestrijding	96.207	96.207	0
1400.1	Politiezaken	0	0	0
1400.2	APV en bijzondere wetten	179.412	232.653	53.241
1400.3	Opvang zwerfdieren	20.000	20.000	0
1600.0	Opruiming explosieven	0	0	0
2100.0	Wegen	3.109.321	3.220.659	111.338
2100.1	Straatverlichting	394.468	403.059	8.591
2100.2	Straatmeubilair	8.560	8.560	0
2100.3	Gladheidsbestrijding	176.222	176.222	0
2100.4	Straatreiniging	157.958	257.861	99.903
2100.5	Werken voor derden	8.107	8.107	0
2400.0	Waterbeheer	193.000	193.000	0

Productnummer en productnaam		Saldo	Lasten	Baten
3100.1	Markt	35.977	39.517	3.540
3110.0	Baten marktgelden	-34.773	0	34.773
3300.0	Nutsvoorzieningen	18.958	30.530	11.572
3410.0	Overige agrarische zaken	13.896	13.896	0
5111.0	Ontwikkelingssamenwerking	0	0	0
5113.0	Nationale herdenkingsbijeenkomsten	14.801	14.801	0
5600.0	Openbaar groen	2.766.602	2.786.602	20.000
5600.2	Evenementen	263.251	329.001	65.750
5600.3	Overige evenementen	51.275	54.700	3.425
5600.4	Volkstuinen	18.420	22.420	4.000
5600.5	Overig grondverhuur	110.205	150.355	40.150
5800.1	Lokale omroep	18.000	18.000	0
6100.0	Bijstandsverlening	669.242	669.242	0
6100.1	Uitkeringen	629.764	8.383.257	7.753.493
6100.2	Fraudebestrijd., terugvord. en verhaal (WWB)	147.402	147.402	0
6120.0	IOAW en IOAZ algemeen	0	0	0
6120.1	Uitkeringen IOAW en IOAZ	0	0	0
6140.0	Gemeentelijk minimabeleid	55.665	55.665	0
6140.1	Verbetering inkomenssituatie	860.922	885.922	25.000
6140.2	Financiële dienstverlening	214.635	214.635	0
7140.0	Openbare gezondheidszorg	543.751	543.751	0
7150.0	Jeugdgezondheidszorg: uniformdeel	743.645	743.645	0
7160.0	Jeugdgezondheidszorg: maatwerkdeel	507.664	507.664	0
7210.0	Afvalverwijdering	3.189.577	4.112.352	922.775
7211.0	Bestrijding hondenoverlast	140.766	140.766	0
7220.0	Rioolbeheer	3.531.021	3.606.980	75.959
7230.0	Milieu algemeen (incl. APV)	897.811	897.811	0
7230.1	Bedrijven (milieu)	224.621	224.621	0
7230.2	Bodembeheer	113.370	118.681	5.311
7230.3	Gemeentelijke Interne Milieuzorg (GIM)	0	0	0
7230.4	Klimaatnota	104.617	104.617	0
7230.5	Mobiliteit (milieu)	62.215	62.215	0
7230.8	Externe integratie (milieu)	0	0	0
7230.9	Klimaatnota	117.851	117.851	0
7232.0	Ongedierte	26.603	26.603	0
7240.0	Begraven	61.229	61.229	0
7250.0	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	-3.922.364	0	3.922.364
7260.0	Baten rioolrechten	-3.684.311	0	3.684.311
7320.0	Baten begraafrechten	-68.354	0	68.354
8100.0	Ruimtelijke ordening	482.309	482.309	0
8100.1	Planologie en stedenbouw	0	0	0
8100.2	Bestemmingsplannen	720.359	860.401	140.042
8220.0	Volkshuisvesting	153.604	154.678	1.074
8220.4	Bouw- en woningtoezicht	1.304.116	1.304.116	0
8220.5	Handhaving	157.223	157.223	0
8220.6	Bouwen en wonen algemeen	59.131	59.131	0
8230.0	Bouwvergunningen	-624.000	0	624.000
8300.0	Grondexploitatie	133.956	1.551.099	1.417.143
8300.1	Overige grondzaken	305.642	315.642	10.000
9300.0	Uitvoering Wet WOZ	395.252	395.252	0
		18.925.461	38.820.484	19.895.023
Totaal		18.925.461	38.820.484	19.895.023

In bovenstaand overzicht staat tweemaal het product Klimaatnota (7230.4 en 7230.9). Aanvankelijk is product 7230.4 gebruikt voor de vele onderdelen van het uitvoeringsprogramma Overbetuwe naar klimaat-neutraal. Omdat voor een aantal onderdelen van het uitvoeringsprogramma geen ruimte meer was binnen het product 7230.4 is ervoor gekozen om hiervoor een nieuw product (7230.9) aan te maken.

3 Paragrafen

3.1 Paragraaf Lokale lasten

Inleiding

Deze paragraaf biedt inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, de soorten heffingen, het kwijtscheldingsbeleid en de lokale lastendruk. De inhoud van deze paragraaf hebben we gebaseerd op de uitgangspunten zoals die in de Kadernota 2014 vastgelegd zijn.

3.1.1 Soorten lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Beleidskader

Wet waardering onroerende zaken, Verordening onroerende-zaakbelastingen gemeente Overbetuwe 2013.

Voor 2014 relevante zaken

Voor 2014 geldt 1 januari 2013 als waardepeildatum. Eind februari 2014 worden de waardebeschikkingen verzonden met de WOZ-waarden.

In de kadernota 2014 staat vermeld dat voor de begroting wordt uitgegaan van een beperkte verhoging van 1,5%. De totale opbrengst OZB 2014 is op basis van de tarieven 2013 begroot op € 6.332.683. Ook voor de meerjarenbegroting gaan we voor de verhoging van de tarieven uit van een percentage van 1,5%. De definitieve OZB-tarieven kunnen pas worden vastgesteld nadat de gegevens over de waardeontwikkeling bekend zijn.

Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht

Beleidskader

Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer, Verordening reinigingsheffingen gemeente Overbetuwe 2012.

Voor 2014 relevante zaken

Voor de tarieven is een 100% kostendekking het uitgangspunt. Als gevolg van hogere lasten (€ 97.000 excl. btw) zouden de tarieven moeten stijgen. Onlangs is echter een nieuw contract aanbesteed voor het inzamelen van afval m.i.v. 2015.

We verwachten daardoor met ingang van dat jaar een kostenverlaging te kunnen realiseren van afgerond € 3 ton per jaar. Vooruitlopend hierop willen wij de tarieven van de afvalstoffenheffing voor 2014 niet verhogen.

Uitgangspunt is om het tijdelijke tekort van € 97.000 in de loop van 2014 te besparen op de totale kosten van afvalinzameling. Tegenover dat bedrag is daarom in de begroting een taakstellende stelpost opgenomen.

Rioolheffing

Beleidskader

Verordening rioolheffing gemeente Overbetuwe 2013, Gemeentelijk Rioleringsplan Overbetuwe 2013-2017 (GRP).

Voor 2014 relevante zaken

De gemeenteraad heeft in 2013 het nieuwe GRP vastgesteld waarin is uitgegaan van een gelijkblijvende rioolheffing tot en met 2016 en een jaarlijkse tariefverhoging van 3,2% met ingang van 2017.

Het belangrijkste tarief 2013 bedraagt € 183,60 per 500 m3 of een gedeelte daarvan. In de begroting 2014 bedragen de totale geraamde kosten voor het rioolbeheer € 3.724.021 (incl. kosten waterbeheer). Omdat de geraamde kosten hoger zijn dan de geraamde opbrengsten, bereiken we de beoogde kostendekking van 100% door een onttrekking uit de bestemmingsreserve riole-ring van € 645.938.

Hondenbelasting

Beleidskader

Verordening hondenbelasting gemeente Overbetuwe 2013.

Voor 2014 relevante zaken

De gemeenteraad heeft bij de vaststelling van de Heroverwegingsnota 2012 besloten om de tarieven met ingang van 2013 jaarlijks te verhogen met 5% voor de 1e hond en volgende honden tot en met 2016. Enkele jaren geleden is besloten om af te zien van het uitgangspunt 100% kostendekking. Extra opbrengsten genereren is dus toegestaan. Het dekkingspercentage voor 2014 is 143%.

3.1.2 Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Beleidskader

Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990, Kwijtscheldingsregeling gemeente Overbetuwe 2013.

Voor 2014 relevante zaken

Bij de vaststelling van de Heroverwegingsnota 2012 heeft de gemeenteraad besloten om met ingang van 2013 alleen nog maar kwijtschelding te verlenen voor het vaste bedrag afvalstof-fenheffing en niet meer voor het variabele bedrag (aantal ledigingen GFT en restafval). Bij de aanslag die eind februari 2014 wordt verstuurd over de ledigingen van 2013 zullen de gevolgen van het niet verlenen van kwijtschelding voor inwoners merkbaar zijn.

In 2013 zijn er ongeveer 60 kwijtscheldingsaanvragen meer gehonoreerd dan in 2012. Dit heeft te maken met de economische crisis. In 2014 verwachten we dat dit aantal hoger zal worden. In de begroting 2014 is voor de te verlenen kwijtschelding € 225.000 geraamd. Dit bedrag is geba-seerd op ongeveer 740 te honoreren aanvragen.

Voor degenen die eerder ook al kwijtschelding hebben gekregen, maken we gebruik van een procedure voor de automatische toetsing. Dit leidt ertoe dat de belanghebbenden in de regel geen aanvraag meer hoeven in te dienen.

3.1.3 Leges

Beleidskader

Legesverordening gemeente Overbetuwe 2013 en de Tarieventabel leges 2013.

Voor 2014 relevante zaken

Het tarievenbeleid is gebaseerd op een 100% kostendekking. In deze begroting is een trendmatige verhoging van de leges met 1,5% verwerkt, m.u.v. de bouw gerelateerde leges voor omgevingsvergunningen.

3.1.4 De belangrijkste belastingtarieven 2013 en 2014

Soort belasting	Nadere aanduiding	Tarief 2013	Voorstel 2014 *)	Toename
Onroerende-zaakbelastingen				
Eigenaar woning	Percentage van de waarde	0,0975%	0,0990%	1,5%
Eigenaar niet-woning	Percentage van de waarde	0,1236%	0,1255%	1,5%
Gebruiker niet-woning	Percentage van de waarde	0,1001%	0,1016%	1,5%
Totaal niet-woning	Percentage van de waarde	0,2237%	0,2271%	1,5%
Afvalstoffenheffing en Reinigingsrecht				
Diftar	Vast bedrag	€ 123,90	€ 123,90	-
GFT container 80 liter	Tarief per lediging	€ 1,72	€ 1,72	-
GFT container 140 liter	Tarief per lediging	€ 2,50	€ 2,50	-
GFT container 180 liter	Tarief per lediging	€ 3,03	€ 3,03	-
Rest container 140 liter	Tarief per lediging	€ 3,67	€ 3,67	-
Rest container 240 liter	Tarief per lediging	€ 5,57	€ 5,57	-
Ondergrondse container (rest)	Tarief per aanbidding	€ 1,57	€ 1,57	-
Rioolheffing				
Woningen	Waterverbruik tot 500 m ³	€ 183,90	€ 183,90	-
Niet-woningen	Waterverbruik tot 500 m ³	€ 183,90	€ 183,90	-
Hondenbelasting				
	De eerste hond	€ 49,50	€ 52,00	5,0%
	De tweede hond	€ 74,25	€ 78,00	5,0%
	Buitengebied	50%	50%	-

*) In het voorgestelde OZB-tarief 2014 is uitgegaan van een gelijke WOZ-waarde

De gewijzigde tarieven leiden tot een 0,6% stijging van het lastenniveau ten opzichte van 2013.

3.1.5 Lokale lastendruk in vergelijking met het regionale en landelijke beeld

De lokale lasten worden jaarlijks zowel door de provincie als door het Centrum voor Onderzoek van de economie van de lagere Overheden (COELO) in beeld gebracht.

Deze cijfers leveren een vergelijking op van de lastendruk in onze gemeente ten opzichte van het regionale en het landelijke beeld.

Onderzoeker	Gemiddelde lastendruk 2013	Rangordening Overbetuwe 2013 (van laag naar hoog)	Ter vergelijking: Rangordening Overbetuwe 2012
Provincie Gelderland	€ 690,00	Nr. 18 van 56	Nr. 23 van 56
COELO (landelijk)	€ 643,00	Nr. 87 van 430	Nr. 104 van 432

3.2 Paragraaf weerstandsvermogen

3.2.1 Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in:

- enerzijds de financiële risico's die de gemeente loopt en
- anderzijds de financiële buffer die de gemeente achter de hand heeft om deze risico's op te vangen. Dit laatste wordt ook wel de weerstandscapaciteit genoemd.

Weerstandsvermogen = de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit.

Risico's zijn gebeurtenissen:

- waarvan niet zeker is dat deze gaan plaatsvinden en
- waarvan de kosten nagenoeg niet zijn in te schatten.

Deze risico's moeten worden vermeld in deze paragraaf.

Voorbeelden: bodemvervuiling, juridische procedures, niet verzekerde schade, etc.

Het is op basis van de begrotingsvoorschriften niet toegestaan om hiervoor een financiële voorzieningen te treffen. Dat mag alleen voor:

- gebeurtenissen die zeker gaan plaatsvinden en
- waarvan de financiële consequenties redelijk zijn in te schatten.

Voorbeeld: voorziening groot-onderhoud gebouwen.

Weerstandscapaciteit: bestaat uit middelen en mogelijkheden om financiële risico's op te vangen. Daarbij kan worden gedacht aan reserves, onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien.

Voor een gezonde financiële positie van de gemeente is het van belang dat de financiële risico's goed in beeld zijn en er voldoende financiële buffers zijn om die risico's op te vangen.

Voor een zuivere bepaling van het weerstandsvermogen wordt er in deze paragraaf onderscheid gemaakt in:

- **eenmalig weerstandsvermogen**

de verhouding tussen incidentele financiële risico's en eenmalige weerstandscapaciteit

- **structureel weerstandsvermogen**

de verhouding tussen risico's met structurele financiële gevolgen en structurele weerstandscapaciteit

3.2.2 Verbeteringen in deze paragraaf

In deze paragraaf zijn t.o.v. van de voorgaande versies diverse verbeteringen doorgevoerd. Niet alleen is de inleiding hierboven geactualiseerd, maar ook zijn er wijzigingen doorgevoerd op basis van de hieronder in de paragrafen 2.1 t/m 2.3 beschreven ontwikkelingen.

3.2.2.1 Aanpassingen BBV d.d. 25 juni 2013

Op 25 juni 2013 is het Besluit begroting en verantwoording (BBV) gewijzigd.

Eén van de wijzigingen betreft de naam van deze paragraaf van "Weerstandsvermogen" in "Weerstandsvermogen en risicobeheersing". Deze laatste toevoeging is bedoeld om het aspect van de risicobeheersing in deze paragraaf beter tot uitdrukking te laten komen.

Uit de evaluatie die de commissie BBV heeft uitgevoerd blijkt dat de paragrafen tot nu toe wel voldoen aan een behoefte, maar ook dat raadsleden het lastig vinden om op basis van de verstrekte informatie daarin een goed beeld te vormen over de mate waarin de risico's onder controle zijn. Zeker onder de huidige financiële omstandigheden neemt de behoefte aan risico-beheersing toe en ook de uitdaging om deze paragraaf meer te laten zijn dan alleen een (reken) technische operatie. Volgens de toelichting op de wijziging van het BBV zou daarom o.a. bij onderwerpen waar risico's spelen inzicht gegeven moeten worden in mogelijke ontwikkelingen (scenario's) en beleidsmatige opties om risico's/niet geraamde financiële consequenties zo goed mogelijk te beheersen.

3.2.2.2 Aanbevelingen van de accountant bij controle Jaarrekening 2012

In het accountantsverslag bij de Jaarrekening 2012 zijn bij enkele onderdelen van de Paragraaf Weerstandsvermogen kanttekeningen geplaatst en/of zijn er aanbevelingen gedaan.

Hierbij gaat het om o.a. de volgende aspecten:

- toekomstige stortingen in de algemene reserve
- ontbreken van financiële kwantificering van structurele risico's
- ontbreken van indicatoren voor de netto schuld- en financieringspositie.

Verder is in het accountantsverslag gewezen op toenemende financiële risico's ten gevolge van de grote decentralisaties (3 D's) en uit diverse samenwerkingsverbanden.

Tenslotte heeft de accountant -om adequaat in te spelen op de toekomstige ontwikkelingen en de daaruit voortvloeiende risico's- geadviseerd om het systeem c.q. het proces van risicomanagement kwalitatief door te ontwikkelen en daarbij de financiële impact, kansinschatting en mogelijke beleidsmaatregelen op een transparante wijze in beeld te brengen.

3.2.2.3 Collegeonderzoek risicomanagement

De "Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de Gemeente Overbetuwe 2011" verplicht het college tot het periodiek uitvoeren van onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur. Ook is daarin vastgelegd dat het college jaarlijks tenminste één onderzoek uitvoert naar de doelmatigheid en één naar de doeltreffendheid. Op 29 november 2011 heeft het college het onderzoeksplan 2012 vastgesteld. Eén van de onderzoeken uit dat plan betreft het onderzoek naar risicomanagement.

De doelstelling van dit onderzoek is: het college inzicht te bieden in de stand van zaken van het risicomanagement en het doen van voorstellen tot verbetering.

De vraagstelling van dit onderzoek is: hoe geeft gemeente Overbetuwe inhoud aan het risicomanagement en op welke wijze kan dit verbeterd worden?

De hoofdvraag kan opgedeeld worden in onderstaande voorlopige deelvragen:

- Wat zijn de wettelijke kaders?
- Wat wordt verstaan onder weerstandsvermogen?
- Wat wordt verstaan onder risicomanagement?
- Hoe wordt invulling gegeven aan de paragraaf weerstandsvermogen, risicobeheersing en risicomanagement en hoe kan deze invulling verbeterd worden?

De planning is om dit onderzoek half november 2013 af te ronden.

Daarna worden de resultaten besproken in de Auditcommissie en zullen de actiepunten worden uitgevoerd. Vooruitlopend op de resultaten van het onderzoek zijn in de diverse onderdelen van deze paragraaf al enkele verbeteringen doorgevoerd. Het is de bedoeling om verdere verbeteringen door te voeren in de paragraaf die zal worden opgesteld bij de Jaarrekening 2013.

Wij hebben besloten om in deze paragraaf geen indicatoren voor de netto schuld- en financieringspositie op te nemen, waarop de accountant doelt. Dergelijke kengetallen passen naar onze mening beter in de Financieringsparagraaf en daarom hebben wij daarin enkele nieuwe kengetallen opgenomen en daar nader toegelicht.

3.2.3 Incidenteel weerstandsvermogen

3.2.3.1 Incidentele financiële risico's

A. Grote projecten, niet zijnde specifiek (alleen) grondexploitatie

De gemeente heeft de volgende grote projecten in voorbereiding:

- Elst Centraal / Spoorzone / Ontsluiting Heinz
- Steenbeekstraat
- Elst Zuidoost / Emplacement
- Huis der Gemeente
- Heteren Centrum
- Elst Centrum
- Park Lingezege
- MTC-panden
- Ontsluiting Park 15
- Intratuin

Voor enkele projecten zijn voorzieningen en/of bestemmingsreserves gevormd of zijn financiële middelen in de begroting gereserveerd. Voor dat deel zijn daarmee aanwezige risico's ondergaan.

Hieronder volgt een overzicht waaruit is op te maken in welke mate de projecten financieel zijn afgedekt en in hoeverre nog rekening moet worden gehouden met niet afgedekte risico's.

Elst Centraal/Spoorzone/Ontsluiting Heinz

Elst Centraal

De in juni 2013 vastgestelde grondexploitatie voor de eerste fase sluit met een nadelig saldo van € 3.027.000. Hiervoor is een voorziening gevormd. In de vastgestelde grondexploitatie is tevens een risicoanalyse opgenomen die een aanvullend gewogen nadelig resultaat laat zien van € 1,5 miljoen voor de grondexploitatieperiode 2012-2016.

Voor de boekwaarde van de private gronden van € 2 miljoen is een voorziening gevormd. Het gemeentelijke deelcomplex ETE is inmiddels afgewaardeerd tot de actuele marktwaarde van € 625.000. Naar aanleiding van de vernietiging van de bestemmingen "Maatschappelijk" (Huis der Gemeente) en "Kantoren" (kantorencomplex Zuid) door de Raad van State zal na besluitvorming door de gemeenteraad in het 4e kwartaal de ontwikkelingsstrategie voor Elst Centraal 1e fase worden geactualiseerd. De financiële consequenties die hieruit voortvloeien worden verwerkt in de jaarrekening 2013.

In afwachting van verdere ontwikkelingen en besluitvorming wordt in dit stadium in deze paragraaf voor het wegvallen van de kantorenbestemming een financieel risico opgenomen van € 1,2 miljoen.

Spoorzone/Ontsluiting Heinz

In het project Spoorzone worden de volgende onderdelen gerealiseerd: de eerste fase van het 3e spoor vanuit Tiel en benodigde perronaanpassingen, de tunnel voor hulpdiensten, bus- en autoverkeer, de fietstunnel en nieuwe fietsenstallingen. De realisatie van het spoor en de perronaanpassingen gebeurt in opdracht van de Stadsregio Arnhem Nijmegen. De gemeente Overbetuwe is opdrachtgever naar ProRail voor de auto- en fietstunnel en fietsenstallingen. Als gevolg van de verkeerstunnel zal het bedrijf H.J. Heinz een nieuwe ontsluiting aan de zuidzijde van het perceel krijgen zodat vrachtverkeer niet meer door het centrum rijdt.

Voor de netto kosten van de auto- en fietstunnel en fietsenstallingen is -na aftrek van de beschikbare subsidies- een afzonderlijke bestemmingsreserve "Spoorzone" gevormd van € 5,5 miljoen. Op 21 mei 2013 heeft de gemeenteraad een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld van € 16,7 miljoen. In dit krediet is geen rekening gehouden met de overkappingen boven de perrontoegangen, waarvan de realisatie afhankelijk is gesteld van aanbestedingsvoordelen. Wel is in het krediet rekening gehouden met een post voor mogelijke kosten die in de komende fase van engineering en aanbesteding kunnen optreden, zoals een indexering van de geraamde bouwkosten.

In deze paragraaf wordt voor dit project geen afzonderlijk financieel risico opgenomen.

Steenbeekstraat

In het jaar 2000 hebben de toenmalige gemeente Valburg, het Hendrik Pierson College (HPC) en Boers Veenendaal (nu: Koningsveen Projectontwikkeling B.V.) een raamovereenkomst gesloten. In deze overeenkomst zijn onder meer afspraken gemaakt over de herontwikkeling van de locatie Steenbeekstraat. Om te voorkomen dat de gemeente zouden worden aangesproken op een in 2002 door de raad verleende borgstelling heeft de gemeenteraad op 21 mei 2013 besloten om geen wensen en bedenkingen kenbaar te maken en daarnaast het krediet beschikbaar gesteld voor de aankoop van de gronden. De gemeente is daarmee eigenaar van de gronden.

Conform de raamovereenkomst uit 2000 dient Koningsveen de gronden over te nemen bij onherroepelijk bestemmingsplan en onherroepelijke omgevingsvergunning. Met het bovenstaande loopt de gemeente de planologische risico's (het niet onherroepelijk worden van het bestemmingsplan en de omgevingsvergunning).

Elst Zuidoost/Spoorallee

Voor dit gebied proberen wij meer samenhang aan te brengen tussen de diverse in dit plangebied al gestarte en nog te starten projecten. Voor de realisering van die projecten is in totaal € 6,2 miljoen subsidie beschikbaar. Hiervan is € 4,2 miljoen door de provincie toegekend. Voorwaarde hierbij is dat de gemeente ook in de omvang van € 4,2 miljoen bijdraagt in de realisering van deze projecten.

Om voor de definitieve bijdrage in aanmerking te komen dienen de werkzaamheden voor 31-12-2014 te zijn afgerond. De aanvullende EFRO-subsidie ad. €1,714 miljoen is in juli 2013 toegekend.

De middelen van deze co-financiering zijn al gereserveerd en vormen deze dus geen nieuwe last. De kosten voor projectmanagement kunnen niet volledig aan dit project worden toegerekend. Deze kosten worden voorlopig geraamd op circa **€ 0,5 miljoen** gedurende de looptijd van dit project en dit bedrag is als eenmalig financieel risico opgenomen.

Een onderdeel van de ontwikkelingsvisie Elst Zuidoost is de herontwikkeling van Spoorallee (het emplacement). Hiervoor zijn gronden aangekocht van NS Poort.

In het kader van de herontwikkeling Elst Zuidoost zijn hiervoor de volgende subsidies toegekend:

- Provinciale subsidie € 925.000
- EFRO-subsidie € 639.000

Voor het verwachte nadelige saldo is een voorziening gevormd. Daarmee is dit risico voldoende afgedekt.

Aan de toegekende subsidies zijn de volgende voorwaarden verbonden:

- Voor de EFRO-subsidie dient de bestemmingsplanprocedure voor 1 september 2014 te zijn afgerond;
- voor de Provinciale subsidie dienen de werkzaamheden voor 31-12-2014 (voor EFRO voor 28-2-2015) te zijn afgerond.

Huis der Gemeente

De financiële kaders voor de bouw van een nieuw Huis der Gemeente zijn op een duidelijke wijze vastgelegd. Binnen die kaders kan de nieuwbouw zich -ondanks de vertraging op basis van de uitspraak van de Raad van State en uitgaande van reparatie van het bestemmingsplan- nog steeds voltrekken en behoeft voor dit project geen risicopost te worden opgenomen. Dit kan anders worden indien door de raad besloten wordt om niet op korte termijn tot reparatie van het bestemmingsplan over te gaan.

Heteren Centrum

Voor dit project is een ISV-subsidie toegekend van € 580.000, onder de voorwaarde dat voor 1-1-2014 gestart wordt met de herontwikkeling van "De Beemdhof locatie".

De overige financiële kaders zijn op een duidelijke wijze vastgelegd. Een aanvullende risicopost behoeft dan ook niet meer te worden opgenomen.

Elst Centrum

Via jaarschijf 2012 van het PNL 2012-2015 is voor een deel van dit plan € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld. Via het PNL 2013-2016 is vervolgens een aanvullend bedrag gevraagd van € 4,06 miljoen. Bij het vaststellen van de begroting 2013 is door de raad een amendement aangenomen dat het taakstellend budget voor de herinrichting (na aftrek van een bijdrage uit het GRP) maximaal € 3,0 miljoen mag bedragen. Van dit bedrag is inmiddels via jaarschijf 2013 van het PNL € 0,5 miljoen beschikbaar gesteld. De resterende € 2,5 miljoen is opgenomen in jaarschijf 2014 (€ 1,25 miljoen) en jaarschijf 2015 (€ 1,25 miljoen) van het PNL 2014-2017. Besluitvorming voor de rest van dit plan dient dus nog plaats te vinden en hoeft om die reden niet als risico te worden gekwantificeerd.

Park Lingezegen

De conform de bestuursovereenkomst te betalen bijdrage voor de te verrichten investeringen in dit park is inmiddels volledig betaald. Voor de beheerskosten zijn voldoende middelen in de begroting opgenomen. Daarom is het niet nodig om in deze paragraaf nog een risico voor Park Lingezegen op te nemen.

MTC

In juni 2011 zijn alle participanten in het MTC bestuurlijk akkoord gegaan met de voorgestelde afkoopsom ter compensatie van de nadelen op het verworven onroerend goed. Onze gemeente kon daardoor de boekwaarde van onroerende MTC goederen verlagen met afgerond € 2,6 miljoen. Alle MTC panden zijn door de plaatsgevonden transactie tevens in volledig eigendom gekomen van de gemeente Overbetuwe. Inmiddels zijn drie panden verkocht (5% onder de taxatiewaarde). De boekwaarde van de resterende 7 panden komt overeen met de taxatiewaarde van deze panden per eind 2010.

Inmiddels heeft er een verdere waardedaling plaatsgevonden. Op basis van de huidige inzichten zal in de jaarrekening 2013 de hiervoor beschikbare voorziening van € 359.000 waarschijnlijk verhoogd moeten worden met € 651.000 tot € 1.010.000.

Op dit moment bedraagt het financiële risico uit dit project dus afgerond **€ 0,6 miljoen**.

Ontsluiting Park 15 (voorheen Betuws Bedrijvenpark)

Overbetuwe draagt in financiële zin bij aan een goede verkeerskundige ontsluiting van Park 15. Om dat goed te regelen, is een bestemmingsreserve afslag 38 gevormd ter grootte van € 4,5 miljoen. Daarmee is dat ingeschatte risico voorlopig voldoende afgedekt.

Momenteel wordt onderzocht welke zakelijke zekerheden de ontwikkelaar dient af te geven, zodat de gemeente ervan verzekerd is dat de gemaakte (plan)kosten geïnd kunnen worden bij de ontwikkelaar. Indien deze zekerheden niet afgegeven kunnen worden, loopt de gemeente een groot risico. Voorlopig is hiervoor nog geen afzonderlijke risicopost opgenomen (valt voorlopig binnen de algemene risicopost van € 5 miljoen).

Intratuin

Intratuin heeft in maart 2012 een nieuw tuincentrum geopend nabij de afslag van de A325, tegenover de huidige locatie. In de vastgestelde exploitatieovereenkomst is geregeld, dat de gemeente zal zorgdragen voor de aanleg van een rotonde. Die rotonde regelt onder andere de verkeersafwikkeling van en naar het nieuwe tuincentrum. Later is bekend dat de tot nu toe voorziene rotonde niet volstaat om de verkeersafwikkeling naar behoren te doen plaatsvinden en dat er een grotere reconstructie moet komen. Inmiddels is komen vast te staan dat de extra kosten hiervan (na aftrek van subsidies en bijdragen) € 725.000 bedragen en ten laste worden gebracht van de bestemmingsreserve bovenwijkse voorzieningen.

Aan de toegekende subsidies (Provinciale € 850.000 en EFRO € 575.000) zijn de volgende voorwaarden verbonden:

- Voor de EFRO-subsidie dient de bestemmingsplanprocedure voor 1 september 2014 te zijn afgerond.
- Voor de Provinciale subsidie voor 31-12-2014 (voor EFRO voor 28-2-2015) dienen de werkzaamheden te zijn afgerond.

B. Overige eenmalige risicoposten

Grondexploitatie algemeen

De exploitatie van gronden brengt altijd grote risico's met zich mee. Toch nemen wij in de paragraaf geen specifieke risicopost op, omdat bij grondexploitaties met een concreet voorgerecalculeerd nadelig exploitatieresultaat al financiële voorzieningen zijn gevormd. Het merendeel van de overige actieve grondexploitaties zal naar de huidige inzichten met een voordelig saldo kunnen worden afgesloten.

Ondanks de redelijk positieve uitkomsten van de geactualiseerde grondexploitaties blijft waakzaamheid van belang, omdat de uitgifte van gronden -vooral op de bedrijventerreinen- op dit moment stagneert.

PPS constructies

Gemeente Overbetuwe werkt met een aantal marktpartijen binnen de GEM Westeraam samen aan de realisatie van de wijk Westeraam waarin 2.350 woningen worden gebouwd. Nagenoeg alle gronden zijn bij de gemeente ingebracht en worden naarmate het plan vordert overgedragen aan GEM Westeraam. Tot het moment dat alle gronden zijn overgedragen, draagt de gemeente hiervoor de financiële risico's. Bij het schrijven van deze paragraaf is de waarde van bedoelde gronden afgenomen tot afgerond € 3,6 miljoen. Per 1-1-2013 zijn 1.939 van de geplande 2.350 kavels verkocht. De jaarlijks geactualiseerde grondexploitatieberekening (voorjaar 2012) laat een nadelig saldo zien van € 48.000 per 31-12-2012. Dat is ca. € 150.000 lager ten opzichte van de prognose van het jaar ervoor. De realisatiedatum van het grondcomplex is naar achteren bijgesteld en dat houdt nu in dat wordt verwacht dat het plan eind 2017 zal zijn gerealiseerd. Omdat deze gemeente risicodragend is voor 50% is het nadelige saldo voor de gemeente € 24.000. Bij de afwikkeling van de GEM Westeraam dient het gemeentelijke aandeel voor de verplaatsing van de Duivensportvereniging ad.€ 480.000 aan de GEM Westeraam te worden betaald. Omdat nu blijkt dat GEM Westeraam niet kan worden afgesloten met een positief saldo, komen deze kosten voor rekening van de gemeente. Op basis van het bovenstaande is in de jaarrekening 2012 een voorziening gevormd van € 504.000 (€ 480.000 + € 24.000), waarmee het financiële risico is afgedekt.

Garantieverplichtingen

	x € 1 miljoen
Stichtingen, verenigingen e.d.	11,1
Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)	52,0
Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)	179,5
Stichting Waarborgfonds Sport (SWS)	0,2
Particulieren (voormalige gemeentegaranties)	18,2
Totaal	261,0

Het totaalbedrag aan afgegeven garanties is gelijk aan het bedrag in de paragraaf Weerstandsvermogen bij de jaarrekening 2012. Het leeuwendeel heeft betrekking op garanties voor eigen woningen. Sinds 1-1-2011 loopt de gemeente hiervoor geen concreet risico meer. Dat geldt ook voor de garanties aan particulieren, waarvoor het risico in het verleden is afgekocht.

Voor de overige garanties loopt de gemeente een secundair of tertiair risico. Dat betekent dat

de gemeente pas in tweede of in derde instantie wordt aangesproken. Het is nog steeds verantwoord er vanuit te gaan dat er in de voor ons liggende jaren geen substantieel beroep zal worden gedaan op de door de gemeente verstrekte garanties of afgegeven achtervang.

Deelneming Ondernemerscentrum "De Schalm" in Andelst

De gemeente is 100% aandeelhouder van Ondernemerscentrum De Schalm. Dit aanvankelijk verliesgevende centrum voor beginnende ondernemers levert m.i.v. 2011 zodanig winst op dat er dividend kan worden uitgekeerd aan de gemeente. In 2011 ging het om een bedrag van € 11.000 en in 2012 bedroeg de dividenduitkering € 40.000. De verwachting is dat er vooral door een goede bezetting van het centrum ook in de komende jaren jaarlijks een soortgelijk bedrag kan worden uitgekeerd.

Toch staat de verhuurbaarheid onder druk, omdat concurrerende bedrijfshallen onder de huurprijzen duiken van De Schalm en de directie daarop wordt aangesproken. Het ondernemerscentrum staat al langere tijd te koop. Van concrete belangstelling is nog geen sprake. Gelet echter op de positieve ontwikkeling van de bedrijfsresultaten is voor De Schalm geen afzonderlijke risicopost opgevoerd in deze paragraaf.

Presikhaaf Bedrijven

De gemeente Overbetuwe is (op basis van de verdeling van de GR-bijdrage voor het jaar 2012) voor 6,62% risicodragend. Door het ontbreken van enig weerstandsvermogen bij Presikhaaf zijn aanvullende gemeentelijke bijdragen in de komende jaren onvermijdelijk. Hierop heeft de raad inmiddels geanticipeerd via een aangenomen amendement bij de begrotingsbehandeling 2013. Op basis hiervan wordt via de Najaarsnota 2013 voor Presikhaaf een bestemmingsreserve gevormd die in 2013 t/m 2015 stapsgewijs wordt opgebouwd met € 0,5 miljoen per jaar ten laste van de algemene reserve. Voor 2014 verwacht Presikhaaf een negatief resultaat na bestemming van € 6.132.000. Voor Overbetuwe zou dit een extra bijdrage betekenen van € 405.938. Met de vorming van de voorziening gaan wij er voorlopig vanuit dat hiermee de financiële risico's kunnen worden opgevangen.

De drie grote decentralisaties

In het aanvullende PNL is een toelichting gegeven op de extra voorbereidingskosten t/m 2015 van de drie grote decentralisaties. Naast de forse structurele efficiencykorting van het rijk die de gemeente zelf moet opvangen zal er de komende jaren een totaalbedrag van bijna € 1,4 miljoen aan extra voorbereidingskosten 2014 en 2015 moeten worden "terugverdiend" dat tijdelijk uit de algemene reserve is gehaald. Dit legt -naast de grote korting van het rijk- dus een extra druk op de budgetten die de gemeente van het rijk ontvangt voor deze decentralisaties.

Bodemverontreiniging

Dit is een beleidsterrein waarbinnen zaken spelen die grote financiële consequenties met zich mee kunnen brengen. Via het project 'bodempkwaliteit' zijn in de afgelopen jaren 49 potentieel verontreinigde locaties onderzocht. Vervolgens is er voor 18 potentieel ernstig verontreinigde planlocaties verder ingezoomd via een oriënterend onderzoek (incl. boringen). Uiteindelijk bleek bij 3 locaties sprake van een beperkte verontreiniging waarvoor nader onderzoek op dit moment niet noodzakelijk wordt geacht. Bij 1 locatie (Oosterhoutsestraat 62) is sprake van een sane-

ringsgeval. Maar ook hier is geen sprake van spoedeisendheid. Sanering kan plaatsvinden op een 'natuurlijk moment', bijvoorbeeld bij (her)ontwikkeling van de locatie. Derhalve is het niet langer nodig om deze post als risico op te nemen in deze paragraaf.

Brandbestrijding en hulpverlening bij rampen

In het geval van incidenten op "rampschaal" kan de gemeente worden geconfronteerd met flinke financiële aanspraken. Daarbij moet worden gedacht aan herstelwerkzaamheden, opvang, begeleiding en compensatie van schade.

Eventuele kosten kunnen in eerste instantie worden opgevangen met de algemene post van € 5 miljoen (zie totaaloverzicht).

Juridische procedures ruimtelijke plannen e.d.

De mogelijkheid bestaat dat aan de algemene reserve gelden moeten worden onttrokken om een of meerdere langsepende (ruimtelijke) kwesties voor de gemeente tot een goed eind te kunnen brengen. Hiervoor nemen wij een risicobedrag op van **€ 0,5 miljoen**.

Benodigde middelen ter bekostiging van investeringen die vallen onder de zogenaamde 3 O's (onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar) t/m 2017

Voor plotseling opkomende investeringsbehoeften van maatschappelijk nut, welke niet via de reguliere begrotingsbehandeling kunnen worden afgewikkeld, dient een bedrag beschikbaar te zijn. Wij houden rekening met een bedrag van **€ 1 miljoen**. Hiermee zal bij de beoordeling van de vrije algemene reserve rekening moeten worden gehouden.

Dekking nieuwe investeringen ten laste van algemene reserve na 2017

De ervaring leert dat onze gemeente bij nieuwe investeringen dikwijls de algemene reserve inzet om deze te bekostigen. In dit licht is het van belang de signaallijst van mogelijk te verwachten investeringen in ogenschouw te nemen. Voor de jaren na 2017 is het reëel om rekening te houden met een bedrag voor nog niet financieel gedekte investeringen. In de lijn van voorgaande jaren wordt in deze paragraaf rekening gehouden met een bedrag van **€ 5 miljoen**.

In de nieuwe paragraaf die zal worden opgesteld bij de Jaarrekening 2013 zal worden nagegaan of dit onderdeel nog wel onder risico's gehandhaafd moet worden en/of het bedrag niet verlaagd dient te worden onder deze economische omstandigheden.

Opvang rekeningstekorten

De gemeente heeft geen afzonderlijke bestemmingsreserve om eventuele rekeningstekorten op te vangen. Ook kan het zijn dat er zich bij de grote projecten in de toekomst toch nog onverwachte aanvullende tekorten voordoen, ondanks de getroffen voorzieningen en inschatte risico's in deze paragraaf. In de lijn van voorgaande jaren wordt voor bovenstaande risico's één algemene post opgenomen van **€ 5 miljoen**.

Recapitulatie incidentele financiële risico's

x € 1 miljoen

A. Grote projecten, niet zijnde specifiek (alleen) grondexploitatie

Elst Centraal	1,2
Elst Zuid-Oost	0,5
MTC	0,6

B. Overige eenmalige risico's

Juridische procedures	0,5
Dekking van zogenaamde "3 O" investeringen t/m 2017	1,0
Dekking nieuwe investeringen na 2017	5,0
Algemene stelpost rekeningstekort/aanvullende risico's projecten e.d.	5,0

Totaal eenmalige financiële risico's 13,8

Het totaalbedrag aan eenmalige risico's is ten opzichte van de laatst opgestelde prognose (jaarrekening 2012) per saldo afgenomen met € 0,2 miljoen. Dit betreft:

- enerzijds een toename met € 1,2 miljoen voor Elst Centraal en € 0,6 miljoen MTC en
- anderzijds een afname van € 2 miljoen voor Presikhaaf.

3.2.3.2 Omvang incidentele weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de beschikbare weerstandscapaciteit weergegeven in drie in de tijd opeenvolgende P&C-documenten.

Ontwikkeling incidentele weerstandscapaciteit sept. 2013/sept. 2013 (x € 1.000)				
	Begroting 2013 (sept. 2012)	Jaarrekening 2012 (maart 2013)	Begroting 2014 (sept. 2013) "oude syst."	Begroting 2014 (sept. 2013) "accountant"
A. Verwacht saldo per 1-1-2013	752			
Werkelijk saldo per 1-1-2013		3.265		
Verwacht saldo per 1-1-2014			1.461	1.461
Verwachte toename van de algemene reserve in de meerjarenperiode	11.906	7.347	9.023	-595
Vastgestelde heroverwegingsvoorstellen	3.639	3.639	0	0
B. Stille reserves in:				
- gemeentelijk woningbezit	200	200	200	200
- aandelenkapitaal BNG	1.100	1.100	1.100	1.100
- grondeigendom (niet zijnde grondbedrijf)	500	500	500	500
Totale incidentele weerstandscapaciteit	18.097	16.051	12.284	2.666

Toelichting op de berekening van de **incidentele weerstandscapaciteit** en de algemene reserve

Het belangrijkste uitgangspunt voor de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit bij de begroting 2014 is de prognose van de omvang van de algemene reserve per 31 december 2017 (einddatum meerjarenperiode). Zie hiervoor **bijlage III** bij deze begroting, waarin o.a. een meerjarig overzicht van die reserve is opgenomen.

De totale incidentele weerstandscapaciteit (inclusief enkele stille reserves) bedraagt dan afgerond € 12,3 miljoen (zie de één na laatste kolom) hetgeen bijna € 4 miljoen lager is dan de incidentele weerstandscapaciteit in de laatst opgestelde paragraaf weerstandsvermogen bij de jaarrekening 2012.

Nieuw is de laatste kolom. Het advies van de accountant bij de Jaarrekening 2012 is namelijk om in de prognose van de ontwikkeling van de algemene reserve voortaan geen rekening meer te houden met toekomstige opbrengsten (winsten) van grondcomplexen. Wanneer dit advies wordt opgevolgd dan ontstaat er hele andere, veel ongunstiger prognose van de omvang de algemene reserve per 31 december 2017. Door het weglaten van die toekomstige voordelige resultaten (Elst Zuid € 972.916 in 2014, De Breekenhof Driel € 2.822.491 in 2015 en Poort van Midden-Gelderland Zuid € 5.260.609 in 2016) en de lagere rentetoevoegingen als gevolg van de lagere saldi, zou de geraamde omvang algemene reserve per 31 december 2017 minder dan € 1 miljoen zijn. In de laatste kolom is aangegeven dat bij het volledig volgen van het advies van de accountant de berekende eenmalige weerstandscapaciteit slechts € 2,7 miljoen zal zijn t.o.v. € 12,3 miljoen bij het "oude systeem".

Stille reserves

Door de accountant zijn ook opmerkingen gemaakt over de stille reserves. Volgens de accountant kan het bedrag aan stille reserves (€ 1,8 mln.) pas worden geëffectueerd bij realisatie van een aantal besluiten c.q. acties die niet direct tot een financieel resultaat leiden (bijv. aandelenverkoop BNG). De directe vrije beschikking van deze posten is dus enigszins onzeker.

In deze paragraaf bij de begroting 2014 hebben wij voorlopig nog even de oude uitgangspunten gehandhaafd. Zoals al vermeld wordt in het collegeonderzoek risicobeheersing, etc. gewerkt aan een algehele herziening van deze paragraaf en zal waarschijnlijk bij de Jaarrekening 2013 een geheel nieuwe opzet worden gepresenteerd. Wij gaan in deze begroting daarom nog uit van de berekende eenmalige weerstandscapaciteit van € 12,3 miljoen.

3.2.3.3 Conclusie incidentele weerstandsvermogen

Uit deze paragraaf is op te maken dat de verhouding tussen de gekwantificeerde eenmalige financiële risico's van € 13,8 miljoen en de incidentele weerstandscapaciteit van € 12,3 miljoen 89% bedraagt.

Zoals ook in vorige jaren aangegeven, geeft dit percentage geen absolute feiten weer. Het percentage geeft een indruk van de mate waarin de gemeente in staat is de geldelijke gevolgen van de gekwantificeerde risico's op te vangen.

Een vergelijking met de laatst uitgebrachte weerstandsparagraaf laat zien dat het de weerstandsratio fors is gedaald. Daarin was de dekkingsgraad namelijk nog bepaald op 115%.

Mede gelet op:

- de nog maar zeer geringe omvang van de algemene reserve en
- het feit dat in bij de berekening van de sterk gedaalde weerstandsratio van 89% nog steeds rekening is gehouden met toekomstige toevoegingen aan die reserve

is de eindconclusie dat het incidentele weerstandsvermogen zorgelijk is en aanleiding geeft tot actie. In het kader van de heroverwegingen zal hieraan de nodige aandacht worden besteed.

3.2.4 Structureel weerstandsvermogen

3.2.4.1 Structurele risico's

Dit zijn risico's waaruit structurele financiële consequenties kunnen voortvloeien.

Zoals op de eerste pagina vermeld, verdient het aanbeveling om meer aandacht aan de structurele financiële risico's te besteden en deze waar mogelijk te kwantificeren. We hebben daarom kritisch gekeken naar de tot nu toe gehanteerde structurele risico's en enkele inmiddels niet meer relevante verwijderd. Vervolgens hebben wij een aantal nieuwe structurele risico's toegevoegd en in de "uiteenzetting van de financiële positie" ook al een vooruitblik gegeven op de komende rijksbezuinigingen. De verwachte gevolgen daarvan zijn gekwantificeerd in een bijgesteld (indicatief) meerjarenperspectief.

3.2.4.2 Afbouw structurele risico's

Alvorens in te gaan op de nieuwe en geactualiseerde structurele risico's wijzen wij u erop dat wij met ingang van 2014 bewust een aantal structurele risico's uit de begroting hebben afgebouwd, hetgeen wij hieronder nader toelichten.

Al bij de Programmabegroting 2011 hebben wij u gemeld dat wij van mening zijn dat in moeilijke financiële omstandigheden in de begroting en meerjarenraming wat meer financieel risico genomen moet worden en niet op voorhand alle zekerheden moeten worden ingebouwd. Anders zouden de op te lossen tekorten nog groter zijn en daarmee ook de financiële druk op inwoners en verenigingen, etc.. Indien de economie weer een positieve wending krijgt en daarmee ook de gemeentelijke financiën, kunnen weer meer financiële buffers worden opgebouwd en de financiële risico's worden verminderd.

Het probleem bij het bovenstaande is alleen dat de crisis nu langer aanhoudt dan verwacht en wij het niet verantwoord vinden nog langer te wachten met de afbouw van structurele financiële risico's. Hieronder treft u een korte toelichting aan op enkele risico's, die we met ingang van 2014 hebben afgebouwd:

a. Gehanteerde aantal nieuwbouwwoningen

Elke nieuwbouwwoning levert een structureel bedrag aan algemene uitkering op.

In de meerjarenraming bij de begrotingen t/m 2012 werd telkens uitgegaan van een gemiddeld aantal nieuwe woningen van 275 per jaar. Op basis van nader onderzoeken zijn de gehanteerde aantallen verlaagd. Met ingang van begrotingsjaar 2013 is dat aantal al verlaagd naar 240 per jaar en met ingang van begrotingsjaar 2014 is het jaarlijkse aantal verder verlaagd naar 180. Door deze verdere verlaging m.i.v. 2014 is dit structurele risico naar onze mening voldoende beperkt.

b. Toerekening van loonkosten aan grondexploitatie

Enkele jaren geleden werd er jaarlijks ruim € 1,4 miljoen aan loonkosten (inclusief opslagen) toegerekend aan grondexploitatie. Deze kosten drukten dus niet op het gemeentebudget. Uit de jaarrekeningen bleek telkens dat de werkelijke toegerekende kosten aanzienlijk lager waren door afnemende grondexploitatie-activiteiten. In de Programmabegroting 2012 is op basis van nader onderzoek die toerekening structureel verlaagd met ongeveer € 4 ton en daarmee werd ook het financiële risico op dit onderdeel ingrijpend verlaagd. In de begroting 2014 is de toerekening nogmaals verlaagd met afgerond € 2 ton tot in totaal ruim € 8 ton.

Met deze ingrijpende operaties zijn de financiële risico's op dit onderdeel flink verlaagd.

c. Rekening houden met toename aantal WWB-ers

In de meerjarenramingen van voorgaande begrotingen werd nooit rekening gehouden met een jaarlijkse toename van het aantal uitkeringsgerechtigden o.b.v. de Wet Werk en Bijstand (WWB).

In bijgevoegde begroting is aan dit aspect meer aandacht besteed en is nu ook in de meerjarenraming rekening gehouden met extra lasten van toename van het aantal WWB-ers.

3.2.4.3 Overzicht structurele financiële risico's

Aanvullende rijksbezuinigingen

In de uiteenzetting van de financiële positie hebben wij al een doorkijk gegeven naar de mogelijke financiële consequenties van de aanvullende rijksbezuinigingen. Zoals wij daar hebben aangegeven (in stap 3) verwachten wij minimaal een aanvullend structureel nadeel van € 750.000.

Samenwerking op diverse taakgebieden

De accountant heeft meer aandacht gevraagd voor het in beeld brengen van risico's bij samenwerkingsverbanden. Bij het onderdeel incidentele risico's hebben wij al enkele risico's op dit terrein aan de orde gesteld. Hieronder gaan we nader in op enkele recente samenwerkingsvormen en op de structurele risico's daarvan.

Zuiver vanuit het financiële oogpunt bezien -dus los van inhoudelijke voordelen- heeft de al dan niet vrijwillige samenwerking met andere gemeenten tot nu toe geleid tot (voorlopige) financiële nadelen en verhoging van financiële risico's o.a. wegens niet door te belasten overheadkosten. Hieronder een korte opsomming.

Overdracht milieutaken naar ODRA

Hieruit vloeide een structureel tekort voort van ruim € 152.000. Dit tekort moet volgens het PNL stapsgewijs worden afgebouwd in 2013 t/m 2016, hetgeen een financieel risico inhoudt dat dit ook daadwerkelijk gaat lukken. Voorlopig worden de tekorten gedekt ten laste van de algemene reserve (zie PNL) en vanuit de ODRA moeten nog concrete voorstellen/besluiten komen om de gemeentelijke bijdrage ook daadwerkelijk stapsgewijs te verlagen.

Samenwerking op gebied van leerplicht

Op basis van het raadsvoorstel d.d. 17 april 2012 vloeit uit die samenwerking voor deze gemeente een structureel tekort voort van afgerond € 55.000. Dit tekort is structureel opgelost binnen het personeelsbudget van deze gemeente. Dit legt wel een extra druk op dat budget naast diverse andere frictiekosten en op te lossen knelpunten binnen dat budget.

Decentralisatie brandweer

Zoals toegelicht in de verschillenanalyse van deze Programmabegroting 2014 vloeit er uit de decentralisatie van de brandweer m.i.v. 2014 een structureel nadeel voort van bijna € 254.000. Dit nadeel drukt m.i.v. 2014 structureel op het gemeentebudget.

De drie grote decentralisaties

Dit onderdeel hebben wij al even toegelicht bij het onderdeel incidentele risico's. Uiteraard vloeien hieruit ook structurele risico's, maar wij gaan er nog steeds vanuit dat het geheel -ondanks de rijkskortingen- binnen de door het rijk beschikbaar gestelde middelen zal kunnen worden uitgevoerd.

Zoals uit bovenvermelde voorbeelden geconcludeerd kan worden, vloeien uit de diverse nieuwe samenwerkingsvormen grote eenmalige en structurele financiële consequenties en risico's voort. Wat betreft de structurele risico's speelt ook nog het volgende.

Gemeente Overbetuwe hanteert -in tegenstelling tot veel andere gemeenten- voor de eigen begroting al jaren de nullijn; dus geen verhogingen wegens areaaluitbreiding en prijsstijgingen. Op het moment dat taken uit handen gegeven worden aan samenwerkingsverbanden, e.d., bepaalt Overbetuwe niet meer zelfstandig de begrotingsrichtlijnen voor de betreffende onderdelen, maar worden deze bepaald door "de meerderheid".

Uit de diverse samenwerkingsvormen/-verbanden vloeien op termijn wellicht hogere structurele kosten voort. Op dit moment zijn die risico's nog niet te kwantificeren.

Het bovenstaande is aanleiding geweest om bij de start van nieuwe samenwerkingsverbanden nog meer nadruk te leggen op aspecten van o.a. sturing aan de voorkant, grip op de zaak. Hier toe hebben wij inmiddels extra acties ondernomen.

Compensatie via algemene uitkering voor opruimen van explosieven

In de begroting zijn met ingang van 2011 de structurele inkomsten die wij via de algemene uitkering krijgen om de kosten van opruimen van explosieven te dekken, als structurele inkomsten ten gunste van de algemene middelen ingeboekt. Het ging oorspronkelijk om een bedrag van € 550.000 berekend op basis van een bedrag via de algemene uitkering voor elke nieuwe woning.

Met de eenmalig hogere bijdrage in 2010 van afgerond € 650.000 is destijds een nieuwe bestemmingsreserve opruimen explosieve gevormd, waarvan de verwachting is dat met deze middelen de komende jaren werkelijke uitgaven van opruimen van explosieven kunnen worden gedekt.

Omdat het aantal nieuwbouwwoningen is verlaagd, is de geraamde jaarlijkse bijdrage in de begroting 2014 ook verlaagd en wel tot afgerond € 350.000. Dit bedrag vormt dus een structurele inkomst voor het gemeentebudget en is nog steeds nodig om de op te lossen financiële problemen na de aanvullende rijksbezuinigingen niet nog groter te laten zijn.

De hierboven beschreven financiële constructie houdt wel een behoorlijk financieel risico in, omdat gemeenten die voor deze jaarlijkse bijdragen in aanmerking komen ook regelmatige werkelijke kosten moeten maken voor het opruimen van explosieven om voor die bijdrage in aanmerking te blijven komen (over de omvang van de kosten is niets geregeld). Er bestaat dus een kans dat deze structureel ingeboekte inkomsten een keer wegvallen. Daarom hebben wij in deze paragraaf hiervoor een structureel financieel risico opgenomen tot het in de begroting 2014 geraamde bedrag van **€ 350.000**.

Recapitulatie gekwantificeerde structurele financiële risico's

- aanvullende rijksbezuinigingen € 0,75 milj.
- bommenregeling algemene uitkering € 0,35 milj.
- Totaal afgerond **€ 1,1 milj.**

3.2.4.4 Structurele weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de structurele weerstandscapaciteit weergegeven in drie in de tijd opeenvolgende P&C-documenten.

Ontwikkeling structurele weerstandscapaciteit september 2012/2013 (x € 1000)			
	Begroting 2013 (sept. 2012)	Jaarrekening 2012 (maart 2013)	Begroting 2014 (sept. 2013)
Tekort aan einde van meerjarenperiode	-1.331	-1.331	-1.775
Voordelen vastgestelde heroverwegingen	2.296	2.247	0
Onbenutte belastingcapaciteit	3.942	3.942	4.600
Post onvoorzien	53	53	54
Totale structurele weerstandscapaciteit	4.960	4.911	2.879

De structurele weerstandscapaciteit in de begroting 2014 is afgerond € 2 miljoen lager ten opzichte van de paragraaf in de Jaarrekening 2012. Dit wordt o.a. veroorzaakt door:

- een hoger geraamd tekort in de meerjarenraming
- maar vooral door het feit dat er op dit moment nog moet worden begonnen met een heroverwegingsoperatie en er dus geen harde financiële resultaten voor 2014 en volgende jaren kunnen worden ingeboekt uit een dergelijke operatie.

3.2.4.5 Eindconclusie omvang structurele weerstandsvermogen

Het afzetten van de gekwantificeerde structurele risico's tegen de structurele weerstandscapaciteit heeft niet zoveel zin. Strikt theoretisch zou de conclusie zijn dat er sprake zou zijn van een structureel weerstandsratio van afgerond 260%, dus dat de gemeente ruim 2,5 maal zoveel structurele weerstandscapaciteit heeft dan structurele risico's.

Op basis van een reële beoordeling van de structurele situatie moet de conclusie zijn dat het structurele weerstandsvermogen ook zorgelijk is en aanleiding geeft tot actie op korte termijn en wel op basis van de volgende aspecten die hierbij spelen:

- in de meerjarenraming zijn grote structurele tekorten die nog groter zullen worden door de aanvullende rijksbezuinigingen;
- bij de heroverwegingen die zullen plaatsvinden, kan geen gebruik meer worden gemaakt van toepassing van financiële constructies, zoals bij eerdere operaties; er zullen dus inhoudelijke, vaak niet eenvoudige beslissingen genomen moeten worden;
- de theoretisch berekende onbenutte belastingcapaciteit van € 4,6 miljoen vormt in deze omvang niet echt een reële mogelijkheid om structurele risico's op te vangen, omdat het niet reëel is om te veronderstellen dat deze gemeente de belastingen, e.d. op de korte termijn met enkele tientallen procenten zal verhogen.

3.3 Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Inleiding

In de openbare ruimte bevinden zich veel zaken die eigendom van de gemeente zijn. Deze eigendommen kunnen als volgt worden ingedeeld:

- infrastructuur: wegen, water en riolering
- voorzieningen: groen, verlichting, sportvelden, speelvoorzieningen
- gebouwen: scholen, sport- en welzijnsaccommodaties, huisvesting gemeente en brandweer

Al deze eigendommen, die ook wel kapitaalgoederen worden genoemd, moeten door de gemeente worden onderhouden.

In deze paragraaf wordt aangegeven waar de afspraken die de gemeenteraad heeft gemaakt over het onderhoud van de kapitaalgoederen, vastliggen. Die afspraken gaan vooral over de kwaliteit van het onderhoud. In deze paragraaf geven we verder informatie over de bedragen die nodig zijn en die we in de begroting hebben opgenomen voor die uitvoering van dat onderhoud.

3.3.2 Welke afspraken zijn over het onderhoud van de kapitaalgoederen gemaakt?

De gemeenteraad heeft plannen vastgesteld die de uitgangspunten bevatten voor dat onderhoud. Het kwaliteitsplan BOR is de afgelopen 2 jaar een goed instrument gebleken om daadwerkelijk de afgesproken kwaliteit in de praktijk te realiseren. Daarentegen is het Rioleringsplan een plan dat meer gericht is op milieueffecten.

Nog niet in alle plannen zijn eenduidige afspraken vastgelegd over het kwaliteitsniveau van het onderhoud. Toch is de door de raad nagestreefde kwaliteit ook in die gevallen redelijk goed te definiëren en die beoogde kwaliteit is verderop in deze paragraaf ook weergegeven. Bij de actualisering van onderstaande plannen zal het voorgenomen kwaliteitsniveau concreter worden geformuleerd, zodat dit onomstotelijk vaststaat.

Beleidsdocument	Datum vaststelling	Geplande actualisatie ⁵
Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte	14-12-2010	2014
Gemeentelijk Rioleringsplan	20-08-2013	2017
Waterplan Gemeente Overbetuwe	30-09-2008	2015
Beleidsplan Openbare Verlichting	30-05-2006	2013
Beleidsplan Speelvoorzieningen	23-05-2012	onbekend
Nota Voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	26-02-2008	2014
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (sportvelden, veldmeubilair, sportinventaris)	28-10-2008	2014

⁵ Het jaartal geeft weer in welk jaar de actualisatie leidt tot een voorstel aan de gemeenteraad.

3.3.3 Kwaliteitsniveaus

In het Kwaliteitsplan Beheer Openbare Ruimte is gewerkt met drie kwaliteitsniveaus te weten laag, basis en goed⁶. Deze kwaliteitsniveaus zijn in het hierna opgenomen overzicht uitgewerkt, zodat duidelijk wordt wat eronder wordt verstaan. (Overigens wordt in de CROW-systematiek gewerkt met niveaus A+ tot en met D maar worden vanwege de leesbaarheid van deze paragraaf vertaald in onderstaande kwalificaties Laag, Basis en Hoog).

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet niet of niet-geheel aan de minimaal vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet voldoende aan de vereiste wettelijke voorschriften	Het onderhoudsniveau voldoet ruimschoots aan de vereiste wettelijke voorschriften
Duurzaamheid (Vervangingstermijnen)	Door het lage onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed korter dan gebruikelijk	De levensduur is de gebruikelijke vervangingstermijn van het kapitaalgoed	Door het hoge onderhoudsniveau wordt de levensduur van het kapitaalgoed verlengd
Opbouw achterstallig onderhoud	Achterstallig onderhoud komt periodiek voor	Achterstallig onderhoud komt incidenteel voor	Achterstallig onderhoud komt niet voor
Milieu effecten	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in onvoldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in voldoende mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan.	Het onderhoudsniveau van het kapitaalgoed is zodanig dat in ruime mate efficiënt en zuinig met natuurlijke hulpbronnen wordt omgegaan.
Oordeel inwoners (schaal 1,0 - 10,0)	Score 1,0 - 5,5	Score 5,5 - 7,0	Score 7,1 - 10,0
Veiligheid (objectief)	Door de wijze van onderhoud bestaat een gerede kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat weinig kans op ongelukken	Door de wijze van onderhoud bestaat een zeer geringe kans op ongelukken

⁶ In de overzichten is het kwaliteitsniveau "goed gewijzigd in "hoog".

Kwaliteitsniveau	Laag	Basis	Hoog
Gevoelswaarde inwoners (subjectief)	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als onveilig en onvoldoende leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als voldoende veilig en leefbaar	Inwoners ervaren de openbare ruimte (m.b.t. het betreffende kapitaalgoed) als zeer veilig en leefbaar
Klachten	De gemeente ontvangt veel klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt weinig klachten over het kapitaalgoed	De gemeente ontvangt geen klachten over het kapitaalgoed
Claims	Grote kans op gegronde schadeclaims	Weinig kans op gegronde schadeclaims	Geen kans op gegronde schadeclaims

3.3.4 In plannen vastgelegde kwaliteitsniveaus van het onderhoud

Naam beleids-/beheersplan	Datum raadsbesluit	Kwaliteitscriteria (laag, basis of hoog)	
Beheersplan Openbare Ruimte	14-12-2010	Wegen Groen Binnen bebouwde kom: Buiten bebouwde kom: Bedrijventerreinen: Straatreiniging Centra en bebouwde kom: Buiten bebouwde kom: Bedrijventerreinen: Openbare verlichting: Straatmeubilair Binnn bebouwde kom: Buiten bebouwde kom: Bedrijventerreinen:	basisniveau basis/hoog niveau basisniveau basisniveau hoog niveau basisniveau basisniveau zie beleidsplan basisniveau basisniveau basisniveau

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)	20-08-2013	De gemeente voldoet aan de gemeentelijke watertaken zoals beschreven in de Wet milieubeheer en de Wet op de waterhuishouding. Deze taken vormen de basis van het GRP 2013-2017. Uitgangspunten bij het opstellen van het GRP waren: • In stand houden van de huidige voorzieningen, waarbij wordt voldaan aan de wettelijke voorschriften. • Geen tariefsverhoging rioolheffing t/m 2016. Vanaf 2017 een verhoging van de rioolheffing van 3,2% per jaar. Het na te streven kwaliteitsniveau kan bepaald worden op "basis".
Waterplan gemeente Overbetuwe	30-09-2008	Met de uitvoering van het Waterplan voldoet de gemeente aan de verantwoordelijkheden die voortvloeien uit de Europese Kaderrichtlijn Water (waterkwaliteit) en de afspraken uit het Nationaal Bestuursakkoord Water (waterkwantiteit). Aangezien hiermee wordt voldaan aan de wettelijke voorschriften met oog voor duurzaamheid en veiligheid kan het kwaliteitsniveau worden bepaald op "basis".
Beleidsplan Openbare verlichting	4 ^e kwartaal 2013	Zowel voor de beheerskaders (masten, armaturen, etc.) als voor de beleidskaders (sociale veiligheid, verkeersveiligheid, etc.) is in het plan vastgelegd dat het na te streven kwaliteitsniveau "basis" is.

Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	26-02-2008	Het gaat hier om de gemeentelijke gebouwen voor welzijn en sport, de schoolgebouwen en de overige gebouwen (huisvesting bestuur en ambtenaren, brandweer, enz.). De basis onder de onderhoudsbegrotingen is gelegen in meerjarige onderhoudsplanningen. Deze meerjarenonderhoudsplannen zijn in 2013 geactualiseerd. We gaan kritisch om met het onderhoud. Indien op basis van de meerjarenonderhoudsplannen vervanging noodzakelijk is, bekijken we eerst kritisch of vervanging daadwerkelijk nodig is. Incidenteel komt achterstallig onderhoud voor. Wij gaan op een afgewogen manier met de financiële middelen om. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".
Gemeentelijke accommodaties niet zijnde gebouwen (voetbalvelden, veldmeubilair en sportinventaris)	28-10-2008	De basis onder de onderhoudsbegroting is gelegen in de meerjarige onderhoudsplanningen. Deze meerjarige onderhoudsplannen zijn in 2013 geactualiseerd. Bij de voetbalvelden bekijken we jaarlijks kritisch welk onderhoud daadwerkelijk nodig is. De sportinventaris wordt jaarlijks gekeurd. Aan de hand van deze keuring bekijken we of vervanging nodig is of dat onderhoud voldoende is. Op basis hiervan kan het na te streven onderhoudsniveau worden aangemerkt als "basis".
Beleidsplan Speelvoorziening	23-05-2012	Onderhoud en beheer van speelvoorzieningen gaat uit van wettelijke (veiligheids)voorschriften. Er is een grens aan de financiële ruimte voor het onderhoud en beheer. Het kwaliteitsniveau kan als "basis" aangemerkt worden.

3.3.5 Financiële consequenties

Voor klein onderhoud, investeringen en stortingen in voorzieningen voor groot onderhoud van al onze kapitaalgoederen hebben we € 11,4 miljoen in de begroting 2014 opgenomen. Dat is ongeveer 14,4% van de totale begroting. In de volgende tabel staan de budgetten vermeld die voor het onderhoud beschikbaar zijn om het door de raad opgedragen kwaliteitsniveau waar te maken. Tevens geven we aan of er naast deze budgetten onderhoudsvoorzieningen of bestemmingsreserve (BR) zijn gevormd, waaruit het groot onderhoud op de langere termijn kan worden bekostigd. In het geval dat "nvt" wordt vermeld, bedoelen we daarmee dat er geen onderhoudsvoorziening of bestemmingsreserve beschikbaar is. In dat geval hebben we de onderhoudskosten geheel opgenomen in de exploitatiebegroting.

Omschrijving	Plan	Jaar vaststelling	Begroot 2014 ⁷	Voorz./BR beschikbaar	Voldoende omvang?
Wegbeheer	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 3.109.321	ja	ja
Straatverlichting	Beleidsplan Openbare Verlichting	2006	€ 394.468	nvt	nvt
Straatmeubilair	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 8.560	nvt	nvt
Straatreiniging	Beheersplan Openbare Ruimte	2010	€ 157.958	nvt	nvt
Water	Waterplan gemeente Overbetuwe	2008	€ 193.000	ja	ja
Schoolgebouwen	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 129.631	ja	ja
Openbaar groen	Beleidsplan Openbare Ruimte	2010	€ 2.766.602	nvt	nvt
Speelvoorzieningen	Speelruimteplan	2002	€ 175.764	nvt	nvt
Riolering	GRP 2013-2017	2013	€ 3.531.021	ja	ja
Gebouwen voor welzijn en sport	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 579.863	ja	ja
Gebouwen voor huisvesting bestuur en ambtelijk apparaat	Nota voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties	2008	€ 397.605	ja	nee ⁸
Totaal			€ 11.364.521		

⁷ In deze gegevens zijn de totaalbedragen van de betreffende kostenplaatsen verwerkt. Hierin zijn onder andere ook loonkosten opgenomen. Voor de gemeentelijke gebouwen zijn uitsluitende de onderhoudsbudgetten en de dotaties aan de voorziening groot onderhoud gemeentelijke accommodaties vermeld. Op de kostenplaatsen van de gemeentelijke gebouwen zijn namelijk ook overige niet onderhoudsgerelateerde exploitatielasten verwerkt.

⁸ Bij het opstellen van deze paragraaf (september 2013) was er nog geen duidelijkheid over de toekomst van de plannen rond het Huis der Gemeente. Er is wel gebleken dat de beschikbare middelen ontoreikend zijn het op termijn onderhouden en in stand houden van de bestaande huisvesting.

3.4 Paragraaf Financiering

Het doel van deze paragraaf is de raad te informeren over het financieringsbeleid (treasury) en de daarmee samenhangende financiële risico's.

3.4.1. Algemene ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen

De uitvoering van de treasuryfunctie zal in het begrotingsjaar plaatsvinden op grond van de regelgeving zoals vastgelegd in het treasurystatuut. Door middel van het aantrekken van kasgeldleningen zal optimaal gebruik worden gemaakt van de lage rente en door spreiding in de looptijden van langlopende geldleningen zal het renterisico optimaal worden gespreid.

De geldstromen die voortkomen uit de grote projecten en de grondcomplexen zullen in grote mate de omvang van de financieringsportefeuille bepalen.

De aanvankelijke verwachting was dat in het begrotingsjaar 2015 en 2016 forse uitgaven zouden plaatsvinden voor de bouw van het Huis der Gemeente (HdG) waardoor de financieringsbehoefte (groei van de leningenportefeuille) ook zou toenemen (zie ook de liquiditeitenplanning)⁹. Vooralsnog is in deze paragraaf uitgegaan van de oorspronkelijke plannen omdat er nog geen duidelijkheid is over de wijziging van de plannen en/of de termijnen.

Externe ontwikkelingen

De economische vooruitzichten voor de Europese Unie zijn nog steeds niet gunstig. De werkloosheid loopt sterk op en treft vooral jongeren in de Zuid Europese landen.

Voor Nederland is het van belang om het begrotingstekort terug te dringen tot maximaal 3% in 2014. Om dit te bereiken zal Nederland moeten blijven bezuinigen en hier zullen wij als decentrale overheid ook mee geconfronteerd worden.

Verder zal naar verwachting de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) in werking treden. Deze wet brengt uitgaven van gemeenten in lijn met die van het Rijk en is gebaseerd op het kasstelsel. Door de wet hof zal het sturen op liquiditeiten meer aandacht krijgen.

Decentrale overheden zullen in 2014 verplicht moet gaan deelnemen aan schatkistbankieren (zonder leencapaciteit). Voor verplicht schatkistbankieren wordt een wettelijke basis gecreëerd in de Comptabiliteitswet. Dit verplicht decentrale overheden alle overtollige financiële middelen die niet gebruikt worden voor de uitoefening van de publieke taak aan te houden bij de schatkist.

Voor onze gemeente heeft de regeling weinig gevolgen omdat wij een zogenaamde "leen"gemeente zijn. Wel zullen wij geconfronteerd worden met de administratieve gevolgen van het verplicht schatkistbankieren.

⁹ Bij het opstellen van deze paragraaf (september 2013) was er nog geen duidelijkheid over de toekomst van de plannen rond het Huis der Gemeente. Daarom is vooralsnog uitgegaan van de oorspronkelijke plannen.

3.4.2 Gemeentefinanciering

Liquiditeitenplanning

De liquiditeitenplanning¹⁰ voor onze gemeente ziet er voor de komende vier jaar als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017
1 BEGINSALDO	-6.000	-5.300	-5.800	-5.200
Kasstroom uit exploitatieve				
Inkomsten (+)	71.000	73.100	75.300	77.600
Uitgaven (-/-)	-62.200	-64.000	-66.000	-68.000
2 Saldo kasstroom uit operationele activiteiten	8.800	9.100	9.300	9.600
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Inkomsten (+)	9.400	8.400	3.700	1.100
Uitgaven (-/-)	-21.700	-28.200	-25.600	-17.000
3 Saldo kasstroom uit investeringsactiviteiten	-12.300	-19.800	-21.900	-15.900
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Inkomsten (+)				
Aangetrokken leningen	13.000	17.200	20.400	13.500
Ontvangen aflossingen	200	200	200	200
Uitgaven (-/-)				
Verstrekte leningen	0	0	0	0
Betaalde aflossingen	-9.000	-7.200	-7.400	-7.600
4 Saldo kasstroom uit financieringsactiviteiten	4.200	10.200	13.200	6.100
5 MUTATIES Kasstromen (2+3+4)	700	-500	600	-200
6 EINDSALDO (1+5)	-5.300	-5.800	-5.200	-5.400

Uit deze planning komt naar voren (zie onder punt 4 van het overzicht) dat de financieringsbehoefte in het jaar 2014 met afgerond € 4 miljoen zal toenemen.

¹⁰ In de liquiditeitenplanning zijn de bedragen afgerond op € 1.000,-. De kasstromen die betrekking hebben op de GEM Westeraam zijn achterwege gelaten. Dit is gedaan omdat de desbetreffende in- en uitgaande kasstromen in principe tegen elkaar wegvallen en zodoende geen invloed hebben op de liquiditeitenplanning.

Op basis van de meerjarige liquiditeitenplanning is een schatting gemaakt voor de ontwikkeling van de vaste geldleningenportefeuille. Op basis van de huidige beschikbare schattingen zal de portefeuille in 2015 stijgen met € 10 miljoen, in 2016 met € 13 miljoen en in 2017 afgerond met € 6 miljoen.

De aanvankelijke verwachting was dat in het begrotingsjaar 2015 en 2016 forse uitgaven zouden plaatsvinden voor de bouw van het Huis der Gemeente (HdG), waardoor de financieringsbehoefte vooral hierdoor zou groeien. Indien de besluitvorming er toe leidt dat de bouw van het HdG later in de tijd plaats zal vinden, schuift de financieringsbehoefte door naar de volgende jaren.

Als de opbrengsten, voornamelijk uit grondverkoop, achterblijven bij de prognose zal er een groter beroep op de kapitaalmarkt gedaan moeten worden.

De gemeente zal binnen de wettelijke mogelijkheden van de kasgeldlimiet opereren (zie kasgeldlimiet onder 3.4.3).

Rentekosten

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van ten minste drie gerenommeerde financiële instellingen één maal per kwartaal opgesteld en intern gepubliceerd.

De rente in het Eurogebied is gezakt naar historisch lage waarden. Door de Eurocrisis is het lastig om een betrouwbare voorspelling af te geven hoe de rente zich zal gaan ontwikkelen. Voor Nederland geldt dat de rente kan oplopen door de oplopende inflatie en als de kredietwaardigheid van Nederland wordt verlaagd. Daarom gaan we uit van onderstaande renteniveaus:

- De rente voor aan te trekken kortlopende financiering 2,0%,
- De rente voor aan te trekken lang: 4,5%,
- De aan de grondexploitatie toe te rekenen: 4,5%.

In de begroting houden we rekening met een totaal bedrag aan te betalen rente van € 5,6 miljoen.

De specificatie van de totale rentelasten zijn als volgt:

€ 5,45 miljoen wordt toegerekend aan de boekwaarde van de investeringen tegen vaste rentepercentages.

De resterende rentelasten, € 0,15 miljoen, worden verdeeld over de overblijvende investeringen en worden daardoor omslagrente genoemd. De omslagrente bedraagt 0,86%.

De totale boekwaarde van de investeringen bedraagt (exclusief grondbank Westeraam) € 148 miljoen. Daarvan wordt € 130,6 miljoen belast met specifieke rente en € 17,4 miljoen met de omslagrente.

Mutaties in portefeuille opgenomen en uitgezette leningen

Onderstaande tabellen geven inzicht in de verwachte ontwikkeling van de financierings- en beleggingspositie in het begrotingsjaar.

Mutaties in de leningenportefeuille (in duizenden €)

	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming stand per 01-01-2014	64.861	3,55%
Nieuwe leningen algemene dienst	13.000	3,50%
Reguliere aflossingen	8.974	1,99%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	3.610	4,07%
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	3.610.	3,50%
Raming stand per 31-12-2014	68.887	3,59%

Mutaties in de portefeuille uitzettingen (in duizenden €)

	Bedrag	Gemiddelde rente
Raming stand per 01-01-2014	1.358	4,61%
Nieuwe leningen	n.v.t.	
Reguliere aflossingen	113	6,94%
Vervroegde aflossingen	n.v.t.	
Renteaanpassingen (oud percentage)	1.245	4,40%
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	1.245	3,50%
Raming stand per 31-12-2014	1.245	3,50%

3.4.3 Risicobeheer

De belangrijkste algemene financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn koersrisico's, renterisico's en kredietrisico's. Hieronder geven we weer in hoeverre deze risico's zich bij onze gemeente voordoen en hoe de gemeente deze risico's beheerst.

Koersrisicobeheer

De koersrisico's van de gemeente zijn beperkt omdat uitsluitend middelen kunnen worden uitgezet in vastrentende waarden, zoals deposito's en obligaties bij gerenommeerde banken en instellingen (conform treasurystatuut). Door afstemming van de looptijden op de liquiditeitenplanning kunnen deze in principe tot het einde van de looptijd worden aangehouden. Omdat onze gemeente geen overtollige liquiditeiten heeft zullen uitzettingen niet tot nauwelijks voorkomen in 2014.

Renterisicobeheer

Voor korte en lange financiering gelden de Fido-normen kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beide vormen lichten we hierna toe.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de hoogte van het bedrag aan waarover renterisico mag worden gelopen. Hieronder vallen alle financieringen met een looptijd korter dan 1 jaar. De kasgeldlimiet voor het jaar 2014 bedraagt afgerond 6,7 miljoen euro. Dit is 8,5% van de exploitatiebegroting van de gemeente.

Tabel Kasgeldlimiet 2014

			(Bedragen x € 1.000)
1	Gemiddelde vlottende schuld	Algemene Dienst	6.700
2	Gemiddelde vlottende middelen		0
3	Netto vlottende schuld (+) / Overschot vlottende middelen (-) (1-2)		6.700
4	Kasgeldlimiet (8)		6.700
5	Ruimte / Overschrijding t.o.v. kasgeldlimiet 4-(3-5)		0
Berekening kasgeldlimiet			
De kasgeldlimiet moet berekend worden bij aanvang van elk kalenderjaar en bij wijziging van elk percentage (post 7)			
6	Begrotingstotaal		79.000
7	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage		8,50%
8	Kasgeldlimiet (6x7)		6.700

De Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Hoe meer de aflossing van de schuld in de tijd wordt gespreid, hoe minder gevoelig de begroting wordt voor renteschokken bij herfinanciering. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Berekening (bedragen x € 1.000)		2014	2015	2016	2017
Stap	Variabelen Renterisico(norm)	budget	budget	budget	budget
(1)	Renteherziening	3.610	0	0	0
(2)	Aflossingen	8.974	6.800	7.000	7.000
(3)	Renterisico (1+2)	12.584	6.800	7.000	7.200
(4)	Renterisiconorm	15.800	16.116	16.438	16.767
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	3.216	9.316	9.438	9.567
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0	0	0
Berekening	Renterisiconorm				
(4a)	Begrotingstotaal	79.000	80.580	82.192	83.835
(4b)	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
(4) = (4a x 4b)	Renterisiconorm	15.800	16.116	16.438	16.767

Uit de tabel blijkt dat de renterisiconorm in de bovenvermelde periode niet zal worden overschreden.

Kredietrisico's

Onze gemeente zal in het begrotingsjaar 2014 voor een bedrag van afgerond € 7 miljoen te maken krijgen met kredietrisico. Dit kredietrisico heeft betrekking op onderstaande leningen (uitzettingen):

- Lening die in het begin van de jaren negentig aan de Woningstichting Valburg is verstrekt onder borging van het Waarborgfonds Sociale Woningbouw. De waarde van de lening bedraagt per 1 januari 2014 € 75.000.
- De gemeente heeft een lening doorverstrekt aan ondernemingscentrum De Schalm ter grootte van € 1.520.000, - De waarde per 1 januari 2014 bedraagt € 1.283.000.
- Hypothecaire geldleningen verstrekt aan personeel met een waarde per 1 januari 2014 van € 1.181.000.
- Achtergestelde geldlening aan Vitens. In 2006 zijn de preferente aandelen Vitens verkocht en omgezet in een lening. De waarde per 1 januari 2014 bedraagt € 1.241.000.
- Leningen aan verenigingen, scholen en personeelsregelingen voor een bedrag van totaal € 150.000 per 1 januari 2014.
- Verstrekte geldlening SVn inzake Startersleningen ter grootte van € 3.000.000 per 1 januari 2014. Rente en aflossing zijn afhankelijk van het aantal Startersleningen.

Derivaten

Derivaten worden in de markt onder meer afgesloten ter afdekking van (rente)risico's. De gemeente Overbetuwe zal in 2014 geen gebruik maken van derivaten.

Toepassen kengetallen

Op advies van de accountant hebben we hieronder enkele kengetallen opgenomen die te maken hebben met de financieringsfunctie (zie ook toelichting in de paragraaf weerstandsvormen). Het betreft de solvabiliteitsratio waarbij het eigen vermogen is uitgedrukt in een percentage van het totale vermogen en de netto-schuldquote waarbij de netto-schuld is uitgedrukt in een percentage van de totale lasten voor resultaatbestemming.

Solvabiliteitsratio

Op basis van de balans per 31 december 2012 (jaarrekening 2012) komt de solvabiliteitsratio uit op een percentage van 39% (= 62,1 mln / 159,0 mln). Ter vergelijking: in 2011 was de solvabiliteitsratio 42%. In de financiële markten wordt een acceptabele marge gehanteerd tussen 25% en 40%. De gemeente Overbetuwe zit dus aan de bovenkant van deze range.

Netto-schuldquote

De netto-schuld wordt als volgt berekend: voorzieningen + vaste schulden + vlottende passiva -/- langlopende uitzettingen -/- vlottende activa (exclusief voorraden). De netto-schuldquote over 2012 komt uit op 78%. Dit is genoeg gelijk aan het percentage over 2011 (76%). Volgens een notitie van de VNG is bij een percentage van meer dan 130% sprake van een zeer hoge schuld en springt het licht voor een gemeente bij wijze van spreken op rood. Het afbouwen van de schulden is dan zeer verstandig. Bij een percentage tussen de 100% en 130% is voorzichtigheid geboden en staat "het stoplicht op oranje". In Overbetuwe bedraagt het percentage dus 78%, wat duidt op een gezonde schuldpositie.

3.5 Paragraaf Bedrijfsvoering

3.5.1 Bedrijfsvoering algemeen

In deze paragraaf komen verschillende elementen van bedrijfsvoering aan de orde, zoals het personeelsbudget, het ziekteverzuim, financiën, informatievoorziening, communicatie, inkoop en integriteit. Per element wordt aangegeven welke bijzondere ontwikkelingen en activiteiten er plaatsvinden in 2014. De kaders die per onderdeel zijn vastgesteld, zijn opgenomen in programma 6, Interne Zaken, waar deze paragraaf mee samenhangt. Doel van de bedrijfsvoering is het ondersteunen van de uitvoering van de programma's.

3.5.2 Beleid en ontwikkeling in de bedrijfsvoering

Het beleidsmatige kader rond de bedrijfsvoering is opgenomen in het programma Interne Zaken. In 2012 zijn drie kernbegrippen bepaald voor de ontwikkeling van de organisatie: het versterken van sturing, beheersing en samenhang. Dit is vertaald in onze ambitie: in één keer goed!

Om focus aan te brengen in de manier waarop de organisatie met die kernbegrippen en ambitie aan de slag gaat is voor de komende jaren de Ontwikkelagenda 2012-2014 opgesteld. Daarin is vastgelegd dat de organisatie zich de komende jaren gaat focussen op een viertal thema's:

- HRM
- Informatievoorziening
- Publieke Dienstverlening
- Samenhangend werken

Naast deze doorontwikkeling van de bedrijfsvoering speelt als belangrijk thema ook het Intergemeentelijk werken. Dit uit zich in de samenwerking in G5-verband (gemeenten Rheden, Renkum, Lingewaard, Arnhem en Overbetuwe), maar ook in andere regio's, bijvoorbeeld binnen de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA) en de leerplicht.

3.5.3 Ontwikkelingen en activiteiten in 2014

Personeel

Op personeelsgebied staat ook in 2014 de uitvoering van de HRM-ontwikkelagenda centraal. De elementen die daar een plek in hebben gekregen, zijn leidend voor de verdere ontwikkeling van het personeelsinstrumentarium. Verder zijn in 2014 belangrijke thema's:

- de samenwerking op P&O-gebied binnen G5-verband;
- de eventuele overgang naar het functiewaarderingssysteem HR 21 en daaruit voortvloeiende actualisatie van het functieboek;
- de lokale benchmark en de evaluatie van het personeelsbudget;
- de verdere doorontwikkeling van de omvang (kwantitatief) en opbouw (kwalitatief) van de formatie versus omvang van het takenpakket en opbouw van de formatie van de teams;
- de lokale uitwerking en invoering van de werktijdenregeling die is vastgesteld in de CAR/UWO per 1 januari 2014;
- uitwerken en invoeren effecten nieuwe Werkkostenregeling per uiterlijk 1 januari 2015.

Personeelsbudget

Met ingang van 1 januari 2012 is het personeelsbudget operationeel. Bij de invoering van het P-budget hebben we aangegeven dat in het eerste kwartaal 2014 een evaluatie plaats zal vinden van deze werkwijze. De uitgangspunten van de werkwijze heeft u in de kadernota 2012 vastgesteld. De raad zal dan ook betrokken worden bij deze evaluatie. De evaluatie zal vooral gericht zijn op de vraag of deze werkwijze de nadelen van de vorige werkwijze (voorleggen van gedetailleerde personele aanvragen via het PNL) voldoende ondervangen zijn in het werken met het personeelsbudget. De vertaling van de effecten van de evaluatie vindt daarna plaats in de Kadernota 2015.

Begin 2014 vindt de lokale benchmark plaats. Deze maakt onderdeel uit van bovengenoemde evaluatie van het personeelsbudget. Op basis van deze benchmark vindt actualisatie van de Berenschot- en Overbetuwenorm plaats.

Op basis van de uitgangspunten van het personeelsbudget is de maximale omvang van de vaste formatie en een aantal gerelateerde budgetten berekend voor de komende jaren. Een financiële vertaling daarvan laat onderstaande (maximale) toename van het personeelsbudget zien.

	2012*	2013**	2014***	2015***	2016***	2016***
Toename loonkostenbudget o.b.v. O-norm (Overbetuwenorm)	€ 333.000	€ 339.000	€ 202.000	€ 0	€ 146.000	€ 0
Verhoging loongerelateerde en niet loongerelateerde personeelskosten	€ 32.000	€ 39.000	€ 22.000	€ 15.000	€ 20.000	€ 15.000
Efficiency taakstelling i.v.m. nieuwe gemeentehuis	-	-	-	-€ 136.000	-€ 144.000	-€ 94.000
Toename personeelsbudget door salaris- en premieontwikkeling	€ 136.000	€ 266.000	€ 91.000	€ 91.000	€ 91.000	€ 92.000
Totale jaarlijkse toename personeelsbudget o.b.v. systematiek	€ 501.000	€ 644.000	€ 315.000	-€ 30.000	€ 113.000	€ 13.000
Totale omvang personeelsbudget o.b.v. primaire begroting****	€ 19.753.000	€ 20.252.533				
Totale omvang personeelsbudget o.b.v. aangepaste begroting (incl. mutaties)*****	€ 19.411.351	€ 19.929.246				
Werkelijke uitgaven personeelsbudget*****	€ 18.333.071					

* Opgave conform Programmabegroting 2012-2015

** Opgave conform Kadernota 2013

*** Opgave conform Kadernota 2014

**** De primaire en aangepaste begroting van het personeelsbudget ontwikkelt zich lager dan conform de systematiek. Dit is in hoofdlijnen te verklaren door bijstellingen van de groei van het inwoners-aantal. Dit heeft effecten op de Overbetuwenorm en uiteindelijk op de ontwikkeling van het personeelsbudget. Daarnaast is minder beroep gedaan op het jaarlijkse budget voor formatieuitbreidingen zoals opgenomen in de Kadernota's. Ook hebben loon- en sociale premieontwikkelingen, heroverwegingen / bezuinigingen en correcties i.v.m. organisatie-ontwikkelingen (bijv. de Odra) effect op het personeelsbudget.

***** Verschillen tussen de begroting (primair en werkelijk) en werkelijke uitgaven zijn gerapporteerd in de bestuursrapportages.

Bij de berekening van de werkelijke toename van het personeelsbudget zijn we als volgt te werk gegaan. Bij de kadernota 2014 is berekend welk bedrag op basis van de systematiek maximaal beschikbaar is. Dit is voor 2014 € 202.000 (zie bovenstaande tabel). Daarna hebben we gekeken welke toename we noodzakelijk vinden. Onze conclusie is dat we voor een aantal voorstellen dekking kunnen vinden binnen het huidige personeelsbudget. Voor het resterende bedrag doen we een beroep op het budget voor uitbreiding. Per saldo betekent dit dat we een uitbreiding van € 83.000 structureel en € 60.000 incidenteel noodzakelijk vinden. Dit betreft structureel formatie voor de wettelijke taak toezicht drank- en horeca en voor functiewaarderingstrajecten. Daarnaast incidenteel voor formatie voor procesinnovatie. Dit betekent dat het maximaal beschikbare budget van € 202.000 vanaf 2014 structureel met € 59.000¹¹ verlaagd kan worden en vanaf 2015 met structureel € 119.000¹².

De ontwikkeling van de omvang van de formatie laat het volgende beeld zien. De afstand tussen de Berenschotnorm en de formatieomvang van Overbetuwe neemt toe. Ook is onze ontwikkeling lager dan die in algemene benchmarkonderzoeken, bijvoorbeeld de personeelsmonitor 2012 van de VNG.

In 2014 bedraagt het verschil tussen de Berenschotnorm en de Overbetuwnorm meer dan 24fte op een totaal van 318 fte.

Naast de formatie (loonkosten) maken ook andere budgetten onderdeel uit van het personeelsbudget. Conform de afspraken in de heroverwegingsnota 2012 zijn deze in 2012 verlaagd met € 130.000 en in de periode 2014 t/m 2016 vindt een verdere verlaging plaats met € 194.000.

Arbo

In 2014 blijven we ons richten op verzuimpreventie en duurzame inzetbaarheid van onze medewerkers en wordt een verdere uitwerking gegeven aan het Arbo-beleidsplan. Hierbij zijn specifieke aandachtspunten de uitwerking van de geactualiseerde RI&E (Risico Inventarisatie en Evaluatie) en PMO (Periodiek Medisch Onderzoek).

Verzuim

Ons verzuimpercentage (4,5%) in 2012 is lager dan het landelijk gemiddelde. Dit is 4,8% bij een gemeenteklasse van 20.000 tot 50.000 inwoners en het gemiddelde verzuimpercentage voor alle gemeenten is 5,3%¹³. In 2013 (t/m augustus 2013) laat het verzuimpercentage een stijging zien waarvan een groot aandeel niet beïnvloedbaar verzuim is. Voor deze ontwikkeling is aandacht.

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het werkelijke ziekteverzuim weergegeven.

Ontwikkeling ziekteverzuim (excl. zwangerschapsverlof)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Norm	4,5%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%
Werkelijk	4,1%	3,5%	3,8%	3,3%	4,0%	4,5%	5,7%*	

* percentage is over de periode januari t/m augustus 2013

¹¹ 202.000-83.000 (structureel)-60.000 (incidenteel) = 59.000

¹² 202.000-83.000 (structureel) = 119.000

¹³ Bron: personeelsmonitor 2012 van het VNG

Financiën

Optimalisering van het proces van totstandkoming van de verschillende P&C-documenten is een belangrijk thema voor 2014. Door het verder doorontwikkelen van de P&C-cyclus willen we raadsleden nog beter faciliteren om op goede wijze invulling te kunnen geven aan hun en kaderstellende en controlerende rol. Daarnaast is voor 2014, mede gelet op de bevindingen van de accountant bij de jaarstukken 2012, risicobeheersing een belangrijk onderwerp.

Informatievoorziening

Eind 2012 is het informatieplan opgeleverd. Daarin staan de beleidskaders voor de informatievoorziening opgetekend. De overkoepelende visie is: *Onze informatievoorziening maakt het gemakkelijker om het in één keer goed te doen*. De uitvoering van dit plan bevat een groot aantal acties waarvoor in 2013 de basis is gelegd en die in 2014 worden opgepakt.

Communicatie

De communicatievisie die in 2013 ambtelijk is opgesteld is richtinggevend voor de activiteiten die in 2014 opgepakt gaan worden. Belangrijke elementen daarin zijn het verbeteren van het communicatieniveau van de organisatie, zowel binnen de organisatie als naar buiten en het helpen borgen van de (cultuur-)beweging van de organisatie. Verder zullen beleidsmatige ontwikkelingen, zoals de decentralisaties op het sociale domein ook vanuit communicatief oogpunt veel aandacht krijgen.

Inkoop

In 2014 willen we als organisatie investeren in de professionalisering van de inkoopfunctie. Dit doen we om meer kwaliteit (waar voor ons geld) te krijgen, maar ook om risico's voor de organisatie te verminderen (risicobeheersing) en kostenbesparingen te realiseren.

Integriteit

Het integriteitsbeleid gaan we in 2014 actualiseren en onder de aandacht brengen van alle teammanagers. Aanvullend hierop pakken we voorstellen uit het actieprogramma integriteit verder op.

3.6 Paragraaf verbonden partijen

3.6.1 Beleid verbonden partijen

In de “Nota verbonden partijen” is een dwingend kader opgenomen voor de oprichting van en de deelneming in een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisatie, maar ook voor de gemeentelijke vertegenwoordiging in deze organisaties. Bovendien geeft deze nota aan op welke wijze de interne controle, verantwoording en toezicht met betrekking tot de verbonden is geregeld. Het doel hiervan is de gemeenteraad zicht te geven op de mate waarin de beoogde doelstellingen binnen de verbonden partijen worden gerealiseerd, op goede borging van het publieke geld dat in de verbonden partijen omgaat en op adequate beheersing van de eventuele risico's. De “Nota verbonden partijen” is in 2012 geactualiseerd.

3.6.2 Relevante ontwikkelingen met betrekking tot de verbonden partijen

Bank Nederlandse Gemeenten

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werktelein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

De vooruitzichten voor 2013 zijn wederom met meer dan normale onzekerheden omgeven. De bank verwacht een met 2012 vergelijkbaar volume nieuwe langlopende kredietverlening. Bij klanten wordt gerekend met terughoudendheid ten aanzien van nieuwe investeringen. De bank voorziet een geringe toename van het renteresultaat. Het resultaat financiële transacties blijft zeer gevoelig voor de ontwikkeling van de Europese schuldencrisis. Daarnaast zal een aanpassing in de systematiek van waardebepaling van derivaten naar verwachting leiden tot toenevende ongerealiseerde resultaatvolatiliteit. Gegeven de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de hoogte van de nettowinst.

BNG doet ook nog geen uitspraken over de verwachtingen voor 2014.

Ondernemerscentrum De Schalm

De gemeente Overbetuwe is eigenaar van het pand van ondernemerscentrum De Schalm. Deze wordt verhuurd, welke verhuur is uitbesteed aan de locatiemanager. Uit de jaarrekeningen blijkt dat De Schalm door verhuur geen grote winsten maakt, maar ook geen exploitatiegevaar kent. De gemeente ontvangt en houdt in de begroting rekening met een dividenduitkering van € 40.000 per jaar. Het college van B&W heeft reeds besloten dit pand te verkopen, omdat deze situatie niet langer als overheidstaak wordt beschouwd. Vanwege de slechte economische omstandigheden is nog geen geïnteresseerde marktpartij/koper gevonden.

Stadsregio Arnhem Nijmegen

In juni 2012 heeft het kabinet het wetsvoorstel afschaffing Wgr-plus naar de Tweede Kamer gestuurd. De voorziene datum van intrekking is 1-1-2015. Het is nog niet bekend wanneer de Tweede Kamer het wetsvoorstel zal behandelen. Binnen de Stadsregio en door de deelnemende gemeenten onderling is gesproken over de mogelijke vormen van samenwerking in de toekomst. Dit heeft geresulteerd in een opdracht aan een kwartiermaker om de voorkeursvarianten verder uit te werken. In het najaar van 2013 wordt deze toekomstdiscussie verder vervolgd. Daarbij geldt nog steeds als uitgangspunt de uitspraak van de Stadsregioraad dat zij ook een bezuiniging van 25% wil realiseren. Voor de definitieve bestuurlijke, juridische en financiële gevolgen moeten de verdere voorstellen en besluitvorming hierover door de deelnemende gemeenten worden afgewacht.

Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal

Noemenswaardig is het KLiKER-project. Dit is een initiatief vanuit de Stadt Rheinberg, waarbij een aantal Nederlandse gemeenten zijn aangehaakt, waaronder Overbetuwe. Samengevat gaat het erom, hoe gemeenten integraal optimaal de klimaatbescherming kunnen organiseren, aansturen en communiceren. Het doel is om voor alle gemeenten een klimaatroadmap te ontwikkelen (inclusief doelen en maatregelen) en te implementeren. De afzonderlijke roadmaps vormen de basis voor de ontwikkeling van een euregionale roadmap. Bovendien zullen pilotprojecten op het gebied van gemeentelijke klimaatbescherming worden uitgevoerd. Een doel daarbij is altijd de euregionale netwerkvorming van de gemeenten. Dit project zal ook in 2013 doorlopen. Onze co-financiering wordt geleverd door de inzet van ambtelijke uren. De subsidiemiddelen die hier tegenover staan, worden ingezet voor het project.

Daarnaast is een (Eures)project opgezet met als doel om mensen met een uitkering een leer/werkervaringsplek aan te bieden bij een Duitse werkgever. Mensen krijgen een trainingstraject aangeboden om de Duitse taal beter eigen te maken en kennis te maken met de culturele verschillen. Zodoende bouwen zij een eigen netwerk op. Vervolgens zullen zij aan Duitse zijde bij een werkgever een werkervaringstraject doorlopen om daarmee hun mogelijkheden op de arbeidsmarkt te vergroten. Zodoende krijgen ook werkgevers de mogelijkheid om hun intergemeentelijke netwerk op te bouwen en leren tevens de professionals bij de gemeenten in de grensstreek elkaar beter kennen. Dit gericht op mogelijke toekomstige samenwerking. Het project vindt budgetneutraal plaats en start in september 2013 met een doorlooptijd van een half jaar. Na gebleken succes zal een herhaling plaatsvinden en de pilot in 2014 breder worden uitgerold.

Gemeenschappelijke Regeling voor Onderwijszaken in de regio Arnhem (GRO)

Sinds 1 januari 2005 hebben de gemeenten in de regio Arnhem die deelnemen aan de GRO een overeenkomst Kosten voor gemene rekening. Doel van de overeenkomst is de Btw-heffing te voorkomen op de bijdrage van elke gemeente aan de GRO. Deze overeenkomst is steeds voor een bepaalde periode gesloten en is afgelopen op 31 december 2012.

Aangezien alle gemeenten hebben aangegeven vooralsnog deel te willen blijven uitmaken van de GRO is er opnieuw voor een periode van drie jaar een overeenkomst afgesloten. De regionale regisseur van de gemeente Arnhem heeft een concept voorbereid, welke ambtelijk door alle gemeenten akkoord is bevonden.

Binnen de gemeenschappelijke regeling voor onderwijszaken (GRO) verricht personeel dat formeel in dienst is van de gemeente Arnhem werkzaamheden ten behoeve van alle gemeenten die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling. De ambtelijke inzet van personeel bestaat uit 8 uur regiocoördinatie en 6 uur secretariële ondersteuning per week. De deelnemende gemeenten betalen hiervoor een vergoeding. Eén daarvan is de gemeente Overbetuwe. In 2013 bedraagt de vergoeding € 3.100.

Er is ook een tweede tak van het GRO dat zich richt op de regionale aanpak van de leerplicht en het vroegtijdig schoolverlaten (vsv).

Het college heeft op 17 april 2012 ingestemd met een wijziging van de GRO. Daardoor wordt naast regionale samenwerking op het gebied van volwasseneneducatie, ook samenwerking met betrekking tot de gemeentelijke taken uit de Leerplichtwet en wettelijke taken op grond van de RMC-functie mogelijk. Ten behoeve hiervan is een Regionaal Bureau Leerplicht ingericht bij de gemeente Arnhem als centrumgemeente.

Met ingang van 1 augustus 2013 is het Regionaal Bureau Leerplicht operationeel. Nu het RBL operationeel is, wordt er door iedere gemeente een bijdrage betaald. Het jaarlijks financieel belang voor Overbetuwe is per saldo (jaarbijdrage -/- te ontvangen detacheringsvergoeding) c.a. € 61.000

Hulpverlening/Veiligheids- en gezondheidsregio Gelderland Midden

Binnen VGGM speelt met name de verplichte regionalisering van de brandweer. Door een wetswijziging verdwijnen de lokale brandweren. Daarvoor komt er ook in onze regio één regionale brandweer. Aansturing gebeurt dan niet meer door het lokale bestuur en/of een lokale commandant, maar door het bestuur van de veiligheidsregio en de regionale commandant.

Het jaar 2013 zal voor het project regionalisering brandweer in Gelderland-Midden vooral in het teken staan van het ontwerpen en inrichten van de nieuwe organisatie.

In het tweede halfjaar 2013 zullen de overdrachtsovereenkomsten worden voorbereid. De overdrachtsovereenkomst brandweer is het formele en bestuurlijke document waarin overdrachts- en uitvoeringsafspraken worden vastgelegd tussen de gemeente en VGGM waarbij uitvoering wordt gegeven aan hetgeen in de Wet veiligheidsregio's is bepaald en het, in het kader van de regionalisering, bestuurlijk vastgestelde kwaliteitsniveau voor de brandweer. De nieuwe brandweerorganisatie zal op 1 januari 2014 starten.

De financiële consequenties zullen voor Overbetuwe relatief beperkt zijn. Uitgangspunt is wel dat elke gemeente dekking moet zoeken voor de achterblijvende overheadkosten van de eigen organisatie.

Naast de regionalisering speelt de VGGM ook een rol in de komende decentralisaties van bijvoorbeeld de jeugdzorg. Op dit moment neemt de gemeente Overbetuwe deel aan de diverse regionale proeftuinen om mogelijke toekomstige inzet op dit gebied te kunnen inschatten. In 2014 komt hierover meer duidelijkheid.

De financiële bijdrage per inwoner voor de brandweer én volksgezondheid stijgt van € 16,59 in 2012 naar € 17,04 per inwoner in 2013 (+2,7%). De afgelopen jaren realiseerde de GGD een daling van de kosten. In 2010 bedroeg de bijdrage per inwoner nog € 18,06.

De bijdrage in 2013 is € 0,45 per inwoner hoger dan in 2012. Dat wordt vooral veroorzaakt door het opnemen van € 0,40 als structurele kosten voor het digitaal dossier Jeugdgezondheidszorg voor thuiszorginstellingen en GGD-en. De implementatie daarvan is afgerond en thans is er sprake van regulier gebruik en de daarmee samenhangende kosten.

De resterende extra lasten van € 0,05 per inwoner betreffen loon- en prijsstijgingen.

De begrote totale bijdrage van Overbetuwe voor 2013 is € 25.700 hoger dan die van vorig jaar. In 2013 komt het neer op € 788.220, waarvan € 255.339 voor de regionale brandweer en € 532.881 voor volksgezondheid.

Milieusamenwerking Regio Arnhem (MRA)

De gemeente Overbetuwe laat de Wet milieubeheer taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) door de ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem) uitvoeren.

Met de oprichting van de ODRA wordt momenteel gekeken hoe MRA samenwerking er in de toekomst uit zal gaan zien. Naar verwachting wordt de MRA binnen afzienbare termijn in zijn geheel opgeheven. In het derde kwartaal van 2013 wordt hier in het Gemeenschappelijk Orgaan (GO) over vergaderd.

Werkvoorzieningsschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven)

De afgelopen periode heeft zich een aantal (landelijke) ontwikkelingen voorgedaan die impact hebben gehad op de financiële situatie van Presikhaaf Bedrijven. De Participatiewet, die hoogstwaarschijnlijk op 1 januari 2015 in gaat, heeft grote consequenties voor Presikhaaf. Zo is vanaf 1 januari 2015 geen instroom in de Wsw meer mogelijk. Wie dan in de Wsw werkt, houdt zijn wettelijke rechten en plichten. Ook gaat de Wsw subsidie fors omlaag. De subsidie per Wsw-plek wordt de komende zes jaar teruggebracht tot € 22.700 euro per jaar. Het ministerie is momenteel bezig met het wetsvoorstel van de Participatiewet.

26 juni 2013 heeft het AB van Presikhaaf besloten het bedrijf in twee entiteiten op te splitsen. Dit met het doel de (financiële) risico's bij de deelnemende gemeenten te verkleinen. De totale kosten van deze transitie zijn € 22,2 mln.

Eind 2013 moeten deelnemende gemeenten hun visie en strategie over de Participatiewet en Presikhaaf helder hebben. Ook zullen de gemeenten in 2014 een keuze gaan maken welke juridische entiteit het beste hierbij past. Afhankelijk van deze keuzes zal Presikhaaf zijn organisatie hierop gaan inrichten.

De gemeente Overbetuwe is (op basis van de verdeling van de GR-bijdrage voor het jaar 2012) voor 6,62% risicodragend. Door het ontbreken van enig weerstandsvermogen bij Presikhaaf zijn aanvullende gemeentelijke bijdragen in de komende jaren onvermijdelijk. Hierop heeft de raad inmiddels geanticipeerd via een aangenomen amendement bij de begrotingsbehandeling. Op basis hiervan is voor Presikhaaf binnen de algemene reserve een soort bestemmingsreserve gevormd die met ingang van 2013 stapsgewijs wordt opgebouwd met € 0,5 miljoen per jaar. Voor 2014 verwacht Presikhaaf een negatief resultaat na bestemming van € 6.132.000. Voor Overbetuwe zou dit een extra bijdrage betekenen van € 405.938.

Westeraam

In 2013 is gestart met de ontwikkeling van de Vierslag (voormalige Krekenbuurt) . De in 2012 vastgestelde grondexploitatie sluit per 31-12-2017 met een gering voordelig saldo.

Recreatieschap Over-Betuwe

Er zijn geen ontwikkelingen te verwachten met betrekking tot het Recreatieschap. De gemeentelijke financiële bijdrage is een aantal jaren geleden afgekocht. Alle werkzaamheden worden momenteel uitgevoerd door de Recreatiemaatschappij "Uit@waarde" te Kerk-Avezaath.

Vitens

Voor Vitens zijn voor 2014 geen relevante bestuurlijke of financiële ontwikkelingen te verwachten. De verwachte winst en de daarmee verband houdende dividenduitkering aan de aandeelhouders zal in lijn liggen met die in voorgaande jaren. Ook de aflossing van de achtergestelde geldlening zal conform planning zijn.

Openbaar Lichaam Park Lingezegen

In december 2010 is het Openbaar Lichaam (OL) Park Lingezegen opgericht. Het OL heeft tot doel de coördinatie te verzorgen van de realisatie en het beheer van Park Lingezegen. Deelnemende partijen zijn de provincie Gelderland, het waterschap Rivierland en de gemeenten Arnhem, Lingewaard en Overbetuwe. De gemeente Nijmegen is voornemens om vanaf 2014 te gaan bijdragen aan het park, de overeenkomst daarvoor moet nog wel worden ondertekend. Het bestemmingsplan Lingezegen is in februari 2012 door de gemeenteraad vastgesteld. Er zijn vervolgens 13 beroepen ingesteld bij de Raad van State. Medio 2013 heeft de Raad van State uitspraak gedaan en een beperkt aantal individuele zaken niet goedgekeurd. Deze kunnen echter planologisch gerepareerd worden. Het bestemmingsplan is hiermee voor het overgrote deel onherroepelijk. De eerder verwachte realisatie van de basisuitrusting zal door het planologische oponthoud niet in 2013 in zijn geheel plaatsvinden. Volgens de huidige planning zal dat in 2014 zijn. De verwachting is dat de gemeenteraad op 10 september 2013 een (herstel)besluit neemt over de onteigeningsprocedure met betrekking tot de verwerving van gronden die niet minnelijk kunnen worden verworven. Het overgrote deel van de gronden is inmiddels op vrijwillige basis verworven.

Met alle eigenaren vindt intensief overleg plaats om maatwerk te kunnen leveren voor wat betreft grondverwerving, bestemmingsplan en realisatie.

Park Lingezegen wordt gerealiseerd om te voorzien in de behoefte van de bewoners van Overbetuwe en de Stadsregio op het gebied van natuur en recreatie. De overheid neemt het initiatief voor de aanleg van de basisuitrusting; particuliere initiatieven van allerlei aard zullen het park compleet maken.

De opzet en de omvang van Park Lingezegen zijn uniek voor Nederland en kan daardoor ook Overbetuwe goed bedienen en op de kaart zetten.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

Op 30 oktober 2012 heeft het college besloten tot deelname aan de Omgevingsdienst Regio Arnhem en ingestemd met de Gemeenschappelijke Regeling omgevingsdienst Arnhem. De regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers

inzake vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland.

De omgevingsdienst is tot stand gekomen naar aanleiding van een rapport van de commissie Mans en het besluit van het Rijk om omgevingsdiensten in te stellen. Door samenwerking binnen omgevingsdiensten kunnen overheden voldoen aan kwaliteits- en kwantiteitseisen. Gemeente Overbetuwe heeft naast de basistaken de taken op grond van de Wet milieubeheer bij de ODRA ondergebracht.

De omgevingsdienst is een openbaar lichaam en op 14 november 2012 formeel opgericht. De ODRA is vanaf april 2013 operationeel in werking getreden.

3.6.3 Overzicht verbonden partijen

Hierna treft u een actueel overzicht aan van de bestuurlijke vertegenwoordiging in verbonden partijen, inclusief de doelstellingen, financiële bijdragen en risico-inschattingen. De verbonden partijen zijn ingedeeld in categorie A of B. De procedures met betrekking tot sturing, beheersing, verantwoording en toezicht zijn voor verbonden partijen van de A-categorie scherper bepaald dan voor verbonden partijen van de B-categorie. De raad is dan ook nadrukkelijker bij de eerstgenoemde categorie betrokken.

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
1	Bank Nederlandse Gemeenten N.V. te Den Haag	Uitoefening van het bedrijf van bankieren dienst van overheden door onder andere het aantrekken en uitzetten van gelden, het op andere wijze verlenen van kredieten, het stellen van garanties, het verzorgen van het betalingsverkeer, het verrichten van valutatransacties, het adviseren en bemiddelen bij de uitgifte van en de handel in effecten, het bewaren, beheren en administreren van effecten en andere vermogensbestanddelen ten behoeve van derden, alsmede het oprichten van en deelnemen in andere ondernemingen en/of rechtspersonen, wier doel in verband staat met of bevorderlijk is voor het hiervoor gestelde	Wethouder R.W. Mooij vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	21.762 aandelen van de 55.690.720 (0,03%)	De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van 11 provincies en 1 hoogheemraadschap	Risico beperkt tot de nominale inleg van € 54.405	Eigen vermogen per 31-12-2012: € 2.752 miljoen	B	Algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
2	Ondernemerscentrum De Schalm B.V. te Andelst/Valburg	Het bevorderen van het ontstaan en de groei van zelfstandige, startende, doorstartende en bestaande bedrijven in Midden-Geierland waardoor een bijdrage wordt geleverd aan de economische ontwikkeling in dit gebied	De burgermeester vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder. Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering Aandeelhouders. Wethouder R.W. Mooij is namens de gemeenteraad commissaris	Het maatschappelijk kapitaal bedraagt 1.134.450 aandelen à € 1 nominaal Hiervan zijn 226.890 aandelen (= € 226.890) geplaatst bij de gemeente Overbetuwe. De overige aandelen zijn niet geplaatst	Gemeente Overbetuwe	Groot, omdat de gemeente Overbetuwe 100% aandeelhouder is	Per 31-11-2012: €1.007.274	A	Leren & Werken

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
3	Gemeenschappelijke regeling Stadsregio Arnhem - Nijmegen te Nijmegen	Een aantrekkelijke, goed bereikbare en internationaal concurrerende regio, bestemd voor inwoners, bedrijven en bezoekers	F.M.J. van Rooijen is lid van het College van bestuur. Stemrecht in de Stadsregioraad door vertegenwoordiging van wethouders F.M.J. van Rooijen en R.W. Mooij Gemeente is vertegenwoordigd in de cie. Bestuur en Financiën door R.W. Mooij Cie Ruimte en Wonen: R.W. Mooij Cie Mobiliteit en werken: F.H.G.M. Witjes	Bijdrage € 142.835 en bijdrage voor collectief vraagafhankelijk vervoer € 65.254	20 regio-gemeenten	In principe groot, omdat de deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten	Geen eigen of vreemd vermogen aanwezig	A	Verkeer Wonen Landschap & Recreëren Leren & Werken

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
4	Gemeenschappelijke regeling Samenwerkingsverband Euregio Rijn/Waal te Kleve	Bevordering van de regionale grensoverschrijdende samenwerking	Stemrecht in de Eu-regioraad door vertegenwoordiging van wethouder R.W. Mooij (plv F.H.G. en de raadsleden J.J. van Brakel-Huijgen en J.G.M. van der Heijden (plv lid J. Beumer)	Bijdrage € 11.550	50 Duitse en Nederlandse gemeenten en 5 regionale overheden en overige publiekrechtelijke organisaties	De deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten	Eigen vermogen: € 3,2 miljoen Geen vreemd vermogen aanwezig De solvabiliteit is constant en zeer sterk (100%)	B	Landschap & Recreëren Leren & Werken
5	Gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Orgaan voor Onderwijszaken in de regio Arnhem Volwasseneducatie (GOV) te Arnhem	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volwasseneneducatie en andere onderwijszaken	Wethouder F.M.J. van Rooijen als lid van het dagelijks en algemeen bestuur	Bijdrage voor 2012 was € 3.055. De bijdrage voor 2013 zal iets hoger zijn dan in 2012. Het exacte bedrag is op dit moment nog niet bekend	10 regio-gemeenten	Risico is in principe beperkt tot de verstrekte bijdrage	Geen vermogen aanwezig	B	Leren & Werken

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
6	Gemeenschappelijke regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelerland Midden te Arnhem (VGGM)	Draagt zorg voor de wettelijke gemeentelijke taken op het gebied van openbare gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, preventie, epidemiologie, hulpverlening op het gebied van de brandweer, geneeskundige hulpverlening bij rampen, ambulancehulpverlening, GGD en de meldkamerfunctie van brandweer en ambulancedienst	Burgemeester T. van Asseldonk als lid Dageelijks Bestuur en als AB-lid van het Regionaal College Wethouder G.C. Koopmans-Jacobs als lid van het Regionaal College (AB)	Bijdrage 2013: Regionale brandweer € 255.339 Volksgezondheid € 532.881	16 regio-gemeenten	Groot: De algemene bedrijfsreserve (ABR) wordt gebruikt om exploitatieoverschotten en verliezen te compenseren en de risico's af te ragen. Aangezien deze partij zelf geen verdere mogelijkheden heeft om nadelige exploitatiesaldi op te vangen komen eventuele hogere tekorten geheel voor rekening van de deelnemende gemeenten	Algemene bedrijfsreserve Per 31-12-2012: €1.145.000 Diverse bestemde reserves per 31-12-2012: €1.148.000	A	Reguliere werkzaamheden

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
7	Gemeenschappelijke regeling Milieusamenwerking Regio Arnhem (MRA) te Arnhem	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen zowel in rechtstreekse samenwerking als bij wet toevertrouwde belangen betreffende de bescherming van milieu	Wethouder F.H.G.M. Witjes als lid van het algemeen bestuur	Bijdrage: Verkeersmilieu-kaart € 10.815 Regionaal overleg € 14.022	10 regio-gemeenten	Risico is in principe beperkt tot de verstrekte bijdrage. De MRA voert geen fysieke projecten uit. Eventuele overschrijdingen van bedragen worden opgevangen met de financiële reserves van MRA	De solvabiliteit is zeer solide	B	Reguliere Werkzaamheden
8	Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Midden-Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) te Arnhem	Het bieden van werk onder aangepaste omstandigheden aan personen die (nog) niet kunnen re-integreren in een reguliere baan	Wethouder G.C. Koopmans-Jacobs als lid van het algemeen bestuur	Bijdrage € 4.823.502	11 regio-gemeenten	In principe groot, omdat de deelnemende gemeenten geheel moeten opkomen voor eventuele tekorten. Gemeente Overbetuwe is hierdoor voor circa 8% risico-dragend.	Eigen vermogen per 31-12-2012: nihil	A	Leren & Werken

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
9a	Commandiet Westeraam B.V. te Elst	Als commanditaire vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V. Via de commandiet neemt de gemeente voor 48% deel in de inbreng van de commanditaire vennoten	Directeur: de heer Th. Hoex De directeur en de commandiet tekent de jaarsstukken van de GEM	910 aandelen van de 910 (100%)	Gemeente Overbetuwe	In principe groot. Risico bestaat uit mogelijk verlies van de nominale inleg van € 217.815. Daarnaast is door de commandiet nog een achtergestelde lening van strekt van € 1,1 miljoen die kan worden aangesproken bij een mogelijk verlies uit de grondexploitatie	Eigen vermogen per 31-12-2012: € 21.781 Vreemd vermogen per 31-12-2012: € 217.815 Solvabiliteitsratio EV = 10% en daarmee laag	A	Reguliere Werkzaamheden
9b	GEM Westeraam Beheer B.V. te Elst	Als beherend vennoot deelnemen in de commanditaire vennootschap GEM Westeraam Elst C.V.	Wethouder F.M.J. van Rooijen vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	2.400 aandelen van de 4.800 (50%)	Gemeente Overbetuwe, Rabo Vastgoed BV, Kondor Wessels BV en Vos Projecten BV	Beperkt Risico is beperkt tot de nominale inleg: € 10.891	Eigen vermogen per 31-12-2012: € 21.782 Vreemd vermogen nihil Solvabiliteitsratio EV = 100% en daarmee hoog	A	Reguliere Werkzaamheden

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
9c	GEM Westeraam Elst C.V. te Elst	Het verkrijgen en vervreemden van onroerende zaken en het bouwrijp maken en het exploiteren van onroerende zaken. Alles binnen het exploitatiegebied	Er vindt geen afzonderlijke vergadering van GEM CV plaats De jaarrekening wordt schriftelijk vastgesteld (nadat de stukken van de BV al zijn vastgesteld)	GEM Westeraam Beheer B.V. heeft 4% aandelen Commandiet Westeraam B.V. heeft een belang van 48% (inleg € 217.814) De overige commandieten hebben tezamen ook 48%	GEM Westeraam Beheer B.V., Commandiet Westeraam B.V. en overige commandieten (drie marktpartijen)	De gemeente heeft via een juridische constructie een belang van 50% in de grondexploitatie van Westeraam	Eigen vermogen per 31-12-2012: € 457.411 Vreemd vermogen per 31-12-2012: € 2.378.714 Solvabiliteitsratio 16% en daarmee acceptabel	A	Reguliere Werkzaamheden

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
10	Gemeenschappelijke regeling Openbaar lichaam Recreatieschap Overbetuwe te Arnhem	De belangen van de deelnemende gemeenten ten aanzien van openluchtrecreatie en het toerisme, het landschaps-schoon en de natuurschoon, voor bescherming, voor zover het de behartiging van de belangen van de openluchtrecreatie betreft, op bovenlokaal niveau	Wethouders R.W. Mooij en F.H.G.M. Wijtes vertegenwoordigen de gemeente in het algemeen bestuur	Geen bijdrage In 2001 is de jaarlijkse bijdrage afgekocht met een eenmalig bedrag	Ge-meenten Arnhem, Overbetuwe en Lingewaard	Geen Het Recreatieschap Overbetuwe is één van de drie aandehouders van de B.V. Recreatieschap Rivierengebied. (handelsnaam uite@waard) In het geval deze BV niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, gaat ze (uiteindelijk) zonder verdere verplichtingen van de aandeelhouders failliet	Geen eigen of vreemd vermogen aanwezig	B	Landschap & Recreëren

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
11	Vitens N.V. te Zwolle	Het verzorgen van de drinkwatervoorziening	Wethouder R.W. Mooij vertegenwoordigt de gemeente als aandeelhouder Stemrecht tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders	34.717 aandelen van de 5.022.404 is 0,691%	107 gemeenten en 3 provincies	Risico beperkt tot het belang in aandelen (€ 34.717)	De solvabiliteit draagt per 31 december 2013: 22,9%	B	Algemene dekkingsmiddelen

Nr.	Verbonden partij	Doelstelling/Openbaar belang	Bestuurlijk belang	Financieel belang	Deelnemende partijen	Risico's	Vermogen	Categorie	Programma
12	Gemeenschappelijke Regeling Park Lingezegen	De realisatie en coördinatie van het beheer Park Lingezegen	Wethouder R.W. Mooij is lid van het Algemeen Bestuur	Bijdrage beheerskosten € 240.000	Provincie Gelderland, gemeenten Arnhem, Lingewaard, Overbetuwe en Waterschap Rivierenland		De begroting 2014 heeft een tekort van € 13,2 mln. Dat volledige tekort komt ten laste van het positieve batige saldo dat is opgebouwd in de jaren tot en met de jaren 2013 en 2011. Het batige saldo is ontstaan uit de bijdragen van de verschillende deelnemers aan de GR	A	Landschap & Recreëren

NB: Vanaf 1 juli 2013 is de regelgeving met betrekking tot de begroting en de rekening (BBV) aangepast. Deze aanpassing heeft onder meer betrekking op bovenstaand overzicht met verbonden partijen. Er is nu voorgeschreven dat van elke partij het eigen vermogen, het vreemd vermogen aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar en het resultaat van de verbonden partij wordt weergegeven. Dit overzicht voldoet nog niet aan deze eis.

3.7 Paragraaf grondbeleid

3.7.1 Inleiding

In deze Paragraaf Grondbeleid geven we een beknopte toelichting op het grondbeleid in 2014 en de jaren 2015 t/m 2017.

3.7.2 Het gemeentelijk grondbeleid

In september 2009 is door de raad de Nota Grondbeleid 2009 vastgesteld. In deze nota staan de (on)mogelijkheden, risico's en keuzes rond het gemeentelijk grondbeleid en geven we aan hoe dit beleid als sturingsmiddel en instrument bruikbaar is. Deze nota zal in 2014 worden geactualiseerd.

3.7.3 Relatie grondbeleid ← → Programma's

Het grondbeleid heeft een relatie met de volgende programma's:

Werken en leren	← →	Bedrijventerreinen
Verkeer	← →	Bovenwijkse voorzieningen
Wonen	← →	Woningbouwcomplexen

Daarnaast heeft het grondbeleid een relatie met het programma Samenleven voor de bouw van nieuwe maatschappelijke voorzieningen. (o.a. scholen, gemeenschapshuizen, sportvelden e.d.)

3.7.4 Verlies- en winstneming

Als uit de exploitatieopzet blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, treffen we hiervoor een voorziening die we via de jaarrekening van de gemeente ten laste van de algemene reserve brengen. Winstneming vindt plaats op het moment dat alle gronden binnen een complex zijn verkocht.

Voor complexen waarvan onzeker is of de gemaakte voorbereidingskosten in de toekomst wel (volledig) kunnen worden gedekt, vormen we een voorziening. Eventueel in een later stadium gerealiseerde opbrengsten kunnen worden verrekend met de getroffen voorziening.

3.7.5 De te verwachten resultaten van de lopende actieve complexen

In 2014 zijn de volgende actieve grondcomplexen in exploitatie, waarvoor op 25 juni 2013 de gemeenteraad de (geactualiseerde) exploitatieopzetten heeft vastgesteld.

Complex		GREX (per 01-01-2013)		Eindwaarde per
Woningbouwcomplexen				
14	Elst Zuid	€ 972.916	V	31-12-2014 ¹⁴
19	De Breekenhof Driel	€ 2.822.491	V	31-12-2015
71	Elst Centraal	€ 3.027.586	N	31-12-2018 ¹⁵
84	Heteren Centrum	<u>€ 330.368</u>	V	31-12-2015
	subtotaal	€ 1.098.189	V	
Bedrijvencomplexen				
53	De Merm Elst	€ 751.769	N	31-12-2016
55	De Merm Oost Elst	€ 571.238	N	31-12-2016
56	PvMG Zuid Heteren	<u>€ 5.260.069</u>	V	31-12-2016
	subtotaal	€ 3.937.602	V	
Totaal		€ 5.035.791	V	

N = Nadelig, V = Voordelig

3.7.6 Risico's grondexploitatie

De risico's die de gemeente Overbetuwe loopt met de uitvoering van de grondexploitatie zijn:

- Organisatorische risico's:
 - Nagekomen kosten bij de in het verleden afgesloten complexen;
 - Het niet kunnen verwerven van gronden;
 - Financiering van de geplande hoofdinfrastructuur (o.a. Tangentenstructuur te Elst);
 - De hogere boekwaarde dan de agrarische waarde van de niet in exploitatie zijnde grondcomplexen;
 - Het niet (volledig) toekennen van subsidies;
 - Bodemverontreiniging;
 - Archeologie;
 - Kosten die verband houden met de ruiming van munitie;
 - Onvoldoende ruimte voor de dekking van algemene kosten en rentekosten.
- Verhaalrisico's:
 - Het niet volledig kunnen verhalen van kosten bij ontwikkelaars (bijdrage voor het fonds "Bovenwijkse voorzieningen", planschade, ambtelijke kosten, e.d.).

¹⁴ Voor het complex Elst Zuid heeft in 2008 en 2012 tussentijdse winstneming plaatsgevonden van totaal € 1.072.000. Vooralsnog wordt er vanuit gegaan dat dit complex in 2014 wordt afgesloten.

¹⁵ Naar aanleiding van de negatieve uitspraak van de Raad van State zal in het najaar vna 2013 de ontwikkelingsstrategie worden geactualiseerd. De financiële consequenties die hieruit voortvloeien zijn vooralsnog niet inzichtelijk en zullen worden verwerkt in de jaarrekening 2013.

- Economische risico's:
 - Nadelige economische conjunctuur. Dit heeft vooral consequenties voor het tempo van gronduitgifte (bij zowel woningbouwgronden als bedrijventerreinen).

Door de afnemende economische activiteiten, als gevolg van de kredietcrisis, ontstaat er een vertraging in de uitvoering van de grondcomplexen die door projectontwikkelaars worden uitgevoerd. Omdat Overbetuwe voor het merendeel passieve grondcomplexen heeft, zijn de financiële gevolgen voor de gemeente beperkt. Wel is er een risico dat er vanuit de markt minder uren gevraagd worden voor de gemeente om deze complexen te begeleiden.

Bij de "actieve" complexen (complexen die geheel voor rekening en risico van de gemeente worden uitgevoerd) is het risico aanwezig van vertraging in de gronduitgifte. Hierdoor worden de investeringen in gronden en de kosten voor het bouwrijp maken later terugverdiend en ontstaan er renteverliezen. De resultaten van de grondcomplexen komen daardoor onder druk te staan.

Om deze risico's te kunnen dekken is een weerstandsvermogen noodzakelijk. Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen op een zodanige wijze dat het voorzieningenniveau ongestoord kan worden voortgezet. Door aandacht voor het weerstandsvermogen voor grondcomplexen en ruimtelijke projecten kan worden voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigingen.

Door de gemeente Overbetuwe zijn in 2002 de reserves bouwgrondexploitatie van de fusiegemeenten overgeheveld naar de algemene reserve. Hierdoor is er geen afzonderlijke buffer (weerstandsvermogen) meer aanwezig om mogelijke risico's te kunnen opvangen. Op basis van de bovengenoemde uitgangspunten zou het weerstandsvermogen voor het onderdeel grondexploitatie (per 31-12-2012) ca. € 3,0 mln. moeten bedragen.

Binnen de gemeente Overbetuwe is ervoor gekozen om de risico's ten aanzien van de grondcomplexen als volgt te dekken:

- Het treffen van specifieke voorzieningen voor verliescomplexen.
- Het treffen van een voorziening voor de mogelijk niet door te berekenen kosten.
- Het treffen van een voorziening voor de mogelijke afwaardering van complexen.

3.7.7 Bovenwijkse voorzieningen

In de jaren 2014 t/m 2017 wordt gewerkt aan de realisatie van de volgende grondcomplexen:

Complex	Programma	Looptijd t/m
---------	-----------	--------------

Actieve woningbouwcomplexen in exploitatie

14	Elst Zuid	ontwikkeling laatste woningen	t/m 2014
19	Breekenhof - Driel	bouw 397 woningen	t/m 2015
71	Elst Centraal actief	nader te bepalen	nader te bepalen
84	Centrumplan Heteren	woningen - winkels - maatschappelijk vastgoed	t/m 2015

Actieve bedrijvencomplexen in exploitatie

53	De Merm - Elst	uitgifte 10,7 ha. bedrijventerrein	t/m 2016
54	MTC - Oosterhout	afwikkeling panden	nader te bepalen
55	De Merm Oost - Elst	Ontwikkeling ca. 1,9 ha. Bedrijventerrein	t/m 2016
56	PvMG Zuid - Heteren	uitgifte 21,0 ha. bedrijventerrein	t/m 2016

Nog in exploitatie te nemen actieve woningbouwcomplexen

47	Molenstraat - Zetten	verkoop kavels	nader te bepalen
49	Tobbenhof - Elst	verkoop kavels	nader te bepalen
77	Noodvelden De Pas - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen

Nog in exploitatie te nemen actieve bedrijvencomplexen

70	Terrein den Hartog - Zetten	8 á 10 woonwerkunits (afhankelijk van uitkomsten ontwikkelingsvisie)	nader te bepalen
74	Spoorallee - Elst	Nader te bepalen	nader te bepalen
76	Terrein Loeffen - Zetten	Nader te bepalen (afhankelijk van uitkomsten ontwikkelingsvisie)	nader te bepalen
78	PvMG Zuid 2e fase - Heteren	uitgifte 3,0 ha. bedrijventerrein	nader te bepalen
100	Aamse Plas - Elst	Onderzoek ontwikkelingsmogelijkheden + demping	nader te bepalen

Passieve woningbouwcomplexen in exploitatie

2	De Woerden fase 4 - Herveld	32 woningen	t/m 2015
10	Molenzicht - Valburg	163 woningen	nader te bepalen
17	Stenenkamerstraat Herveld	21 woningen	t/m 2015
28	Vens Peperstraat - Oosterhout	22 woningen	t/m 2014
29	Erfstraat 4-10 - Randwijk	8 woningen	t/m 2014
38	Rijksweg Zuid 1-2-3 - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen

Nog in exploitatie te nemen passieve woningbouwcomplexen

6	De Hoge Wei - Oosterhout	80 á 100 woningen	nader te bepalen
7	Steenbeekstraat - Zetten	19 woningen	nader te bepalen
31	Zetten Zuid	woningbouw (nader te bepalen)	nader te bepalen
41	Pr. Irenestraat - Elst	woonzorgwoningen	nader te bepalen
42	Europaplein Noord - Elst	1600 m2 BVO detailhandel + appartementen	nader te bepalen
43	Gemeentehuis Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
44	Land van Tap - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
46	Sint Maartenstraat - Elst	nader te bepalen	nader te bepalen
48	Waaldijk 33 en 34 Slijk Ewijk	nader te bepalen	nader te bepalen
45	De Woerden fase 4 Noord - Herveld	nader te bepalen	nader te bepalen

Nog in exploitatie te nemen passieve bedrijvencomplexen

37	De Danenberg - Oosterhout	Ontwikkeling landschapspark ter compensatie van Park 15	nader te bepalen
57	Park 15 Oosterhout	Ontwikkeling bedrijventerrein 85 ha.	nader te bepalen
59	Aamse Poort Noord - Elst	Ontwikkeling bedrijventerrein	nader te bepalen
72	Veilingterrein - Zetten	Ontwikkeling bedrijventerrein	nader te bepalen

GEM Westeraam

12-23-24	Westeraam	bouw 2350 woningen	t/m 2017
----------	-----------	--------------------	----------

Bijlage I Meerjarenraming 2015-2017

A. Algemeen

Deze meerjarenraming geeft een indicatie van de verwachte begrotingssaldi in 2015 t/m 2017 op basis van de in deze bijlage en in het financiële hoofdstuk van deze begroting vermelde uitgangspunten. Tevens is rekening gehouden met structurele consequenties die voortvloeien uit eerdere heroverwegingsoperaties, de Jaarrekening 2012 en Voorjaarsnota 2013.

B. Voor afwijking nullijn maximaal € 138.000 beschikbaar

De nullijn houdt kort gezegd in dat er geen verhoging van begrotingsramingen plaatsvindt door prijsstijging en areaaluitbreiding (toename woningen/inwoners). In deze gemeente is al vele jaren een beperkte afwijking van deze nullijn toegestaan. Met ingang van begrotingsjaar 2005 is het totaalbedrag van de maximaal toegestane afwijking van de nullijn door de raad vastgesteld op € 275.000 (oorspronkelijke voorstel was € 550.000; in het kader van de bezuinigingen 2005 is dit bedrag gehalveerd). Vervolgens is naar aanleiding van de operatie Schatgraven dit resterende bedrag nogmaals gehalveerd en vastgesteld op **maximaal € 138.000** per jaarschijf.

De volgende onderdelen zijn sowieso van de nullijn uitgezonderd (verhogingen van deze onderdelen hoeven dus niet ten laste van de € 138.000):

4. hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden;
5. hogere netto uitkeringslasten bijstand, etc.;
6. verhoging van de salariskosten op basis van nieuwe CAO, e.d.

C. Aantallen woningen en inwoners

1.1 Toename aantal woningen:

Naar aanleiding van het in de Kadernota toegelichte onderzoek is het geraamde aantal nieuwbouwwoningen met ingang van 2014 verlaagd van 240 naar 180.

Toename aantal inwoners

Evenals in voorgaande meerjarenramingen is voor de toename van de aantallen woningen en inwoners het verhoudingscijfer 1 : 2 toegepast. Per nieuwe woning neemt het aantal inwoners dus gemiddeld met 2 toe. Dit is per jaar $2 \times 180 = 360$.

Op de volgende bladzijde treft u het cijfermatige deel van deze meerjarenraming aan en op de pagina's daarachter korte toelichtingen op de diverse onderdelen.

Meerjarenperspectief 2015-2017		2015 (€)	2016 (€)	2017 (€)
I. Nadelen (-)				
1.	Afval/riolering: 100% kostendekkend	0	0	0
2.	Financiële ruimte voor afwijking nullijn	-138.000	-138.000	-138.000
3.	<u>Van de nullijn uitgezonderde onderdelen:</u>			
	a. Ontwikkeling Personeelsbudget:			
	• jaarlijkse salarisverhogingen o.b.v. CAO 0,5%.	-91.000	-91.000	-92.000
	• verhoging fte's obv aantal inwoners/Berenschot	0	-146.000	0
	• correctie op totale formatie ivm nieuwe huisvesting	136.000	144.000	94.000
	• verhoging van aan salarisbudget gerelateerde uitgaven	-15.000	-20.000	-15.000
	• verhoging loonkosten/vergoedingen bestuur	-5.000	-5.000	-5.000
	• niet ingezette structurele loonruimte 2014	60.000	0	0
	Reservering fin. ruimte op P-budget voor nieuwe huisvesting	0	-144.000	-94.000
	b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden	-39.000	-40.000	-41.000
	c. Netto nadeel toename aantal WWB-ers	-221.000	pm	pm
4.	Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen Vitens	-8.000	-8.000	-8.000
Totaal nadelen		-321.000	-448.000	-299.000
II. Voordelen (+)				
1.	Algemene Uitkering:			
	a. algemene uitkering	-1.536.000	256.000	84.000
	b. stelposten doorschuiven kortingen naar doelgroepen	143.000	26.000	66.000
	totaal onderdeel 1 algemene uitkering	-1.393.000	282.000	150.000
2.	Netto toename OZB-opbrengst door nieuwbouw minus korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering	7.000	7.000	7.000
3.	Financiële ruimte door vrijvallende kapitaallasten minus jaarlijkse raming post onvoorzien	123.000	31.000	30.000
4.	Nog niet verwerkte voordelen heroverwegingsoperaties:			
	a. heroverwegingsresultaten Kadernota 2013	113.000	0	0
	b. uit de Heroverwegingsnota 2012	83.000	68.000	0
5.	Stapsgewijze afbouw bijdrage aan werkv. Presikhaaf			
Totaal voordelen		-1.067.000	388.000	187.000
Subtotalen voor- en nadelen		-1.388.000	-60.000	-112.000
Af: lasten PNL (2016 en 2017 stelposten)		-295.000	-500.000	-500.000
Bij: consequenties tariefsaanpassingen:				
	a. OZB 1,5%	94.000	95.000	97.000
	b. Diverse leges en overige heffingen 1,5%	16.000	16.000	16.000
Doorwerking begrotingsoverschot jaar ervoor		746.000	-827.000	-1.276.000
Overschot/Tekorten (-)		-827.000	-1.276.000	-1.775.000

I. Toelichting op de verwachte nadelen (zie corresponderende nummers in meerjarenraming)

1. Afval/riolering, 100% dekking

Geen nadere toelichting.

2. Afwijking nullijn

Zie toelichting op voorblad.

3. Van de nullijn uitgezonderde onderdelen

a. Ontwikkeling Personeelsbudget

Voor de toelichting op de toename van de salariskosten door verhoging van het aantal fte's (inclusief bezuiniging op totale formatie i.v.m. nieuwe huisvesting) en overige verhogingen verwijzen wij naar de afzonderlijke toelichting op het personeelsbudget in deze begroting.

b. Toename bijdragen aan samenwerkingsverbanden

Dit betreffen hogere bijdragen aan samenwerkingsverbanden voornamelijk door toename van de aantallen inwoners.

c. WWB en overige sociale uitkeringen

In de Programmabegroting 2014 is al rekening gehouden met een toename van het aantal WWB-ers met 81 (van 396 naar 477). In deze meerjarenraming zijn we ervan uitgegaan dat er in 2014/begin 2015 een verdere toename zal plaatsvinden met 23 tot 500 WWB-ers. In jaarschijf 2015 van deze meerjarenraming zijn de netto lasten van deze verwachte toename met 23 verwerkt (toename lasten – extra algemene uitkering = netto € 9.600 per WWB-er). Op basis van gegevens op het moment van samenstelling van deze meerjarenraming (eind juli 2013) wordt ervan uitgegaan dat zich het aantal uitkeringsgerechtigden daarna zal stabiliseren. Op basis hiervan zijn er in de jaarschijven 2016 en 2017 geen extra lasten opgenomen. Naast een bedrag van de algemene uitkering ontvangt de gemeente ook nog een gebundelde rijksuitkering voor de bekostiging van de uitkeringslasten. Die uitkering is o.a. afhankelijk van de ontwikkeling van de landelijke aantallen uitkeringsgerechtigden. Zoals tot nu toe gebruikelijk baseren wij de raming hiervan in de Programmabegroting op de nadere voorlopige beschikking over het lopende jaar (voor de Programmabegroting 2014, dus op de nadere voorlopige beschikking 2013).

In deze meerjarenraming ramen we op voorhand -gelet op de grote onzekerheid en het hieraan verbonden financiële risico's- geen mogelijke verdere toename van deze uitkering in de jaarschijven 2015 en volgende.

4. Afbouw voordeel verkoop preferente aandelen NV Vitens

De preferente aandelen die de gemeente had van Vitens zijn eind 2005 verkocht aan deze NV. De opbrengst zal aan de gemeenten in 15 jaarlijkse termijnen worden uitbetaald (via een leningconstructie). Naast de te ontvangen jaarlijkse aflossing, ontvangt de gemeente een jaarlijkse rentevergoeding over het nog niet afgeloste deel.

De eerste uitbetaling heeft plaatsgevonden in 2007. Deze jaarlijkse inkomst neemt jaarlijks af met ongeveer € 8.000 (rente over afgeloste deel voorgaand jaar). In 15 jaar zal Vitens de hele lening hebben afgelost en zullen de inkomsten hiervan dus geheel zijn afgebouwd.

II. Toelichting op de verwachte voordelen (zie corresponderende nummers in meerjarenramingen)

1. Algemene uitkering gemeentefonds

In deze meerjarenraming zijn de ramingen van de algemene uitkering gebaseerd op de Meicirculaire 2013.

De voordelige stelpost onder 1-b van € 51.500 in jaarschijf 2015 heeft betrekking op de verwachte kostenvermindering i.v.m. het voorgenomen besluit van het rijk om het aantal bestuurders te verlagen met ingang van dat jaar (voordeel is afgestemd op korting die in 2015 hiervoor is verwerkt in de algemene uitkering).

De kortingen onder 1-c en d zijn al kort toegelicht in de verschillenanalyse van het financiële hoofdstuk van deze Kadernota.

2. Toename netto OZB-opbrengsten door nieuwbouw (na aftrek korting inkomstenmaatstaf algemene uitkering)

De extra inkomsten wegens nieuwbouw zijn wat hoger dan de kortingen die het rijk toepast op de algemene uitkering via de inkomstenmaatstaf. Per saldo ontstaan er dus (relatief geringe) voordelen op deze onderdelen t.g.v. nieuwbouw.

3. Financiële ruimte door vrijval kapitaallasten, na aftrek nieuwe posten onvoorzien

Op dit onderdeel wordt de financiële ruimte geraamd die ontstaat doordat de boekwaarden van investeringen afnemen door jaarlijkse afschrijving (lagere rente en bij geheel wegvallen boekwaarde tevens vrijval afschrijvingsdeel). Aan de andere kant wordt er jaarlijks een bedrag voor "onvoorzien" geraamd in de begroting van ruim € 50.000 om kapitaallasten van nieuwe (onvoorzien) investeringen te dekken. Deze jaarlijkse raming van onvoorzien wordt in mindering gebracht op het voordeel van de vrijvallende kapitaallasten.

4. Resterende mutaties 1e fase schatgraven

Hieronder zijn totaalbedragen opgenomen van toekomstige voordelen van vastgestelde heroverwegingsvoorstellen. Bij de samenstelling van elke nieuwe begroting worden de voorstellen van de betreffende jaarschijf financieel verwerkt en vervolgens gerealiseerd.

Overige mutaties:

Programma Nieuwe Lasten (PNL)

Onder dit onderdeel zijn in jaarschijf 2015 de geraamde structurele lasten opgenomen uit het PNL bij deze begroting.

In de jaarschijven 2016 en 2017 zijn volgens de vaste gedragslijn stelposten opgenomen van € 500.000.

Extra opbrengsten tariefsverhogingen

In deze meerjarenraming is uitgegaan van tariefsverhogingen van o.a. de OZB en leges van gemiddeld 1,5% per jaar.

De extra tariefsverhoging o.b.v. heroverwegingsvoorstellen van bijv. de hondenbelasting met 5% per jaar is al verwerkt in onderdeel 4.

Doorwerking begrotingssaldi

Het eindsaldo van een voorgaande jaarschijf is in deze meerjarenraming steeds verwerkt in het saldo van de volgende jaarschijf (structurele doorwerking).

Bijlage II PNL 2014-2017

Nr.	Omschrijving	Team	Jaar uitv.	Invest. eenn. BCF	Reserves e.d.	Derden / grondexpl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Laaten 2014	Laaten 2015	Laaten 2016	Laaten 2017
	Programma Samenlevens												
1.a	Integrale Veiligheid	TBR	2014	27.000	27.000		0						
1.b	Beveiliging fietsenstallingen stations	TBR	2014					50.000		50.000			
2.	Nieuwbouw MFC Valburg												
a	Investeringsbedrag	TPR	2014	2.002.050			2.002.050		40	110.400			
b	Besparing op exploitatielasten (40.350 t.o.v. 66.800)	TPR	2014							-26.450			
3.	Voorbereidingskosten 3 decentralisaties												
a.	Voorbereidingskosten 3 decentralisaties 2014	Div	2014	962.000	662.000	300.000	0						
b.	Voorbereidingskosten 3 decentralisaties 2015	Div	2015	706.000	706.000		0						
	Terugstorting algemene reserve												
a	Terugstorting 2015	Div	2015		-220.000								
b.	Terugstorting 2016	Div	2016		-456.000								
c.	Terugstorting 2017	Div	2017		-456.000								
	(Ook terugstorting 2018 -236.000)												
	Programma Leren & Werken												
4.	Stimulering inhoudelijke samenwerking brede school												
a	Bidrag 2014	TOW	2014	40.000	40.000		0						
b	Bidrag 2015	TOW	2015	40.000	40.000		0						
5.	Investeringen huisv. onderwijs.	TBR	2014	16.192			16.192		15	1.508			
6.	Huisv. Democratische basisschool De Vallei												
a	Aanpassing gebouw	TBR	2014	10.000			10.000		40	543			
b	Eerste inrichting	TBR	2014	71.674			71.674		15	6.674			
	Programma Wonen												
	Programma Verkeer												
7.	Vergunninghoudersparkeren	TBR	2014					10.000		10.000			
8.	Fietsvoorziening Bammelseweg/Industrieweg Oost	TOW	2014	900.000		525.000	375.000		20	28.829			
	Programma Landschap & Recreëren												
9.	Veer Heteren - Renkum	TOW	2014					15.000		15.000			
10.	Uitvoering Woerdenproject	TOW	2014	50.000	25.000	25.000	0						
	Programma Reguliere Werkzaamheden												
11.	Archiefbewaarplaats (statisch):												
a	Structurele lasten 2014 (was op vorige PNL nog 7.500):	TIF	2014					43.000		43.000			
	(laarschijven 2015 en 2016 zijn vervallen)												
12.	Groenreconstructies:												
a	Groenreconstructies 2014	TBV	2014	25.000			25.000		15	2.328			
b	Groenreconstructies 2015	TBV	2015	25.000			25.000		15		2.328		
13.	Openbare verlichting												
a	2014 div. investeringen	TBV	2014	281.602			281.602		20	21.648			
b	verlaging onderhoud	TBV	2014					-5.900		-5.900			
c	2014 investeringen	TBV	2014						20	1.848			
d	verlaging onderhoud	TBV	2014					-18.737		-18.737			
e	2015 div. investeringen	TBV	2015	247.778			247.778		20	19.048			
f	verlaging onderhoud	TBV	2015					-5.900		-5.900			
g	2015 investeringen	TBV	2015						20	9.264			

Nr.	Omschrijving	Team	Jaar utv.	Invest. eenn. BCF	Reserves e.d.	Derden / grondexpl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
	h verlaging onderhoud	TBV	2015					-12.837			-12.837		
	i 2016 investeringen armaturen	TBV	2016	194.986			194.986		20			14.980	
	j 2016 investeringen masten	TBV	2016	245.147			245.147		40			13.322	
	k verlaging onderhoud	TBV	2016					-18.737				-18.737	
14.	Wegplan:												
	a Hyacinthenstraat Heteren	TBR	2014	152.210			152.210		20	11.701			
	b Weteringsewal Elst	TBR	2014	269.858			269.858		20	20.746			
	c Stationsstraat Zetten	TBR	2015	717.649			717.649		20		55.170		
15.	Vogelbuurt Driel												
	a Vogelbuurt Driel 2014	TBR	2014	233.000			233.000		20	17.912			
	b Vogelbuurt Driel 2015	TBR	2015	233.000			233.000		20		17.912		
	c Vogelbuurt Driel 2016	TBR	2016	233.000			233.000		20			17.912	
	a Vogelbuurt Driel 2017	TBR	2017	233.000			233.000		20				17.912
16.	Reconstructie Koninpin Julianastraat te Randwijk	TBV	2015	110.000			110.000		20		8.456		
17.	Vervanging asfalttribelsiroken												
	a Weteringsewal tussen Lodisestraat en A50	TBV	2015	195.500			195.500		20		15.029		
	b Weteringsewal tussen A50 en Slopestraat	TBV	2016	211.600			211.600		20			16.267	
18.	Centrumplan Elst												
	a Investeringskosten 2014	TPR	2014	2.202.739	PM	68.260	1.250.000		20	96.095			
	b Investeringskosten 2015	TPR	2015	2.240.849	PM	70.991	1.250.000		20	96.095			
19.	Deelname ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem)												
	a Deelname ODRA 2014 (netto)	TVG	2014	145.034	145.034								
	b Deelname ODRA 2015 (netto)	TVG	2015	94.932	94.932								
	c Deelname ODRA 2016 (netto)	TVG	2016	43.231	43.231								
	d Deelname ODRA 2017 (netto)	TVG	2017	0	0								
20.	Elst Zuidooit												
	a Pilot energiescans Elst Zuidooit: kansen duurzame ener	TOW	2014	40.000	20.000	20.000	0						
21.	Klimaat												
	a Klimaat	TBR	2014	50.000	50.000		0						
22.	Minimabeleid												
	a Minimabeleid eenmalige kosten	TBR	2014	10.000	10.000		0						
	b Minimabeleid structurele kosten	TBR	2014					67.750		67.750			
23.	Nieuwe I&A-beleidsplan												
	a Vervangingsinvesteringen hardware 2014	TIF	2014	182.960			182.960		5	41.677			
	b Softwareplan 2014 - eenmalige lasten	TIF	2014	264.170	264.170		0						
	c Softwareplan 2014 - structurele lasten	TIF	2014					255.378		255.378			
	d Projecten 2014 - eenmalige lasten	TIF	2014	185.000	185.000		0						
	e Projecten 2014 - structurele lasten	TIF	2014					48.539		48.539			
	f Exploitatiekosten ICT	TIF	2014					69.618		69.618			
	g Vrijvallen structurele lasten	TIF	2014					-54.823		-54.823			
	h Vervangingsinvesteringen hardware 2015	TIF	2015	180.433			180.433		5	41.101			
	i Projecten 2015 - eenmalige lasten	TIF	2015	75.000	75.000		0						
	j Vervangingsinvesteringen hardware 2016	TIF	2016	187.117			187.117		5			42.624	
	k Projecten 2016 - eenmalige lasten	TIF	2016	75.000	75.000		0						
	l Vervangingsinvesteringen hardware 2017	TIF	2017	35.900			35.900		5				8.178
	m Projecten 2017 - eenmalige lasten	TIF	2017	75.000	75.000		0						
24.	Energiebesparingsmaatregelen gemeent. gebouwen	TBV	2014	15.000	15.000		0						

Nr.	Omschrijving	Team	Jaar uitv.	Invest. eenn. BCF	Reserves e.d.	Derden / grondexpl.	Netto inv. eenmalig	Expl. last	Afschr. term.	Lasten 2014	Lasten 2015	Lasten 2016	Lasten 2017
				14.515.611	1.400.367	1.009.251	9.169.656	497.174		815.284	245.666	86.378	26.090
	Algemene reserve 2014;			1.423.204				uit-	2013	29.964			
	Algemene reserve 2015;			695.932				putting	2014	-180.955	180.955		
	Algemene reserve 2016;			-337.769				50%	2015	-132.202	-132.202	132.202	
	Algemene reserve 2017;			-381.000					2016			-52.558	52.558
									2017				-13.045
									Tot. netto lasten	664.294	294.419	166.022	65.603
									Aanvulling 2016 en 2017 tot maximum stelpost			333.978	434.398
									Stelpost 2016 en 2017			500.000	500.000

PNL 2014-2017 / 7 augustus 2013 / MB

Toelichting op de PNL-posten

1a. Integrale Veiligheid

Integrale Veiligheid levert een betere kwaliteit van de leef- en woonomgeving door verhoging van de objectieve en subjectieve veiligheid voor alle inwoners van de gemeente.

In het kader van Schatgraven is destijds bepaald dat per 2014 een structurele bezuiniging op het budget Integrale Veiligheid wordt doorgevoerd, omdat sprake is van een bovenwettelijke taak. Dit houdt in dat het huidige budget voor Integrale Veiligheid van €37.123 geheel komt te vervallen. Bij nader inzien heeft het vervallen van dit gehele budget per 2014 consequenties voor lopende afspraken die bijdragen aan een betere kwaliteit van de leef- en woonomgeving, zoals

- deelname burgernet
- verkeersborden t.b.v. verkeerscampagnes
- verkeersregelaars
- AED opleiding dorps- en wijkraden
- preventieactiviteiten jaarwisseling
- overige preventieactiviteiten (folders, Waaks etc.)
- JOW (training/workshop partners, aanpak van overlastplekken)

Het voorstel is om via een PNL post voor het jaar 2014 éénmalig budget toe te kennen, omdat de Nota Integrale Veiligheid 2010-2014 dit jaar wordt geëvalueerd. Aan de hand van de evaluatie en de (eventuele) nieuwe nota kan dan, vanuit de inhoud, bepaald worden welk budget vanaf 2015 noodzakelijk is.

1b. Beveiliging fietsenstallingen stations Elst en Zetten

In 2005 is het project 'stop fietsendiefstal station Elst' gestart, met gratis toezicht op de gestalde fietsen. Het doel van het project was tweeledig: aan de ene kant het verhogen van de veiligheid en leefbaarheid in de breedste zin en aan de andere kant het activeren van een bepaalde groep uitkeringsgerechtigden (Wet Werk en Bijstand (WWB) deelnemers van de afd. Sociale Zaken) om zo de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen.

In het kader van bezuinigingen heeft de raad besloten het budget hiervoor in te trekken. Dit houdt in dat we het huidige project niet kunnen voortzetten.

Vanaf 1 januari 2014 willen we een nieuw en financieel voordeliger project opzetten om het aantal fietsdiefstallen op de stations in Elst en Zetten laag te houden of te verminderen en het veiligheidsgevoel te verhogen.

Overbetuwe heeft twee treinstations. We willen het project inzetten op beide stations.

Het doel van het nieuwe project moet zijn gratis (beperkt) toezicht op de fietsenstallingen, voorlichting en handhaving. Sociale activering moet hierin buiten beschouwing gelaten worden. Hiervoor worden drie varianten uitgewerkt en aan u voorgelegd.

In het PNL is in jaarschijf 2014 op basis van een voorlopige inschatting een structureel bedrag opgenomen van € 50.000 voor de uitvoering.

2. Nieuwbouw MFC Valburg

Op 27 november 2012 heeft het college ingestemd met de bestuursopdracht voor een nader onderzoek naar de haalbaarheid van een multifunctioneel centrum (MFC) in Valburg. Tijdens de behandeling van de Kadernota 2014 heeft de gemeenteraad zich in meerderheid uitgesproken voor de realisatie van een nieuw MFC Valburg op de locatie bij het Wapen van Valburg. De financiële consequenties hiervan zijn opgenomen op het PNL 2014-2017.

3. Voorbereidingskosten 3 decentralisaties

U heeft op 25 juni 2013 bij de behandeling van de Kadernota 2014 motie 1 aangenomen over de voorbereidingskosten van de decentralisaties. Hiermee heeft u aangegeven het acceptabel te vinden dat er, in aanvulling op de door het rijk beschikbaar gestelde voorbereidingsbudgetten, door de gemeente extra financiële middelen worden vrijgemaakt voor een gedegen voorbereiding. Deze extra middelen moeten binnen drie jaar gecompenseerd worden ten laste van budgetten die het rijk voor de uitvoering beschikbaar stelt.

Concreet betekent het bovenstaande dat er door de gemeente extra voorbereidingsbudgetten beschikbaar gesteld zullen worden ten laste van de algemene reserve. Binnen drie jaar na de beschikbaarstelling hiervan dienen deze middelen weer terug te vloeien naar de algemene reserve ten laste van de door het rijk beschikbaar gestelde uitvoeringsbudgetten. Dit betekent dus ook dat de structurele uitvoeringskosten in die jaren lager zullen moeten zijn dan de door het rijk beschikbaar gestelde uitvoeringsbudgetten waarop het rijk al een forse efficiencykorting toepast.

Wij hebben ervoor gekozen om niet op voorhand een post onvoorzien op te nemen. Gelet de risico's en onduidelijkheden omtrent de 3 decentralisaties willen wij u er wel op wijzen dat een post onvoorzien in de toekomst mogelijk nodig zal zijn.

4. Stimulering inhoudelijke samenwerking brede school

In november 2012 heeft de raad een budget voor de inhoudelijke samenwerking vastgesteld voor de begrotingsjaren 2013, 2014 en 2015. De motivering hiervoor is ontleend aan het programmacontract Leren en Werken, waarin het volgende doel centraal staat: 'We bieden onze inwoners de kans om zich van jongs af aan optimaal te ontwikkelen richting arbeidsmarkt'. We zetten daarom onder andere in op de onderwijsfase, waarvan de samenwerking van organisaties die zich bezighouden met de ontwikkeling van kinderen deel uitmaakt. Deze motivering voor de inhoudelijke samenwerking staat nog steeds overeind. Wel is het zo, dat we randvoorwaarden hebben gesteld aan de gemeentelijke inzet:

'De gemeentelijke bijdrage aan procesbegeleiding verstrekken we op voorwaarde dat de partners zelf voor cofinanciering zorgen' (PNL-aanvraag 2012).

Naast het activiteitenbudget van € 20.000 is een bijdrage van de gemeente à € 20.000 voor procesbegeleiding dus alleen mogelijk als de partners zelf de overige middelen (ongeveer een gelijk bedrag) bij elkaar krijgen. Op dit moment is dat nog niet het geval, hoewel er in mei een eerste stap wordt gezet. Wij willen daarom dit kalenderjaar afwachten of de partners erin slagen co-financiering te realiseren.

Als dat niet gebeurt, zullen wij volgend jaar adviseren deze PNL-post (uit 2012) ter hoogte van € 20.000 voor procesbegeleiding te schrappen. In dat geval blijft alleen het budget à € 20.000 voor activiteiten over en komt de € 20.000 euro voor procesbegeleiding niet ten goede aan de activiteiten.

5. Investerings Onderwijshuisvesting

Door toename van het leerlingenaantal bij De Zonnepoort en De Elstar (brede school Westeraam) is met ingang van 2014 meer geld nodig voor de uitbreiding van de eerste inrichting. Dit is een wettelijke taak. Op basis van de leerlingenprognoses uit 2012 is berekend hoeveel dit moet zijn. Hiervoor zijn de vastgestelde normbedragen voor 2013 gebruikt.

De toekenning vindt plaats via het Integraal huisvestingsplan. Daarbij worden ook de werkelijke leerlingaantallen gebruikt. Als de groei minder is, ontvangt het schoolbestuur ook minder geld. Om kinderen goed onderwijs te kunnen bieden, is het nodig dat de school beschikt over voldoende leermiddelen en meubilair voor deze kinderen.

6. Huisvesting democratische basisschool De Vallei

Per 1-8-2014 start een nieuwe school in de gemeente, democratische basisschool De Vallei. Wij moeten aan deze school adequate huisvesting bieden en de eerste inrichting (meubilair en leermiddelen) bekostigen. Medegebruik in een bestaande school is een voorliggende optie. Voor de berekening van de benodigde vierkante meters aan huisvesting en inrichting is uitgegaan van 50 leerlingen en het normbedrag voor 2013. De toekenning vindt plaats via het Integraal huisvestingsplan. Daarbij worden ook de werkelijke leerlingaantallen gebruikt. Als de groei minder is, ontvangt het schoolbestuur ook minder geld. Om kinderen goed onderwijs te kunnen bieden, is het nodig dat de school beschikt over adequate huisvesting en voldoende leermiddelen en meubilair voor deze kinderen.

7. Vergunninghoudersparkeren

Door de komst van een betaalde P+R garage bij station Elst moeten maatregelen getroffen worden om parkeeroverlast door treinreizigers in de omliggende wijken te voorkomen. Het invoeren van vergunninghoudersparkeren is hiervoor de beste maatregel en is inmiddels juridisch vastgelegd in de Parkeerverordening gemeente Overbetuwe 2013. De raad heeft bij de vaststelling van de Verordening parkeerbelasting gemeente Overbetuwe 2013 besloten om voor parkeervergunningen geen structurele kosten in rekening te brengen bij de omwonenden en bedrijven. Voor de jaarlijkse beheerskosten van het vergunninghoudersparkeren moet een bedrag in de begroting opgenomen worden. Op basis van de resultaten van de gehouden parkeerenquête en een stappenplan voor de invoering zijn de benodigde kosten uitgewerkt. In het kader van het ontwerp aanwijs- en verkeersbesluit kiest het college ervoor de jaarlijkse lasten op te voeren als PNL-post voor de Kadernota 2014. Deze jaarlijkse beheerskosten van het vergunninghoudersparkeren rondom station Elst bestaan uit productiekosten van de vergunningen en kraskaarten en de jaarlijkse monitoring. In totaal gaat het om een bedrag van € 10.000.

De overige kosten van het vergunninghoudersparkeren zijn als volgt gedekt:

- eenmalige ontwikkel- en implementatiekosten worden gedekt in de grondexploitatie van het project Elst Centraal.
- jaarlijks terugkerende ambtelijke uren voor o.m. het verstrekken van vergunningen en handhaving zijn op te vangen binnen het bestaande personeelsbudget.

8. Fietsvoorziening Bemmelseweg/Industrieweg Oost

Programmadoel

- Een optimaal verkeer- en vervoernetwerk
- Gebruik fiets aantrekkelijker maken
- Het verbeteren van ketenmobiliteit

Toelichting

Onlangs is de vrijliggende fietsvoorzieningen aangelegd langs de Industrieweg Oost en Olympiasingel. Daarnaast wordt het RijnWaalpad aangelegd aan de oostzijde van de A325 en komt er een vrijliggende fietsvoorziening langs de Kattenleger (verbinding Bommel). De ontbrekende schakel binnen het (regionale) fietsnetwerk is het weggedeelte Industrieweg Oost/Bemmelseweg. Deze route wordt al veel gebruikt door fietsers (o.a. scholieren). De verwachting is dat dit gebruik verder zal toenemen door de hierboven genoemde ontwikkelingen.

Met de aanleg van een vrijliggende fietsvoorziening van de rotonde Olympiasingel tot aan de bebouwde komgrens ontstaat een aantrekkelijke route op het bedrijventerrein. Die vervolgens aansluit op het RijnWaalpad en onderdeel uitmaakt van de verbinding tussen Elst – Bommel. De maatregel maakt onderdeel uit van de uitvoeringsmaatregelen Masterplan herontwikkeling De Aam in Elst. De totale uitgaven zijn geraamd op € 900.000 (excl. compensabele btw). Er is een bijdrage beschikbaar van de provincie van € 150.000 vanuit de subsidie herstructurering De Aam.

Bij de Stadsregio is een bijdrage gevraagd van € 375.000 (voorwaarde is 50% co-financiering). De netto uitgaaf komt hiermee uit op € 375.000 (excl. compensabele btw). Dit houdt in dat als de bijdrage van de Stadsregio niet wordt verkregen het project niet zal worden uitgevoerd.

9. Veer Heteren – Renkum

Programmadoel

Het verbeteren van de toeristische en recreatieve mogelijkheden op basis van Overbetuwe kwaliteiten. Daarnaast past het veer Heteren-Renkum goed bij het gekozen thema 'Fiets' van de programma's Verkeer en Landschap & Recreëren.

Toelichting en relatie met programmadoel

Het project geeft invulling aan Toekomstvisie+, het Landschapsontwikkelingsplan en beleidsplan Recreatie en Toerisme om het recreatieve netwerk uit te breiden. Om de toegankelijkheid van de uiterwaarden en de achterliggende gebieden aan beiden zijden van de rivier te verbeteren willen de gemeenten Overbetuwe en Renkum een veerverbinding tussen Heteren en Renkum realiseren. Dit zal de toeristische infrastructuur (fietsknooppuntensysteem) van Betuwe en Veluwe verbinden en versterken. Hierdoor wordt de toeristische aantrekkelijkheid van de regio vergroot wat de positie van beide projectgemeenten op dit punt ten goede zal komen.

De realisatie van de veerverbinding wordt gefinancierd door een financiële bijdrage uit het project Randwijkse Waarden en de verkregen subsidie van de regiocontracten. Voor de exploitatie van de veerverbinding is een jaarlijkse financiële bijdrage noodzakelijk van de gemeente Overbetuwe. De jaarlijkse exploitatie van het veer Heteren – Renkum dient te worden betaald door de gemeenten Overbetuwe, Renkum en een financiële bijdrage uit het verenigingsfonds van de provincie. De financiële bijdrage van de gemeente Overbetuwe bedraagt € 15.000 excl. compensabele BTW.

10. Uitvoering Woerdenproject

Het project geeft invulling aan Toekomstvisie+ en het Landschapsonwikkelingsplan om de eigenheid en kenmerken van het landschap te behouden en te versterken. Woerden, het betuwse woord voor terpen, zijn kenmerkende landschapselementen van het rivierengebied. Deze oude kunstmatige hoogtes geven aan hoe in vroegere tijden werd gestreden tegen het water met als doel een woonplek te maken waar men veilig was bij hoog water.

De gemeente Overbetuwe heeft samen met de gemeenten Neder-Betuwe en Lingewaard een rapport opgesteld, waarin de achtergronden van de woerden nader worden toegelicht en 8 voorbeelden van woerden per gemeente zijn opgenomen. Op basis van dit plan wordt de realisatie georganiseerd. In het najaar 2013 worden de woerdeigenaren geïnformeerd over de realisatie.

11. Archiefbewaarplaats

Via het PNL wordt jaarlijks een bedrag geraamd voor het overbrengen van een deel van het statische archief naar het Gelders Archief in Arnhem. In 2014 moet 500m bouwvergunning overgedragen worden plus aanvullend 80m regulier archief. De overdracht naar het Gelders Archief vindt in periode-blokken plaats. Na de overdracht in 2014 hoeft er tot 2030 geen overdracht meer plaats te vinden.

De financiële gevolgen hiervan zullen zijn:

- een PNL post 2014 € 43.000 (aanvullend op reeds beschikbaar budget van € 90.000);
- Voorlopig gaan jaarlijkse uitbreiding meer, geen PNL ramingen vanaf 2015.

12. Groenreconstructies

Dit betreft de voortzetting van de ingezette lijn vanaf de begroting 2007.

13. Openbare verlichting

In het nieuwe vastgestelde beleidsplan openbare verlichting is een doorkijk gegeven voor de komende 8 jaar. In deze 8 jaar willen we de opgelopen vervangingsachterstand wegwerken. De benodigde investeringen 2013-2020 bedragen per jaar gemiddeld € 416.000. Het huidige onderhoudsbudget kan fors omlaag. De besparing op de exploitatie is zelfs groter dan de extra kapitaallasten.

In het plan openbare verlichting wordt opgenomen dat de afschrijving op masten wordt gewijzigd naar 40 jaar (was 20 jaar). De hogere investeringen en de (deels) langere afschrijvingstermijnen leiden tot iets hogere kapitaallasten. De besparingen op het onderhoud zijn groter dan de hogere kapitaallasten.

14. Wegenplan

a. Hyacintenstraat Heteren

Na de afronding van Liefkeshoek, de openbare ruimte herinrichten en het asfalt vervangen door klinkers.

b. Weteringsewal Elst

Betreft gedeelte Weteringsewal gelegen tussen de A325 en de Logtsestraat. De bestaande asfaltribbelstroken zijn zo slecht dat deze vervangen moeten worden. Bij de aanleg van nieuwe ribbelstroken maken we gebruik van beton, omdat dit materiaal duurzamer is.

c. Stationsstraat Zetten

Stationsstraat / Hoofdstraat in Zetten vanaf de Wageningsestraat tot de Veldstraat herinrichten. Eerste deel na nieuwbouw van Zetten Zuid en tweede deel inrichten als 30 km zone.

15. Vogelbuurt Driel

Dit project moet ervoor zorgen dat de openbare ruimte in deze wijk op basisniveau blijft. Door middel van dit integrale project willen we in deze naoorlogse wijk de riolering vervangen plus een hemelwaterriool aanleggen in combinatie met het afkoppelen van dakafvoeren, de openbare ruimte herinrichten en de openbare verlichting vervangen en tevens dimmen. Dit project loopt door tot en met 2018. De benodigde budgetten voor riolering en openbare verlichting komen respectievelijk uit het GRP en het onderhoudsbudget straatverlichting.

16. Reconstructie Koningin Julianastraat te Randwijk

De Koningin Julianastraat te Randwijk tussen Prins Bernardstraat en Kerkstraat is een herinrichting gewenst i.v.m. met groen en parkeren. De Koningin Julianastraat verkeert in een dusdanige staat dat met onderhoudsmaatregelen niet meer kan worden volstaan. Dit wegvak dient te worden gereconstrueerd. Het asfalt wordt vervangen door klinkers en krijgt dezelfde inrichting als de andere zijde van de Koningin Julianastraat tussen de Erfstraat en de Prins Bernardstraat (heringericht 2011).

17. Weteringsewal tussen Logtsestraat en A50 (verv. asfaltribbelstrook)

Langs de Weteringsewal tussen Logtsestraat en A50 en langs de Weteringsewal tussen A50 en de Slopestraat liggen asfaltribbelstroken. Deze stroken zijn op veel plaatsen bezweken. Voor de verkeersveiligheid is vervanging door grasbetonkeien gewenst.

18. Centrumplan Elst

Bij de vaststelling van de begroting 2013 is door de raad een amendement aangenomen dat het taakstellend budget voor de herinrichting (na aftrek van de bijdrage uit het GRP) maximaal € 3 miljoen mag bedragen. Via de jaarschijf 2013 van het PNL 2013-2016 is al een netto investeringsbudget van € 500.000 beschikbaar gesteld. In bijgevoegd PNL is in de jaren 2014 en 2015 een netto investeringsbedrag van in totaliteit € 2,5 miljoen opgenomen.

19. Deelname ODRA

In 2012 heeft u ingestemd met deelname aan de Gemeenschappelijke Regeling Omgevings-Dienst Regio Arnhem. Deze regeling is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers inzake vergunningverlening, toezicht en handhaving van het omgevingsrecht. Onder de belangen van de deelnemers wordt tevens begrepen het belang van een goede samenwerking tussen de omgevingsdiensten in Gelderland. De omgevingsdienst is tot stand gekomen naar aanleiding van een rapport van de commissie Mans en het besluit van het Rijk om omgevingsdiensten in te stellen. Door samenwerking binnen omgevingsdiensten kunnen overheden voldoen aan kwaliteits- en kwantiteitseisen. Gemeente Overbetuwe heeft naast de basistaken de taken op grond van de Wet milieubeheer bij de ODRA ondergebracht. De ODRA is per 1 april 2013 operationeel geworden.

De bedragen op het PNL zijn netto bedragen. Bruto zijn de financiële consequenties als volgt: (bedragen zijn cumulatief en conform raadsbesluit 2012)

	2014	2015	2016	2017
Bijdrage RUD	441.949	429.875	416.202	410.999
Aframing brutoloonkosten	-172.497	-172.497	-172.497	-172.497
Frictie nieuwe taken RUD	22.380	22.380	22.380	22.380
Vrijval inhuurbudget Veiligheid	-58.820	-58.820	-58.820	-58.820
Vrijval inhuurbudget Vergunningen	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Vrijval overige budgetten	-9.950	-9.950	-9.950	-9.950
Taakstelling afbouw overhead/intern/extern/ te bereiken efficiency	-38.028	-76.056	-114.084	-152.112
Bijdrage algemene reserve	145.034	94.932	43.231	0

20. Elst Zuidoost

Om aanspraak te maken op provinciale subsidiegelden heeft de provincie aangegeven dat in Elst Zuidoost ook projecten met een duurzaamheidskarakter gegenereerd moeten worden. Om daaraan te voldoen, is gezocht naar een project dat ook in het voordeel van de ondernemers kan werken. Daarom wordt een project opgezet om ondernemers energiescans aan te bieden. Uiteraard wordt het deelnemersaantal jaarlijks gemaximeerd. Voor het project moet een uitvoeringsplan worden opgesteld. Het project wordt in samenwerking met het Klimaatbureau uitgevoerd. Via het PNL 2012-2016 is al een bedrag van € 45.000 beschikbaar gesteld.

21. Klimaat 2014

Het college heeft op basis van de nota 'Overbetuwe naar klimaatneutraal' de eerste stappen gezet in de uitvoering van het gemeentelijk klimaatbeleid. De looptijd van het beleid was vier jaar (tot en met 2012) en had een hoog ambitieniveau. De hoge ambitie is ingezet om een duidelijk signaal over de klimaatambities van de gemeente te laten zien. In de toekomstvisie+ werd duurzaamheid benoemd als één van de kwaliteitskenmerken door alle gemeentelijke programma's heen. Op basis van de eerste bevindingen in het evaluatierapport concluderen wij dat de gemeentelijke organisatie mooie resultaten heeft geboekt. De hiermee behaalde resultaten en ervaringen zijn bruikbaar bij het formuleren van toekomstig beleid. De planning van het bespreken van de evaluatie van het klimaatbeleid met de gemeenteraad is voorzien in het derde kwartaal van 2013. Deze evaluatie en het integreren van het klimaatbeleid in het nieuwe milieubeleidsplan per 2015 geeft een tussenperiode die geborgd dient te worden om onze ambitie op het gebied van klimaat op niveau te houden.

Het voorstel is om via een PNL post voor het periodejaar 2014 éénmalig budget van €50.000 toe te kennen, omdat de Klimaatnota dit jaar geëvalueerd wordt. Aan de hand van de evaluatie en de (eventuele) implementatie binnen het Milieubeleidsplan vanaf 2015 kan dan, vanuit de inhoud, bepaald worden welke budget vanaf 2015 noodzakelijk is.

22. Minimabeleid

Het budget voor het minimabeleid in 2013 is vastgesteld op het niveau van 2008, ondanks het feit dat de afgelopen jaren de uitgaven zijn gestegen. In 2009 is in Overbetuwe een campagne gevoerd, hierdoor zijn de aanvragen toegenomen. Met het budget dat op dit moment beschikbaar is, zullen we in de toekomst alleen maar onze wettelijke taken kunnen uitvoeren (Bijzondere bijstand en Langdurigheidstoeslag). Dit betekent dat er geen ruimte meer is voor een gemeentelijk minimabeleid. We moeten er dan wel rekening mee houden dat de uitvoeringskosten toenemen, omdat er meer individuele aanvragen bijzondere bijstand worden ingediend.

Wij leggen de raad in 2013 een nieuw minimabeleid voor. Met dit nieuwe beleid, in aansluiting op de door de raad vastgestelde startnotitie, willen we het volgende bereiken: stimuleren van participatie en aandacht hebben voor de kwetsbare groepen in de Overbetuwse samenleving, modernisering van onze minimaregelingen en grip houden op de uitgaven (lees openeindregeling). Op basis van de ervaringen uit het verleden zien we dat jaarlijks sprake was van een 'budgetoverschrijding' van circa €200.000. Met de pijlers uit het nieuwe Minimabeleid, gebaseerd op de uitgangspunten van de startnotitie, brengen we dit terug naar circa € 67.750.

23. Nieuwe I&A-beleidsplan

Begin 2013 is het Informatieplan Overbetuwe 2013-2017 vastgesteld. De kern daarvan was, dat de (automatische) vrijval van middelen niet meer het jaarbudget bepaalt. De bedrijfsvoering moet gegarandeerd zijn. Voor aanvullende middelen behoort een afweging plaats te vinden zoals dat ook voor de overige PNL posten het geval is.

a, h, j en l: Het investeringsplan hardware geeft inzicht in de noodzakelijke investeringen. Het gaat dan uitsluitend om de vervangingsinvesteringen. Het totale investeringsbedrag t/m 2017 bedraagt: € 835.349.

b. en c.: (softwareplan) Microsoft Office en Exchange 2003 dienen te worden vervangen omdat de ondersteuning van deze sterk verouderde versies ophoudt. Als Office vervangen wordt, moet ook de Mit-office daarop worden aangepast (een upgrade d.m.v. iWriter). Ook de modules voor burgerzaken moet vervangen worden. Naast de huur en/of licentierechten moeten we ook rekening houden met invoeringskosten en kosten van opleidingen. Eenmalige extra kosten: € 264.170. De toename van de jaarlijkse lasten bedraagt € 311.378, excl. de vrijval van middelen.

d. en e.: (projecten) Op basis van het informatieplan is een eerste opzet gemaakt van de in 2014 op te pakken projecten. De belangrijkste zaken hieruit zijn de verbetering van het procesmanagement/ managementinformatie en de werkzaamheden ter verbetering van het plaats- en tijdonafhankelijk werken. De eenmalige kosten voor de projecten worden ingeschat op € 165.000 plus een toename van de structurele lasten van € 48.539.

i, k en m: Voor de projecten van 2015 t/m 2017 wordt uitgegaan van € 75.000 per jaar aan projectkosten.

f.: (exploitatiekosten ICT) Aan de hand van de kosten van 2012 is, ter versterking van het beheer, een nieuwe indeling gemaakt in kostensoorten. De meeste exploitatielasten komen jaarlijks terug. Voorbeelden: licentiekosten software, servicecontracten en abonnementen. Daarnaast doen zich elk jaar weer incidentele kosten voor. Gelet op de kostenoverschrijdingen uit het verleden is een groot deel daarvan als structureel aan te merken. Hogere structurele lasten: € 79.613.

g. (vrijvallende structurele lasten): De financiële restantruimte voor een drietal reeds beschikbaar gestelde kredieten komt te vervallen. Tevens vervalt het onderhoud/huur van bestaande applicaties. Voordeel: € 54.823.

24. Energiebesparende maatregelen gemeentelijke gebouwen

Het gevraagde bedrag is gerelateerd aan de in 2009 vastgestelde Klimaatnota met betrekking tot in te zetten besparingacties voor het gemeentelijke vastgoed. Daarbij is ingezet op een hoge ambitie om een duidelijk signaal af te geven over de klimaatambities van de gemeente.

Voor gebouwmanagement en de daaraan verbonden maatregelen is budget nodig. Met betrekking tot energiebesparing en CO₂-reductie valt hier nog veel te winnen wat tegelijkertijd bijdraagt aan de gemeentelijke ambitie en doelstelling. Daarnaast is er per 1 januari 2013 een wettelijke verplichting voor energielabeling voor overheidsgebouwen met een BVO van > 500m². Dit is één van de verplichtingen die voortvloeit uit aanscherping van de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) voor overheidsgebouwen. Die verplichting stelt ook eisen aan methoden om de energiestatistiek te berekenen, de energiecificering van gebouwen en regelmatige keuring van verwarming en airconditionersystemen. Met deze eisen moet de energiegebruik- en CO₂ worden gereduceerd. De richtlijn bepaalt ook dat alle nieuwe gebouwen waar overheden de eigenaar van is vanaf 1 januari 2019 bijna energie/CO₂-neutraal moeten zijn.

De investering heeft een terugwineffect: lager energieverbruik en CO₂-reductie. Zonder investeringen in gebouwmanagement en fysieke maatregelen is een energiebesparing niet haalbaar.

Bijlage III Toelichting reserves en voorzieningen 2014-2017

Reserves

Onderdeel A: Algemene reserve

10001 Algemene reserve

Bestemming

- deels buffer voor opvang eenmalige risico's
- andere deel in principe vrij aanwendbare middelen om eenmalige (grote) uitgaven te dekken

Achtergrondinformatie

In de paragraaf weerstandsvermogen bij de programmabegroting worden o.a. de risico's, die beslag leggen op eenmalige dekkingsmiddelen zoveel mogelijk uitgedrukt in bedragen en vindt er een confrontatie plaats met de beschikbare eenmalige dekkingsmiddelen, waarvan de algemene reserve de belangrijkste is.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	1.461.326
mutatie in 2014	-691.833
Saldo 1-1-2015	769.493
mutatie in 2015	2.170.485
Saldo 1-1-2016	2.939.978
mutatie in 2016	6.250.689
Saldo 1-1-2017	9.190.667
mutatie in 2017	1.293.157
Saldo 31-12-2017	10.483.824

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Zie overzicht verderop. In deze meerjarenraming is nog geen rekening gehouden met eventuele extra onttrekkingen voor Elst Centraal naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State.

Onderdeel B: Bestemmingsreserves (BR)

Bestemmingsreserves algemeen

12106 BR bovenwijkse voorzieningen

Bestemming

Dekking van kosten van voorzieningen, die niet alleen van belang zijn voor één bepaald gebied maar voor meerdere wijken van nut zijn.

Achtergrondinformatie

In deze reserve worden ten laste van grondexploitaties vaste bedragen per m2 gestort ter bekostiging van -zoals de naam al aangeeft- bovenwijkse voorzieningen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	1.610.881
mutatie in 2014	-32.182
Saldo 1-1-2015	1.578.699
mutatie in 2015	447.981
Saldo 1-1-2016	2.026.680
mutatie in 2016	245.428
Saldo 1-1-2017	2.272.108
mutatie in 2017	pm
Saldo 31-12-2017	2.272.108

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

De mutaties betreffen uitsluitend toevoegingen van de bijdragen vanuit grondexploitaties. De middelen van deze reserve zullen vooral worden ingezet ter dekking van een deel van de kosten van het nog aan te leggen deel van de rondweg Elst (Tangent). Omdat de nadere uitwerking hiervan op dit moment nog plaatsvindt, kan de kostenkant van het meerjarenperspectief nog niet geheel worden ingevuld. Daarnaast wordt een deel van deze reserve ingezet voor werken die zijn afgesproken in de realisatieovereenkomst "De Breekenhof". Hiervoor worden vanuit de grondexploitatie extra bijdragen in deze bestemmingsreserve gestort door de projectontwikkelaar. In 2014 is een onttrekking geraamd van € 400.000 voor de Nieuwe Aamsestraat. Het saldo per 31-12-2017 kan worden aangewend voor de financiering van de Noordtangent¹⁶, of andere noodzakelijke verkeersaanpassingen in Elst-Noord.

12115 BR vervanging materiaal OR en Veiligheid

Bestemming

Dekking kapitaallasten van investeringen van vervanging van materieel.

Achtergrondinformatie

Deze bestemmingsreserve is gebaseerd op het in april 2009 door de raad vastgestelde herziene systeem van "vervanging materieel afdelingen Openbare Ruimte en Veiligheid". De reserve wordt gevoed met stortingen ten laste van de exploitatie. Op deze wijze ontstaat er een jaarlijks gelijke belasting van het gemeentebudget, worden grote schommelingen op de afzonderlijke begrotingsposten voorkomen en is er een goede basis voor de jaarlijkse berekening van de uurtarieven van de machines en voertuigen. In het tweede halfjaar 2013 zal een actualisatie van deze bestemmingsreserve plaatsvinden.

¹⁶ De Noordtangent is opgenomen in het door de raad vastgestelde Gemeentelijk Mobiliteitsplan Overbetuwe. Bij de inpassingstudie van de Noordtangent wordt behalve naar een tunnel ook naar een viaduct als oplossing voor een ongelijkvloerse kruising met het spoor Arnhem-Nijmegen gekeken. Momenteel vindt die studie plaats. In de loop van 2013 zullen de verschillende alternatieven met daarbij behorende kostenramingen en risico's worden voorgelegd, waarna een keuze kan worden gemaakt. Vanwege aflopende termijnen, die aan toegekende subsidies en bijdragen (totaal ca. € 13 mln.) zijn gekoppeld, is het van belang tot besluitvorming te komen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	3.222.191
mutatie in 2014	-134.968
Saldo 1-1-2015	3.087.223
mutatie in 2015	-153.062
Saldo 1-1-2016	2.934.161
mutatie in 2016	-187.658
Saldo 1-1-2017	2.746.503
mutatie in 2017	-224.642
Saldo 31-12-2017	2.521.861

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Bovenstaande mutaties zijn nog gebaseerd op het laatst vastgestelde vervangingsschema. In het nieuwe schema zal rekening worden gehouden met de regionalisering van de brandweer en het uitbesteden van enkele taken van het team openbare werken. De financiële consequenties daarvan zijn nog niet bekend en dus ook nog niet meegenomen in bovenvermeld meerjarenverloop.

12127 BR Vitens

Bestemming

Opvang tekort dat is ontstaan door verkoop aandelen Vitens.

Achtergrondinformatie

In 2006 zijn de preferente aandelen Vitens aan dat bedrijf verkocht voor een bedrag van € 2.327.400. Hoewel dit bedrag gedurende vijftien jaar (in 2007 t/m 2021) in gelijke termijnen zal worden ontvangen, diende op grond van de BBV-voorschriften de gehele verkoopopbrengst te worden verantwoord in boekjaar 2006, het jaar waarin de transactie feitelijk plaatsvond. Met ingang van de begroting 2007 was echter rekening gehouden met een structurele jaarlijkse ontvangst van € 155.160 (= 1/15e deel van de verkoopopbrengst). Om te voorkomen dat vanaf 2007 in de begroting een gat zou ontstaan ter grootte van dit bedrag, is via de bestemming van het rekeningsresultaat 2006 de verkoopopbrengst gestort in een nieuw gevormde bestemmingsreserve Vitens. Gedurende vijftien jaar (voor het eerst in 2007) wordt conform de oorspronkelijke bedoeling jaarlijks een bedrag van € 155.160 aan deze bestemmingsreserve onttrokken om de begroting sluitend te krijgen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	1.241.280
mutatie in 2014	-155.160
Saldo 1-1-2015	1.086.120
mutatie in 2015	-155.160

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2016	930.960
mutatie in 2016	-155.160
Saldo 1-1-2017	775.800
mutatie in 2017	-155.160
Saldo 31-12-2017	620.640

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Zie bij achtergrondinformatie.

12128 BR planmatig onderhoud wegen

Bestemming

Buffer voor het geval de onderhoudskwaliteit van de wegen te wensen overlaat door onvoldoende budget.

Achtergrondinformatie

De bestemmingsreserve is vanaf 2007 voornamelijk bedoeld om als buffer voor het geval de onderhoudskwaliteit van de wegen te wensen zou overlaten t.g.v. onvoldoende budget. Verder dient de bestemmingsreserve om jaarlijks de overschotten en tekorten op het product onderhoud wegen te egaliseren.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	817.655
mutatie in 2014	-408.827
Saldo 1-1-2015	408.828
mutatie in 2015	-408.828
Saldo 1-1-2016	0

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Voor deze meerjarenraming is er voorlopig van uitgegaan dat de middelen van deze reserve eind 2015 geheel zullen zijn ingezet.

12129 BR riolering

Bestemming

Beperking noodzakelijke tariefsverhogingen rioolheffing op basis van Verbreed gemeentelijke rioleringsplan 2013 -2017(GRP) en opvang van de kosten van het waterplan in de komende jaren.

Achtergrondinformatie

Op 20 augustus 2013 is het GRP 2013-2017 door de raad vastgesteld. In dit GRP zijn de noodzakelijke maatregelen op het gebied van afvalwater, regenwater en grondwater opgenomen en de financiële consequenties die daaruit voortkomen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	7.927.486
mutatie in 2014	-304.440
Saldo 1-1-2015	7.623.046
mutatie in 2015	-499.517
Saldo 1-1-2016	7.123.529
mutatie in 2016	-558.320
Saldo 1-1-2017	6.565.209
mutatie in 2017	-558.568
Saldo 31-12-2017	6.006.641

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Op basis van de financiële meerjarenprognose bij het onlangs vastgestelde GRP bestemmingsreserve tot en met 2028 dalen tot € 133.140. Daarna neemt de bestemmingsreserve weer toe. In de berekening is rekening gehouden met de in het GRP opgenomen lastenstijging van 3,2% per jaar vanaf 2017.

12135 BR Besteding woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen

Bestemming

Dekking uitgaven besteding van het woningbouwbudget Stadsregio Arnhem/Nijmegen

Achtergrondinformatie

Het college kan de ontvangen gelden van de Stadsregio besteden aan projecten en activiteiten ter bevordering van de (ver- en) nieuwbouw van woningen in het algemeen en het realiseren van betaalbare woningen in het bijzonder. Kader is de "Verordening besteding woningbouwbudget KAN gemeente Overbetuwe 2005-2010".

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	282.887
mutatie in 2014	-282.887
Saldo 1-1-2015	0

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Voor deze meerjarenraming is er vanuit gegaan dat de middelen van deze reserve eind 2014 geheel zullen zijn ingezet.

12137 BR Huis der Gemeente

Bestemming

Dekking meerkosten Huis der Gemeente.

Achtergrondinformatie

Bij raadsbesluit van 23 februari 2010 heeft de raad ingestemd met de vorming van deze bestemmingsreserve van € 3,9 mln ter dekking van een deel van de kosten van de nieuwe huisvesting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	3.900.000
mutatie in 2014	0
Saldo 1-1-2015	3.900.000
mutatie in 2015	0
Saldo 1-1-2016	3.900.000
mutatie in 2016	-36.438
Saldo 1-1-2017	3.863.562
mutatie in 2017	-38.078
Saldo 31-12-2017	3.825.484

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Dit meerjarenperspectief is nog gebaseerd op de uitgangspunten van voor de uitspraak van de Raad van State.

12138 BR opruimen explosieven

Bestemming

Dekking kosten van opruimen explosieven.

Achtergrondinformatie

Tot en met 2009 konden gemeenten voor het opruimen van explosieven bijdragen declareren bij het rijk. Per 1-1-2010 is hiervoor de nieuwe "bommenregeling" in de plaats gekomen en ontvangt onze gemeente een vast bedrag per opgeleverde nieuwbouwwoning over het voorgaande jaar. Op basis van inschattingen is de verwachting dat de jaarlijkse ontvangst niet geheel nodig zal zijn om in de komende jaren eventuele explosieven te ruimen. Daarom is met de in 2010 ontvangen bijdrage (gebaseerd op het aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in 2009) een nieuwe bestemmingsreserve gevormd waaruit de kosten van het opruimen gedekt kunnen worden. (Zie ook toelichting op pagina 15 en 16 van de Programmabegroting 2012).

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	500.496
mutatie in 2014	-79.980
Saldo 1-1-2015	420.516
mutatie in 2015	-83.179
Saldo 1-1-2016	337.337
mutatie in 2016	-86.507
Saldo 1-1-2017	250.830
mutatie in 2017	-89.967
Saldo 31-12-2017	160.864

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

De jaarlijkse mutatie is het saldo van de jaarlijkse rentebijbeschrijving en een verwachte jaarlijkse onttrekking van € 100.000 ter dekking van kosten opruimen explosieven.

12139 BR Afslag 38 Elst/Oosterhout

Bestemming

Dekking kosten verkeerskundige aanpassingen afslag 38.

Achtergrondinformatie

De gemeente Overbetuwe moet financieel bijdragen in een verkeerskundige oplossing die leidt tot een goede ontsluiting van Park 15. Voor een goede ontsluiting zijn aanpassingen aan afslag 38 noodzakelijk.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	4.500.000
mutatie in 2014	pm
Saldo 1-1-2015	4.500.000
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	4.500.000
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	4.500.000
mutatie in 2017	pm
Saldo 31-12-2017	4.500.000

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

In 2011 is ten laste van deze bestemmingsreserve een bedrag van € 1.300.000 euro beschikbaar gesteld voor de aanleg van een bouwweg (€ 0,9 mln) en verkeersaanpassingen (€ 0,4 mln). Dit betreft een voorfinanciering. Uitgangspunt in de meerjarenraming is dat dit bedrag in 2013 wordt terugontvangen van Park 15 BV. Op dit moment is nog niet exact bekend wanneer de middelen van deze reserve zullen worden ingezet.

12140 BR Voorfinanciering Huis der Gemeente

Bestemming

Opvangen tijdelijk ontbrekende dekkingsmiddelen nieuwe Huis der Gemeente.

Achtergrondinformatie

Twee belangrijke dekkingsmiddelen voor de kapitaallasten van de nieuwe huisvesting, te weten de verkoopopbrengst van de bestaande panden en de vermindering van de formatie, zullen nog niet (geheel) beschikbaar zijn op het moment dat de nieuwe huisvesting in gebruik zal zijn genomen. Om deze tijdelijk ontbrekende dekkingsmiddelen te kunnen opvangen, is deze bestemmingsreserve voorfinanciering ingesteld.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	1.985.645
mutatie in 2014	608.430
Saldo 1-1-2015	2.594.075
mutatie in 2015	-15.219
Saldo 1-1-2016	2.578.856
mutatie in 2016	-747.203
Saldo 1-1-2017	1.831.653
mutatie in 2017	-683.091
Saldo 31-12-2017	1.148.562

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Dit meerjarenperspectief is nog gebaseerd op de uitgangspunten van voor de uitspraak van de Raad van State.

12141 BR Spoorzone

Bestemming

Opvang nadelige saldo project Spoorzone.

Achtergrondinformatie

Ter dekking van het te verwachten nadelige saldo is er in 2012 een bestemmingsreserve gevormd van afgerond € 5,5 miljoen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2013	4.908.657
mutatie in 2013	pm
Saldo 1-1-2014	4.908.657
mutatie in 2014	pm
Saldo 1-1-2015	4.908.657
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	4.908.657
mutatie in 2016	pm
Saldo 31-12-2016	4.908.657

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

12142 BR Presikhaaf

Bestemming

Opvang tekorten bij Presikhaaf.

Achtergrondinformatie

Door het ontbreken van enig weerstandsvermogen zijn aanvullende gemeentelijke bijdragen in de komende jaren onvermijdelijk. Hierop is door de raad geanticipeerd via een aangenomen amendement (nr. 3) bij de behandeling van de begroting 2013 op 6 november 2012. Op basis hiervan is deze bestemmingsreserve gevormd die met ingang van 2013 stapsgewijs wordt opgebouwd met € 0,5 miljoen per jaar.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	500.000
mutatie in 2014	500.000
Saldo 1-1-2015	1.000.000
mutatie in 2015	500.000
Saldo 1-1-2016	1.500.000
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	1.500.000
mutatie in 2017	pm
Saldo 31-12-2017	1.500.000

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

In de meerjarenprognose is vooralsnog alleen de vorming en jaarlijkse storting t/m 2015 meegenomen en niet de aanvullende bijdragen aan Presikhaaf. Hoe hoog deze extra bijdragen in de komende jaren daadwerkelijk zullen zijn, is afhankelijk van de definitieve jaarrekeningsresultaten van Presikhaaf. Voor 2014 verwacht Presikhaaf een negatief resultaat na bestemming van € 6.132.000. Voor Overbetuwe zou dit een extra bijdrage betekenen van € 405.938.

Bestemmingsreserves dekking kapitaallasten

12206 BR kapitaallasten Ambtshuis

Bestemming

Dekking kapitaallasten investering aankoop Ambtshuis Elst.

Achtergrondinformatie

De aankoopkosten van het ambtshuis worden in 40 jaar afgeschreven en de jaarlijkse kapitaallasten worden gedekt met de jaarlijkse rente over bovenvermelde bestemmingsreserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2013	1.442.300
Geblokkeerde middelen, dus geen mutaties	

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Zie boven.

12207 BR kapitaallasten Project Brede School

Bestemming

Dekking van een deel van de kapitaallasten van het project brede school (PBS).

Achtergrondinformatie

De middelen van de reserve worden conform het BBV niet ineens in mindering gebracht op deze economische investeringen, maar bruto verantwoord via inzet van genoemde bestemmingsreserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	9.003.564
mutatie in 2014	-117.877
Saldo 1-1-2015	8.885.687
mutatie in 2015	-122.593
Saldo 1-1-2016	8.763.094
mutatie in 2016	-127.496
Saldo 1-1-2017	8.635.598
mutatie in 2017	2.852.601
Saldo 31-12-2017	11.488.199

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Jaarlijks wordt een bedrag onttrokken aan deze reserve ter dekking van de kapitaallasten van het Project Brede School. Deze jaarlijkse onttrekking is € 478.020. Anderzijds wordt er op basis van het raadsbesluit van destijds jaarlijks 4% rente toegevoegd aan het saldo van deze reserve. In 2009 hebben we een bijdrage van GEM Westeraam voor dit project ontvangen. Deze bijdrage is destijds in de bestemmingsreserve gestort. In 2017 zullen we de laatste bijdrage van GEM Westeraam ontvangen.

12208 BR kapitaallasten Hockeycomplex De Pas

Bestemming

Dekking van de kapitaallasten van het hockeycomplex.

Achtergrondinformatie

De kapitaallasten van het hockeycomplex worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De (oorspronkelijk geplande) investeringen in de aanleg van de kunstgrasvelden, was- en kleedaccommodaties en het parkeerterrein worden lineair afgeschreven in resp. 30, 40 en 20 jaar. Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 4,5% rente berekend (rentepercentage afgestemd op percentage dat gehanteerd wordt voor de investering). Er vindt nog nader overleg plaats met de hockeyvereniging over de concrete invulling van een deel van de investeringen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	1.542.359
mutatie in 2014	-66.101
Saldo 1-1-2015	1.476.258
mutatie in 2015	-66.101
Saldo 1-1-2016	1.410.157
mutatie in 2016	-66.101
Saldo 1-1-2017	1.344.056
mutatie in 2017	-66.101
Saldo 31-12-2017	1.277.955

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Zie boven.

12209 BR kapitaallasten Heteren-Centrum

Bestemming

Dekking van een deel van de kapitaallasten van het project Heteren-Centrum.

Achtergrondinformatie

Op 26 augustus 2008 heeft de raad ingestemd met het project Heteren Centrum. De kapitaallasten van dit project zullen gedeeltelijk gedekt worden door jaarlijkse onttrekkingen aan deze nieuw gevormde bestemmingsreserve.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	5.232.409
mutatie in 2014	-178.441
Saldo 1-1-2015	5.053.968
mutatie in 2015	1.135.527
Saldo 1-1-2016	6.189.495
mutatie in 2016	-178.441
Saldo 1-1-2017	6.011.054
mutatie in 2017	-178.441
Saldo 31-12-2017	5.832.613

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Jaarlijks 4,5% rente op de bestemmingsreserve bijgeschreven. De werkelijke kapitaallasten van het vastgoed worden jaarlijks gedekt door een onttrekking uit deze reserve. Als in een jaar de rentebijbeschrijving op deze reserve hoger is dan de rentelast van de investering dan wordt deze hogere rentebijbeschrijving alsnog overgeheveld naar de algemene reserve. Het resultaat van de grondexploitatie van het project, € 1.313.968 wordt ook aan deze reserve toegevoegd. De verwachting is dat dit in 2015 plaatsvindt.

12210 BR kunstgras Spero

Bestemming

Dekking van de kapitaallasten van de investering kunstgras bij Spero

Achtergrondinformatie

De kapitaallasten van één van de kunstgrasvelden van Spero worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 30 jaar.

Over de bestemmingsreserve wordt jaarlijks 4,5% rente berekend.

Indien het 2e trainingsveld van Spero niet omgezet zou zijn in een kunstgrasveld had de gemeente groot-onderhoud aan dit veld moeten uitvoeren. De middelen voor dit groot-onderhoud zijn gestort in deze bestemmingsreserve. Spero betaalt jaarlijks de extra lasten voor een 2e kunstgrasveld ten opzichte van de lasten van een natuurgrasveld. Het bedrag van het niet uitgevoerde groot-onderhoud valt in 15 jaar vrij ten gunste van de exploitatie.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	426.764
mutatie in 2014	-24.405
Saldo 1-1-2015	402.359
mutatie in 2015	-24.405
Saldo 1-1-2016	377.954
mutatie in 2016	-24.405
Saldo 1-1-2017	353.549
mutatie in 2017	-24.405
Saldo 31-12-2017	329.144

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Zie boven.

12211 BR kapitaallasten sporthal HPC Zetten

Bestemming

Dekking van een gedeelte van de kapitaallasten van de sporthal HPC Zetten.

Achtergrondinformatie

De raad heeft op 26 januari 2010 ingestemd met de bouw van de sporthal bij het Hendrik Pierson College. De extra kapitaallasten van de sporthal worden jaarlijks gedekt door onttrekkingen uit deze bestemmingsreserve. De investering wordt lineair afgeschreven in 15, 20 en 40 jaar tegen 4,5% rente.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	1.630.526
mutatie in 2014	-55.588
Saldo 1-1-2015	1.574.938
mutatie in 2015	-55.588
Saldo 1-1-2016	1.519.350
mutatie in 2016	-55.588
Saldo 1-1-2017	1.463.762
mutatie in 2017	-55.588
Saldo 31-12-2017	1.408.174

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Zie boven.

Voorzieningen

A. Egalisatievoorzieningen

21005 Voorziening wethouderspensioenen

Bestemming

Opvang van toekomstige pensioenverplichtingen van wethouders

Achtergrondinformatie

Elk jaar wordt de noodzakelijke omvang van de voorziening berekend door een extern bureau (Raet).

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	3.285.436
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2013-2016

Een meerjarenperspectief is -gelet op een aantal onzekere factoren- niet te geven.

21006 Voorziening planschades

Bestemming

Opvang kosten van planschades en kosten externe adviezen hierover.

Achtergrondinformatie

Team Beleidsrealisatie maakt jaarlijks een actueel overzicht van de verwachte planschades. Het niveau van de voorziening wordt hierop afgestemd bij het samenstellen van de jaarrekening. Het beleid van de gemeente is erop gericht om met ontwikkelaars overeenkomsten te sluiten zodat eventuele planschadeclaims voor risico zijn van de ontwikkelaar.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	30.000
mutatie in 2014	pm
Saldo 1-1-2015	30.000
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	30.000
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	30.000
mutatie in 2017	pm
Saldo 31-12-2017	30.000

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Het saldo is gebaseerd op basis van de prognose die is opgesteld bij de opstelling van de jaarstukken 2012 (begin 2013). Een goede meerjarenprognose kan niet worden gemaakt. Voorlopig wordt er vanuit gegaan dat in de komende jaren een voorziening van € 30.000 noodzakelijk is om jaarlijks de kosten van de planschades en externe adviezen te kunnen opvangen. Mogelijk dat de toekomstige ontwikkelingen in Elst Zuid Oost zullen leiden tot meer planschadeclaims waardoor het bedrag in de voorziening verhoogd zou moeten worden.

21008 Voorziening dubieuze debiteuren

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze debiteuren.

Achtergrondinformatie

Behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	93.268
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21022 Voorziening dubieuze debiteuren belastingen

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze belastingdebiteuren.

Achtergrondinformatie

Behoeft geen nadere toelichting.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	266.825
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

21036 Voorziening nabestaandenpensioenen

Bestemming

Opvang lasten nabestaandenpensioen wethouders.

Achtergrondinformatie

De stand van deze voorziening is afgestemd op ontwikkelingen van de ambtenaren CAO. In januari 2010 heeft een herberekening plaatsgevonden als gevolg van de nieuwe ambtenaren CAO. Een extern bureau (Raet) berekent de uitbetalingen aan de nabestaande.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	212.279
mutatie in 2014	-26.200
Saldo 1-1-2015	186.079
mutatie in 2015	-26.200
Saldo 1-1-2016	159.879
mutatie in 2016	-17.300
Saldo 1-1-2017	142.579
mutatie in 2017	-17.300
Saldo 31-12-2017	125.279

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Op basis van de berekening van Raet wordt tot en met 2015 jaarlijks een bedrag van € 26.200 uitbetaald. Daarna zal de jaarlijkse uitbetaling worden verlaagd tot € 17.300.

21039 Voorziening dubieuze debiteuren Soza

Bestemming

Opvang verliezen uit dubieuze debiteuren Soza.

Achtergrondinformatie

bijstandsvorderingen moeten op grond van de voorschriften zijn opgenomen op de balans. Omdat naar verwachting van de afdeling Sociale Zaken niet alle vorderingen kunnen worden geïncasseerd is tegelijkertijd een voorziening dubieuze debiteuren gevormd.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2013	2.181.537
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Jaarlijks wordt op basis van actuele gegevens een berekening gemaakt van de noodzakelijke omvang van deze voorziening en wordt het saldo daarop afgestemd, voordat de jaarrekening wordt opgesteld. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

23001 Voorziening verliesgevende complexen (bestemd)

Bestemming

Opvang verliezen grondcomplexen.

Achtergrondinformatie

Jaarlijks worden actuele berekeningen gemaakt van de grondcomplexen en wordt de stand van de voorziening afgestemd op de te verwachten verliezen.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	10.046.874
mutatie in 2014	pm
Saldo 1-1-2015	10.046.874
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	10.046.874
mutatie in 2016	-1.323.007
Saldo 1-1-2017	8.723.867
mutatie in 2017	pm
Saldo 31-12-2017	8.723.867

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

De meerjarenraming is vooral gericht op de afwikkeling van bestaande complexen. Hierbij is geen prognose meegenomen van mogelijke nieuwe verliescomplexen in de komende jaren. Voor de complexen De Merm en De Merm Oost zijn voorzieningen getroffen van respectievelijk € 751.769 en € 571.238. De planning is dat beide complexen per 31-12-2016 kunnen worden afgesloten zodat genoemde bedragen in 2016 uit de voorziening gehaald zullen worden. Een deel van de voorziening heeft betrekking op passieve complexen. Pas wanneer exploitatie-overeenkomsten met ontwikkelaars zijn gesloten, zal er meer duidelijkheid zijn over de verhaalbaarheid van gemeentelijke kosten en de noodzaak tot handhaving van deze voorziening. Een prognose wanneer dergelijke exploitatieovereenkomsten worden gesloten is moeilijk te geven waardoor vooralsnog van pm-posten is uitgegaan.

23002 Voorziening afgesloten complexen (vrij)

Bestemming

Opvang nakomende uitgaven van afgesloten grondcomplexen.

Achtergrondinformatie

Deze voorziening vormt een praktisch hulpmiddel om complexen al eerder te kunnen afsluiten, waarvan nog maar zeer geringe uitgaven gedaan moeten worden.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	262.194
Meerjarenraming kan op dit moment niet worden gegeven.	

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Van deze voorziening wordt in de begroting nooit een meerjarenraming gepresenteerd. Jaarlijks wordt bij de samenstelling van de jaarrekening de noodzakelijke omvang van de voorziening bepaald die nodig is om de relatief kleine resterende uitgaven van afgesloten complexen te dekken.

23003 Voorziening MTC

Bestemming

Opvang mogelijke nakomende verliezen uit het project MTC.

Achtergrondinformatie

Heeft betrekking op panden, die destijds zijn aangekocht voor dit project en waarvan afwikkeling nog moet plaatsvinden.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	359.000
mutatie in 2014	pm
Saldo 1-1-2015	359.000
mutatie in 2015	pm
Saldo 1-1-2016	359.000
mutatie in 2016	pm
Saldo 1-1-2017	359.000
mutatie in 2017	pm
Saldo 31-12-2017	359.000

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

Wanneer de overgebleven MTC-panden worden verkocht is op dit moment niet bekend. Een reële meerjarenprognose kan niet worden gemaakt.

B. Voorzieningen middelen derden (niet van provincie/Rijk)

Geen.

C. Voorzieningen onderhoud gebouwen/inventaris

22025 Voorziening groot-onderhoud gemeentelijke accommodaties

Bestemming

Opgang/egalisatie kosten groot-onderhoud van een groot aantal gemeentelijke gebouwen.

Achtergrondinformatie

Aan deze voorziening liggen meerjarenonderhoudsplanningen (MOP's) ten grondslag. Deze worden periodiek herzien. Momenteel (laatste kwartaal 2013) vindt een actualisatie van de MOP's plaats.

Meerjarenraming	
Saldo 1-1-2014	2.908.275
mutatie in 2014	-323.164
Saldo 1-1-2015	2.585.111
mutatie in 2015	-323.164
Saldo 1-1-2016	2.261.947
mutatie in 2016	-323.164
Saldo 1-1-2017	1.938.783
mutatie in 2017	-323.164
Saldo 31-12-2017	1.615.619

Toelichting meerjarenraming 2014-2017

De gemiddelde jaarlijkse kosten groot-onderhoud zijn € 1.239.530. De jaarlijkse storting is € 916.366. Dit leidt samenvattend tot de volgende mutaties per jaar in de periode 2013 t/m 2017:

2014:	+ € 916.366 - € 1.239.530	= - € 323.164
2015:	+ € 916.366 - € 1.239.530	= - € 323.164
2016:	+ € 916.366 - € 1.239.530	= - € 323.164
2017:	+ € 916.366 - € 1.239.530	= - € 323.164

Prognose Algemene Reserve per 13-08-2013

Gehanteerde uitgangspunten:

- Al rekening gehouden met PNL-bedragen uit bijlage II van deze Programmabegroting
- Al rekening gehouden saldo Voorjaarsnota 2013
- Incl. 8 ton nadeel 2013 meicirc AU en exclusief mogelijke extra onttrekking Elst Centr. (obv uitspraak RvSt)
- Presikhaaf 1,5 miljoen (2013 t/m 2015 0,5 mln per jaar o.b.v. amendement 3 begr.behand. 2012)

Werkelijk saldo 01-01-2013 (na rek.saldo 2012 -4.754.848)	3.264.803
Rentebijbeschrijving AR 2013 (4% over saldo AR 1-1-2013)	130.592
Rentebijbeschrijving BR 2013 (4% over saldo BR 1-1-2013)	528.434
Saldo jaarrekening 2013 (op grond van Voorjaarsnota 2013+8 ton meicirc AU)	-1.591.000
<u>Onttrekkingen:</u>	
- opgenomen in begroting 2013	-379.176
- begrotingstekort 2013 (verwerkt in 1e begrotingswijziging 2013)	-157.062
- adm. En begrotingswijz. 2013 t/m raad 11-06-2013	-258.637
- PNL jaarschijf 2013 (Herooverwegingsnota 2012 - - > reeds verwerkt)	-723.930
- PNL jaarschijf 2013 (Kadernota 2014)	-110.000
- restanten van onttrekkingen op basis van adm. en begr.wijz. van voor 2013	-3.120.944
- vorming BR Presikhaaf (m.i.v. 2013 t/m 2015 € 0,5 mln per jaar)	-500.000
<u>Stortingen:</u>	
- aanvulling harde herooverwegingsvoorstellen Herooverwegingsnota 2012	3.638.707
- opgenomen in begroting 2013	609.667
- adm. En begrotingswijz. 2013 t/m raad 11-06-2013	129.872
Verwacht saldo 01-01-2014 (zie echter hierboven)	1.461.326
Rentebijbeschrijving AR 2014 (4% over saldo AR 1-1-2014)	58.453
Rentebijbeschrijving BR 2014 (4% over saldo BR 1-1-2014)	522.102
Saldo jaarrekening 2014	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
- PNL jaarschijf 2014	-1.423.204
- toevoeging aan BR Presikhaaf	-500.000
- opgenomen in begroting 2014	-331.767
<u>Stortingen:</u>	
- opgenomen in begroting 2014	9.667
- positieve saldo grondcomplex Elst Zuid	972.916
Verwacht saldo 01-01-2015	769.493
Rentebijbeschrijving AR 2015 (4% over saldo AR 1-1-2015)	30.780
Rentebijbeschrijving BR 2015 (4% over saldo BR 1-1-2015)	513.146
Saldo jaarrekening 2015	pm

<u>Onttrekkingen:</u>	
- PNL jaarschijf 2015	-695.932
- toevoeging aan BR Presikhaaf	-500.000
<u>Stortingen:</u>	
- positieve saldo grondcomplex De Breekenhof Driel	2.822.491
Verwacht saldo 01-01-2016	2.939.978
Rentebijbeschrijving AR 2016 (4% over saldo AR 1-1-2016)	117.599
Rentebijbeschrijving BR 2016 (4% over saldo BR 1-1-2016)	534.712
Saldo jaarrekening 2016	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
Geen	
<u>Stortingen:</u>	
- PNL jaarschijf 2016 (per saldo toevoeging)	337.769
- positieve saldo grondcomplex Poort van Midden-Gelderland Zuid	5.260.609
Verwacht saldo 01-01-2017	9.190.667
Rentebijbeschrijving AR 2017 (4% over saldo AR 1-1-2017)	367.627
Rentebijbeschrijving BR 2017 (4% over saldo BR 1-1-2017)	544.530
Saldo jaarrekening 2017	pm
<u>Onttrekkingen:</u>	
Geen	
<u>Stortingen:</u>	
- PNL jaarschijf 2017 (per saldo toevoeging)	381.000
Verwacht saldo 31-12-2017	10.483.824

Een deel hiervan zal zich waarschijnlijk pas voordoen na 1-1-2014, waardoor het verwacht saldo per 1-1-2014 mogelijk hoger zal zijn (het vrij besteedbare deel niet); meenemen Heroverwegingen.

Prognose verloop BR Bovenwijkse voorzieningen

Gehanteerde uitgangspunten:

- Bijdrage aan de Nieuwe Aamsestraat te Elst, conform het besluit college 29-01-2013.
- Nog te ontvangen bijdragen op basis van:
 - vastgestelde grondexploitaties
 - afgesloten exploitatieovereenkomsten
 - plannen in voorbereiding (op basis van de woningbouwplanning)
 - toekomstige plannen (op basis van de woningbouwplanning)
- Tarieven ontvangen bijdragen gehanteerd zoals vastgesteld in het college op 20-12-2011.
- In de opzet is geen rekening met de ontvangen bijdrage die afzonderlijk wordt ontvangen voor complex De Breekenhof. Deze ontvangsten worden aangewend voor de investeringen die hierop van toepassing zijn.
- De nog te storte bedragen zijn afhankelijk van de grondverkoop en de af te sluiten exploitatieovereenkomsten.

Werkelijk saldo 01-01-2013 (na bestemming rekeningresultaat 2012)	1.623.808
<u>Onttrekkingen:</u>	
- kosten t.b.v. Nieuwe Aamsestraat	-289.651
- ruimtelijke ontwikkelingen	-12.270
<u>Stortingen:</u>	
- aanvulling vanuit De Breekenhof	81.405
- vastgestelde grondexploitaties	146.844
- afgesloten exploitatieovereenkomsten	pm
- plannen in voorbereiding	50.745
- toekomstige plannen	10.000
Verwacht saldo 01-01-2014 (na storting vanuit de grondcomplexen)	1.610.881
<u>Onttrekkingen:</u>	
- kosten t.b.v. Nieuwe Aamsestraat	-400.000
<u>Stortingen:</u>	
- vastgestelde grondexploitaties	180.261
- afgesloten exploitatieovereenkomsten	33.250
- plannen in voorbereiding	144.307
- toekomstige plannen	10.000
Verwacht saldo 01-01-2015 (na storting vanuit de grondcomplexen)	1.578.699
<u>Onttrekkingen:</u>	
-	pm
<u>Stortingen:</u>	
- vastgestelde grondexploitaties	132.068
- afgesloten exploitatieovereenkomsten	161.606
- plannen in voorbereiding	144.307
- toekomstige plannen	10.000

Verwacht saldo 01-01-2016 (na storting uit grondcomplexen)	2.026.680
<u>Onttrekkingen:</u>	
-	pm
<u>Stortingen:</u>	
- vastgestelde grondexploitaties	96.121
- afgesloten exploitatieovereenkomsten	pm
- plannen in voorbereiding	139.307
- toekomstige plannen	10.000
Verwacht saldo 31-12-2016 (na storting vanuit de grondcomplexen)	2.272.108

Bijlage IV Overzicht incidentele baten en lasten (o.b.v. art. 19c BBV)

Incidentele baten

Programma 6 Interne zaken

9.667 eenmalig heroverwegingsresultaat onkostenvergoeding raad

Geen programma (algemene dekkingsmiddelen)

22.851 transitiekosten 2014 decentralisatie jeugdzorg via algemene uitkering

71.713 taakmutatie NUP via algemene uitkering

100.004 transitiekosten 2014 decentralisatie AWBZ via algemene uitkering

Geen programma (mutatie reserves)

133.215 onttrekking uit algemene reserve voor lasten startersleningen

198.552 onttrekking uit algemene reserve voor lasten MTC

536.002

Incidentele lasten

Programma 1 Samenleven

22.851 transitiekosten 2014 decentralisatie jeugdzorg

100.004 transitiekosten 2014 decentralisatie AWBZ

Programma 7 Reguliere werkzaamheden

71.713 NUP (Nationaal Uitvoerings Programma)

133.215 startersleningen

198.552 MTC

Geen programma (mutatie reserves)

9.667 storting in algemene reserve eenmalig heroverwegingsresultaat onkostenvergoeding Raad

536.002

Meerjarig overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Toevoegingen	2014	2015	2016	2017
Toevoeging aan reserves programma 01	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 02	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 03	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 04	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 05	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 06	0	0	0	0
Toevoeging aan reserves programma 07	436.581	436.581	436.581	436.581
Toevoeging aan reserves algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Totaal toevoegingen	436.581	436.581	436.581	436.581

Onttrekkingen	2014	2015	2016	2017
Onttrekking aan reserves programma 01	146.094	146.094	146.094	146.094
Onttrekking aan reserves programma 02	478.020	478.020	478.020	478.020
Onttrekking aan reserves programma 03	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves programma 04	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves programma 05	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves programma 06	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves programma 07	499.337	499.337	499.337	499.337
Onttrekking aan reserves algemene dekkingsmiddelen	155.160	155.160	155.160	155.160
Totaal onttrekkingen	1.278.611	1.278.611	1.278.611	1.278.611

In dit overzicht zijn alleen de toevoegingen en onttrekkingen opgenomen die zich voordoen in elk van de vier jaren van de meerjarenperiode.

Bijlage V Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lasten	2014
<i>Onvoorzien en structurele ruimte</i>	
- werkelijke raming onvoorzien	53.500
- reeds bestemde structurele financiële ruimte	1.212.843
- stelposten (SoZa en personeel)	96.000
Totaal lasten	1.362.343

Baten	
- dividend deelnemingen	161.648
- onroerende zaakbelastingen gebruikers	755.983
- onroerende zaakbelastingen eigenaren	5.576.700
- hondenbelasting	259.633
- precariobelastingen	38.000
- algemene uitkering gemeentefonds	37.108.624
- rentetoevoeging aan algemene dienst:	
- rente bestemmingsreserves	2.221.363
- rente voorzieningen	785.828
- rente overlopende passiva	62.703
- onderuitputting	843.933
Totaal baten	47.814.415

Tegenover de bedragen van de programma's en het bedrag voor onvoorzien staan de algemene dekkingsmiddelen ten bedrage van afgerond € 47,8 miljoen.

Bijlage VI Recapitulatiestaat

Recapitulatie Programma's 2014

Nummer	Omschrijving	Lasten 2014	Baten 2014	Saldo 2014
1	Samenleven	-13.301.719	2.140.295	-11.161.424
2	Werken en leren	-13.731.516	6.342.888	-7.388.628
3	Wonen	-79.299	11.668	-67.631
4	Verkeer en vervoer	-590.038	5.780	-584.258
5	Landschap en recreëren	-543.113	0	-543.113
6	Interne zaken	-5.355.740	216.215	-5.139.525
7	Reguliere werkzaamheden	-38.820.484	19.895.023	-18.925.461
Totaal programma's 01 t/m 07		-72.421.909	28.611.869	-43.810.040

Totaal excl. alg. dekkingsmiddelen en onvoor- zien en stortingen/onttrekkingen reserves	-72.421.909	28.611.869	-43.810.040
--	-------------	------------	-------------

Algemene dekkingsmiddelen		47.814.415	47.814.415
Onvoorzien en struct. ruimte	-1.362.343		-1.362.343

Lasten/baten in verband met alg dekk.midd. en onvoorz.	-2.336.851	720.094	-1.616.757
---	------------	---------	------------

Saldo voor toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-76.121.103	77.146.378	1.025.275
--	-------------	------------	-----------

Toevoegingen aan reserves	-2.535.830		-2.535.830
Onttrekkingen aan reserves		2.256.316	2.256.316
<i>(zie specificatie voor verdeling over de programma's)</i>			

Saldo na toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	-78.656.933	79.402.694	745.761
--	-------------	------------	----------------

Dorpsstraat 67
6661 EH Elst
Postbus 11
6660 AA Elst
telefoon (0481) 362 300
fax (0481) 372 482

info@overbetuwe.nl
www.overbetuwe.nl

gemeente **Overbetuwe**

